

ปัญหาการบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออายัด
ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

The Problem of Management and Disposal of Seized and Confiscation Asset
Under the Money Laundering Act B.E. 2542 (1999)

นางสาวโชติวรรณ นฤเทพ

รายงานเอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชากฎหมายการเงินและภาษีอากร

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

หัวข้อเอกัตศึกษา	ปัญหาการบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
นิสิต	โชติวรรณ นฤเทพ
สาขาวิชา	การเงินและภาษีอากร
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.ภูมิศิริ ดำรงวุฒิ

เอกัตศึกษานี้เป็นการศึกษาวิธีการเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดในคดีฟอกเงิน โดยเฉพาะทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ซึ่งถือเป็นสินทรัพย์ทางการเงินที่จับต้องไม่ได้ (financial asset) แต่มีราคามูลค่า โดยทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์นี้มีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างจากทรัพย์สินที่อาจจับต้องได้ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็น บ้าน ที่ดิน คอนโดมิเนียม ยานพาหนะต่าง ๆ เครื่องประดับ หรือเงินสด นอกจากนี้ ยังสามารถแบ่งได้หลายประเภทตามระดับความเสี่ยงและระดับของผลตอบแทนที่เป็นไปได้ด้วย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันการกำหนดวิธีการเก็บรักษาและบริหารทรัพย์สินที่ถูกยึดในคดีฟอกเงินนั้น ได้กำหนดไว้ใช้กับทรัพย์สินหลายประเภทไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์หรือกิจการ หรือทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์ต่าง ๆ ที่ถูกยึดหรืออายัดในคดีฟอกเงินได้ แต่สำหรับทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์นั้น ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวกลับไม่มีการกำหนดวิธีการเก็บรักษาและบริหารจัดการดังกล่าวไว้ โดยเฉพาะ ซึ่งแตกต่างจากการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดประเภทอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น ในกรณีทรัพย์สินประเภทอสังหาริมทรัพย์ที่อาจนำทรัพย์สินดังกล่าวออกบริหารโดยให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ เช่น นำออกให้เช่า หรือในกรณีทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์ ที่หากเก็บไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นก็อาจนำออกขายทอดตลาดตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะได้ตัวเงินมาเก็บไว้ในกองทุนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อรอคำสั่งศาลได้

ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเยียวยาผู้เสียหายหรือสามารถส่งคืนให้แก่รัฐได้อย่างสูงสุด จึงควรกำหนดวิธีการในการบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์เป็นการเฉพาะให้แยกต่างหากจากทรัพย์สินประเภทอื่น รวมทั้งวิเคราะห์ความเสี่ยงของหลักทรัพย์แต่ละชนิดเพื่อกำหนดวิธีการเก็บรักษาและบริหารจัดการที่เหมาะสมกับลักษณะของหลักทรัพย์แต่ละประเภทเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการจัดเก็บและบริหารจัดการทรัพย์สินดังกล่าวให้เหมาะสมเพื่อให้รัฐได้ประโยชน์สูงสุดต่อไป

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร. ภูมิศิริ ดำรงวุฒิ)

..... นิสิต

(โชติวรรณ นฤเทพ)

Abstract

Individual Study	The Problem of Management and Disposal of Seized and Confiscation Asset Under the Money Laundering Act B.E. 2542 (1999)
Researcher	Chotiwan Naruthep
Field of Study	Finance and Tax
Advisor	Lecturer Poomsiri Dumrongvute, Ph.D.

This report studied the storage and management of confiscated or seized assets which were deemed money laundering. Especially for securities, which are considered intangible financial assets, but has financial value. Securities are different in physical characteristics from tangible assets such as houses, land, condominiums, various vehicles, accessories or cash. Securities can also be categorized into many types based on risks and expected returns. The study found that there are standard procedures for preservation and management of seized assets, ranging from real estate, business, to chattel. However, regardless of unique characteristics of securities, there is no standard procedure specifically designed to deal with the preservation and management of securities.. The lack of specific procedure for securities is quite unusual considered that there are various measures that allow assets to be managed effectively based on their unique characteristics. For instance, seized real estates maybe taken care and rented out by their original owners; seized chattels with high cost of storage maybe auctioned out according to specific law. Such proper management of seized assets bring about cash which can be conveniently stored in the Money Laundering Prevention Fund while awaiting court orders.

Therefore, in order for the management of the confiscated or sequestrated securities under the law on prevention and suppression of money laundering to be efficient, to be able to ameliorate the victim, and to return the optimal benefits to the state, there should be specified standard procedures for asset management of securities which are distinct from those of other types of assets. In particular, the procedures should be based on a careful analysis on risks of different securities thereby resulting in optimal outcome for the state.

..... Advisor's Signature
(Lecturer Poomsiri Dumrongvute, Ph.D.)

..... Student' s Signature
(Chotiwan Naruthep)

กิตติกรรมประกาศ

เอกัตศึกษานับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตากรุณาของผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร. ภูมิศิริ ดำรงวุฒิ ที่ได้ให้ความกรุณาสละเวลารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา พร้อมทั้งได้คอยให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนถึงแนะจุดที่ควรแก้ไขปรับปรุง จนกระทั่งเอกัตศึกษานับนี้ เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณบิดา นายศุภโชค นฤเทพ และมารดา นางทิพวัลย์ นฤเทพ ที่คอยสนับสนุนการศึกษา ให้โอกาส รวมทั้งดูแลและสนับสนุนผู้เขียนในทุก ๆ ด้านเสมอมา ขอขอบคุณ นางสาวโชติกานต์ นฤเทพ ที่คอยให้กำลังใจอยู่เสมอ ขอขอบคุณพี่ธร พี่นิตา พี่ป้อ พี่อาร์ต พี่ผึ้ง พี่เอ๋ แยม และ น้องเจน เจ้าหน้าที่ส่วนนิติการ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่คอยให้กำลังใจ คอยช่วยเหลือ และให้ข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์เพื่อนำมาประกอบเอกัตศึกษานับนี้ ขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ สาขาวิชา กฎหมายการเงินและภาษีอากร ที่คอยเป็นแรงใจให้กันและกัน และท้ายที่สุด ขอขอบคุณนายนวนพล ว่องวัฒนาการ ที่คอยให้สนับสนุน ให้คำปรึกษาอย่างดีมาโดยตลอด ตลอดจนช่วยเหลือและผลักดันจนเอกัตศึกษานับนี้ เสร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

หากเอกัตศึกษานับนี้จะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการประการใด ผู้เขียนขอขอบความดี ทั้งหมดแก่ทุกท่านที่เกี่ยวข้อง แต่หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

หน้า

ปัญหาการบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออายัด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	1
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและสภาพปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	6
1.4 วิธีการศึกษาวิจัย	7
1.5 สมมติฐานของการวิจัย	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 การเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายไทย	8
2.1 โครงสร้างเกี่ยวกับการเก็บรักษาและการบริหารทรัพย์สินที่ถูกรัฐดำเนินการ	8
2.2 อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในประเทศไทยในการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายไทย	10
2.2.1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	10
2.2.2 สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.)	12
2.2.3 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.)	14
2.2.4 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.)	17
บทที่ 3 หลักทรัพย์	33
3.1 ความหมายของหลักทรัพย์	33
3.2 ประเภทของหลักทรัพย์และลักษณะเฉพาะของหลักทรัพย์	34
3.2.1 ตั๋วเงินคลัง (Treasury Bills)	34
3.2.2 พันธบัตร (Bonds)	35
3.2.3 ตั๋วเงิน (Bills)	36
3.2.4 หุ้น (Shares)	37

3.2.5	หุ้นกู้ (Debentures)	39
3.2.6	หน่วยลงทุนอันได้แก่ตราสารหรือหลักฐานแสดงสิทธิในทรัพย์สินของกองทุน	41
3.2.7	ใบสำคัญแสดงสิทธิ (warrant)	42
3.2.8	ตราสารอื่นที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนด (any other instruments as specified by the SEC)	42
3.2.9	สินทรัพย์ดิจิทัล	43
บทที่ 4	การเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดตามกฎหมายของต่างประเทศ	46
4.1	หลักในการเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึด	46
4.2	แนวทางในการเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดตามกฎหมายของต่างประเทศ	48
4.2.1	ประเทศสหรัฐอเมริกา	48
4.2.2	สหภาพยุโรป	51
4.3	แนวทางในการเก็บรักษาและการบริหารจัดการหลักทรัพย์และสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถูกยึดของต่างประเทศ	56
บทที่ 5	วิเคราะห์การเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ที่ถูกยึดในคดีฟอกเงิน	62
5.1	วิเคราะห์กระบวนการเก็บรักษาและบริหารทรัพย์สินที่ถูกยึดในคดีฟอกเงินและการจัดการกับทรัพย์สิน ที่เป็นหลักทรัพย์ในคดีฟอกเงิน	62
5.2	การจัดประเภทหลักทรัพย์เพื่อประโยชน์ในการนำออกบริหารจัดการ	73
5.3	แนวทางที่เป็นไปได้ในการเก็บรักษาและบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดในคดีฟอกเงิน	77
5.3.1	การเก็บรักษา	77
5.3.2	การบริหารจัดการหลักทรัพย์	78
บทที่ 6	ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ	84
6.1	บทสรุป	84
6.2	ข้อเสนอแนะ	86
	รายการอ้างอิง	89
	ประวัติผู้เขียน	92

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและสภาพปัญหา

การดำเนินการกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้น เป็นกระบวนการพิจารณาที่มุ่งต่อตัวทรัพย์สินโดยเฉพาะ (In rem) ซึ่งหากทรัพย์สินเหล่านั้น มีความเกี่ยวข้องกับ เชื่อมโยงกับการกระทำความผิดอาญามูลฐานแล้ว ก็ถือเสมือนว่าทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นทรัพย์สินสกปรก ที่รัฐต้องดำเนินการยึดหรืออายัด และริบทรัพย์สินเหล่านั้นให้ตกเป็นของแผ่นดินหรือนำทรัพย์สินดังกล่าว ออกจำหน่ายเพื่อนำเงินที่ได้ไปเยียวยาผู้เสียหาย การดำเนินการกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้น จึงถือเป็นมาตรการทางแพ่ง (Civil Forfeiture) ที่สามารถดำเนินการ ยึดทรัพย์สินได้โดยไม่ต้องรอให้ศาลมีคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด หรือไม่จำเป็นต้องได้ตัว ผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งการยึดทรัพย์สินดังกล่าวนี้จะไม่ผูกพันตัวบุคคล โดยถือเป็นมาตรการมุ่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินมากกว่าการลงโทษผู้กระทำความผิด¹

ทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดในคดีฟอกเงินนั้นมีหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็น เงินสด เงินฝาก ในบัญชีธนาคาร ยานพาหนะ อัญมณี เครื่องประดับ อสังหาริมทรัพย์ รวมไปถึงสินทรัพย์ทางการเงิน จำพวกพันธบัตร และตราสารการเงินต่าง ๆ ซึ่งเมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไม่ว่าประเภทใดก็ตามแล้ว สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) จะมีหน้าที่ตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในเก็บรักษาและจัดการทรัพย์สินที่ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ โดยให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (คณะกรรมการ ปปง.) กำหนดจนกว่าจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน หรือมีคำสั่งให้นำทรัพย์สินนั้นไปคืนหรือชดเชยให้แก่ผู้เสียหาย แทนการสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน โดยในทางปฏิบัติ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้นำยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะพิจารณาว่าทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดนั้น เป็นทรัพย์สินประเภทใด และเหมาะสมแก่การบริหารจัดการรูปแบบใด เช่น กรณีทรัพย์สินที่ยึดเป็นเงินสดจะนำฝากเข้าบัญชีของทางราชการที่เปิดไว้สำหรับเก็บรักษาทรัพย์สินดังกล่าว หรือหากทรัพย์สินที่ถูกอายัดเป็นอสังหาริมทรัพย์ สำนักงาน ปปง. อาจจัดให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแล และใช้ประโยชน์ หรืออาจมีการแต่งตั้งผู้จัดการเพื่อบริหารทรัพย์สินดังกล่าวให้เกิดรายได้ หรือในกรณีที่ทรัพย์สินดังกล่าวเป็น อสังหาริมทรัพย์ซึ่งหากเก็บรักษาไว้ อาจทำให้เสื่อมสภาพหรือเสื่อมราคา หรือเก็บไว้แล้วจะเป็นภาระ

---

¹ สุธี กิติทัศนาศรัย, มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษาเฉพาะกรณีผลกระทบต่อฐานะความเป็นประธานแห่งคดี, สารนิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551, หน้า 75.

ของทางราชการ อาจพิจารณาดำเนินการนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด แล้วเก็บเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดไปฝากไว้ในบัญชีก่อนส่งให้กระทรวงการคลัง หรือส่งคืนเจ้าของต่อไปก็ได้

โดยในการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดของสำนักงาน ป.ป.ง. ได้ดำเนินการภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการดำเนินการกับทรัพย์สินที่ศาลมีคำสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2556 ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการเก็บรักษาและจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด พ.ศ. 2543 ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพ พ.ศ. 2543 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด และการนำทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ พ.ศ. 2543 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด พ.ศ. 2544 เป็นต้น ซึ่งวิธีการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดอาจทำได้โดยหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งผู้จัดการบริหารทรัพย์สินหรือการนำทรัพย์สินออกให้เช่าให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ นำทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดดังกล่าว โดยเฉพาะวิธีการขายทอดตลาดนั้น แม้จะนำหลักการในการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ถูกยึดมาจากกรมบังคับคดีก็ตาม แต่การขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยกรมบังคับคดีนั้นเป็นการดำเนินการตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในคดีแพ่งและคดีล้มละลาย โดยมีวัตถุประสงค์ในการขายทรัพย์สินดังกล่าวให้ได้ราคาสูงที่สุด หรือเพื่อลดช่องว่างระหว่างราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินกับมูลค่าตลาดของทรัพย์สินให้ได้มากที่สุด เพื่อนำเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดดังกล่าวมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้ของลูกหนี้ผู้ล้มละลาย² ซึ่งแตกต่างจากการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ที่เป็นการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยที่ยังไม่จำเป็นต้องมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งศาล แต่เป็นเพียงหนึ่งในวิธีการบริหารจัดการทรัพย์สินสำนักงาน ป.ป.ง. ที่ถูกยึดและเก็บรักษาไว้ระหว่างการพิจารณาของศาลเท่านั้น โดยหากสำนักงาน ป.ป.ง. ในฐานะผู้เก็บรักษาเห็นว่า ทรัพย์สินดังกล่าวไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นเนื่องจากทรัพย์สินนั้นมีสภาพเป็นของสดของเสียได้ หรือถ้าหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหายหรือค่าเสียหายจะเกินส่วนแห่งค่าของทรัพย์สิน หรือทรัพย์สินนั้นมีลักษณะที่อาจทำให้สกปรก เลอะเทอะ มีกลิ่น หรืออาจรบกวนหรือก่อความรำคาญ หรือมีน้ำหนักรวมมาก ไม่สะดวกต่อการเคลื่อนย้ายหรือมีขนาดใหญ่มาก เปลืองเนื้อที่ในการเก็บรักษา หรือโดยสภาพอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ง่าย เช่น สารเคมี หรือสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิง หรือต้องเก็บรักษาไว้ในสถานที่โดยเฉพาะเพื่อรักษาคุณภาพของตัวทรัพย์สิน หรือเป็นทรัพย์สินที่มีขึ้นตอนหรือวิธีการเก็บรักษาเป็นพิเศษ หรืออาจเสื่อมค่าหรือราคา

² พิษณุลักษณ์ คำทองสุก, การขายทอดตลาดทางอินเทอร์เน็ต, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2554, หน้า 24.

หรือหากปล่อยทิ้งไว้อาจทำให้ไร้ประโยชน์ตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม สำนักงาน ปปง. โดยเลขอาธิการ ปปง. อาจสั่งให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดได้เพื่อนำเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดมาเก็บรักษาไว้แทน ดังนั้น วิธีการบริหารจัดการทรัพย์สินโดยการขายทอดตลาดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงไม่ต้องคำนึงราคาหรือช่องว่างระหว่างราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินกับมูลค่าตลาดของทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะไม่ต้องคำนึงราคาหรือช่องว่างระหว่างราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินกับมูลค่าตลาดของทรัพย์สินก็ตาม แต่เพื่อประโยชน์สูงสุดของทางราชการหากศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินหรือเพื่อผลประโยชน์อันควรได้ของเจ้าของทรัพย์สินที่ถูกยึดหากศาลมีคำสั่งให้คืนทรัพย์สินดังกล่าว การบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดก็ควรต้องดำเนินการบริหารจัดการอย่างระมัดระวังโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดที่รัฐหรือผู้เสียหายควรได้รับการชดใช้เป็นสำคัญด้วย

ตามที่กล่าวไปข้างต้น เนื่องจากทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมีได้หลายประเภท โดยแต่ละประเภทก็มีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน ในการดูแล จัดเก็บ และบริหารจัดการ จึงควรกำหนดวิธีในการจัดการทรัพย์สินต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์สินชนิดต่าง ๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่หลักทรัพย์สินนั้นถือเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง (Incorporeal) ไม่ใช่วัตถุหรือสิ่งของ (Thing) แต่อยู่ในรูปของเอกสารซึ่งแสดงสิทธิในกิจการ จึงอาจไม่สามารถตรวจสอบถึงความสมบูรณ์หรือความชำรุดบกพร่องได้ จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการเก็บรักษาและบริหารจัดการโดยเฉพาะ

โดยปัจจุบันสำนักงาน ปปง. ได้การออกคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์สิน (Security) จำนวนหลายคดี เช่น ในรายคตินางสาวเพ็ญศรี ก้างอนตาและนายไส เทน มิน (MR.SAI THAN MYINT) ตามคำสั่งคณะกรรมการธุรกรรม ที่ ย. 102/2562 ซึ่งได้มีการยึดหลักทรัพย์สินในบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์สินของบริษัทหลักทรัพย์ ยูโอบี เคย์เยน (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)³ หรือในคดีรายคตีความผิดฐานค้ำมนุษย์ (สถานบริการอบ อบ นวด วิกตอเรีย ซีเครท) ซึ่งได้มีการยึดทรัพย์สิน รวมมูลค่ากว่า 463,000,000 บาท โดยหนึ่งในรายการทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้น ได้แก่ ได้แก่ ทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์สินและหน่วยลงทุน โดยมีชื่อนายกำพล วีระเทพสุภรณ์ และนางนิภา ธีระตระกูลวัฒนา หรือวีระเทพสุภรณ์ เป็นเจ้าของหลักทรัพย์สินและหน่วยการลงทุน⁴ แต่หลังที่มีคำสั่งยึดหลักทรัพย์สินดังกล่าว กลับไม่ปรากฏข้อมูลว่าสำนักงาน ปปง. ได้มีการบริหารจัดการหลักทรัพย์สินดังกล่าวอย่างไร ซึ่งจากการสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานบริหาร

³ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, คำสั่งคณะกรรมการธุรกรรม 102/2562, สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2563 จาก http://www.amlo.go.th/amlo-intranet/images/CommandHo_2562/102-2562.pdf.

⁴ กรุงเทพธุรกิจ, ปปง. ยึดทรัพย์สิน 'กำพล' และเครือข่ายวิกตอเรียฯ มูลค่ากว่า 400 ล., สืบค้นเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2563 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/801207>.

จัดการทรัพย์สิน สำนักงาน ปปง. ทราบว่า ในกรณีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด⁵ เป็นทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์นั้น ก่อนทำการยึดหรืออายัดสิทธิเรียกร้องประการใดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์ดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีหนังสือไปยังบริษัทหลักทรัพย์เพื่อแจ้งให้คำสั่งยึดหรืออายัดหลักทรัพย์ หลังจากนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ทำการยึดจะดำเนินการยึดเพียงใบหุ้นหรือเอกสารประเภทตราสารทางการเงินมาเก็บรักษาไว้ที่สำนักงาน ปปง. โดยมีได้มีการโอนหรือจัดการกับหลักทรัพย์ดังกล่าวเพื่อให้มาอยู่ในความครอบครองของสำนักงาน ปปง. แต่อย่างไรก็ดี ซึ่งเมื่อศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์ดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน พนักงานเจ้าหน้าที่กองบริหารจัดการทรัพย์สินจะดำเนินการนำเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์นั้น ไม่ว่าจะใบหุ้นหรือตราสารทุน นำส่งให้คณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลัง ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการดำเนินการกับทรัพย์สินที่ศาลมีคำสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2556 ทั้งนี้

วิธีการจัดการกับหลักทรัพย์ที่ถูกยึดดังกล่าวข้างต้นนั้น แตกต่างจากการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดโดยสำนักงาน ปปง. ประเภทอื่น ๆ เช่น ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ถูกอายัดนั้นเป็นอสังหาริมทรัพย์ ภายหลังจากที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้มีหนังสือแจ้งอายัดทางทะเบียน สำนักงาน ปปง. จะนำทรัพย์สินดังกล่าวออกบริหารได้โดยวิธีให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์หรืออาจนำออกให้เช่าได้ หรือในกรณีที่ทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดนั้น หากเก็บไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นก็อาจนำออกขายทอดตลาดตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กฎหมายกำหนดได้ และเมื่อได้ตัวเงินจากการบริหารจัดการทรัพย์สินดังกล่าวแล้วจะนำมาเก็บไว้ในกองทุนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อรอคำสั่งศาลต่อไป

เป็นที่ทราบกันดีว่า ทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย (พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535) ได้กำหนดไว้หลายประเภท ไม่ว่าจะเป็น หลักทรัพย์ประเภทตัวเงินคลัง พันธบัตร หุ้น หน่วยลงทุน และรวมถึงใบสำคัญแสดงสิทธิต่าง ๆ โดยแต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะ และมีความเสี่ยงในการถือครองที่แตกต่างจากอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ประเภทอื่น ๆ ดังนั้น หากมีการยึดหลักทรัพย์ดังกล่าวแล้ว ต้องดำเนินการเก็บรักษาหรือนำออกบริหารจัดการโดยวิธีที่แตกต่าง

⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” หมายความว่า

(1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน

(2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ

(3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2)

จากการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินทั่ว ๆ ไป จึงเป็นการอันสมควรที่ต้องศึกษาลักษณะของหลักทรัพย์แต่ละประเภท รวมถึงหลักเกณฑ์วิธีการในการซื้อขาย เปลี่ยนมือ เพื่อให้สามารถเก็บรักษา และนำหลักทรัพย์ดังกล่าวออกบริหารจัดการทรัพย์สินได้อย่างถูกต้อง

จากการศึกษาพบว่า สำนักงาน ปปง. ไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการเก็บรักษา และบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออาจถูกยึดไว้เป็นการเฉพาะ ทั้งมิได้มีการกำหนดให้ต้องวิเคราะห์ความเสี่ยงของหลักทรัพย์แต่ละชนิด รวมถึงมิได้กำหนดวิธีการที่เหมาะสมในการดำเนินการ กับหลักทรัพย์แต่ละประเภท แม้ว่าระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการดำเนินการกับทรัพย์สิน ที่ศาลมีคำสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2556 นั้น ได้กำหนดวิธีการนำส่งทรัพย์สินในกรณีศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน โดยให้สำนักงาน ปปง. นำส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับใบหุ้นหรือตราสารทุนไปยังคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลังก็ตาม แต่ตามนัยของระเบียบดังกล่าวนี้ สำนักงาน ปปง. จะดำเนินการส่งเอกสารหรือ หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับใบหุ้นหรือตราสารทุนนั้นได้ก็ต่อเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึดหลักทรัพย์ที่มีใบหุ้นหรือ ตราสารทุนเท่านั้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับวิธีการถือครองหลักทรัพย์ในปัจจุบัน เนื่องจาก ปัจจุบันการถือครอง หลักทรัพย์เป็นการถือครองในรูปแบบที่ไม่มีใบหลักทรัพย์ (ระบบไร้ใบหลักทรัพย์ (Scrip less)) โดยจำนวนหุ้นที่ถูกถือครองของผู้ฝากจะถูกบันทึกและเก็บรักษาในระบบงานที่มีความปลอดภัยสูง แทนการออกเอกสารตราสารทางการเงินเพื่อยืนยันความเป็นเจ้าของ ดังนั้น การกำหนดวิธีการให้นำส่งเอกสาร หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับใบหุ้นหรือตราสารทุนไปยังคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลัง เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมกับหลักทรัพย์แต่ละประเภท

เพื่อให้การเก็บรักษาและบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถคงมูลค่าของหลักทรัพย์ที่ถูกยึด ได้มากที่สุด เพื่อนำเงินมาเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายหรือสามารถนำส่งคืนให้แก่รัฐได้ เอกอัครราชทูตฯ นี้ จึงได้ทำการศึกษา หลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวทางในการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สิน ที่เป็นหลักทรัพย์แต่ละประเภทที่ถูกยึดหรืออาจถูกยึดได้ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน รวมถึงวิเคราะห์ความเหมาะสมในการจัดเก็บและการบริหารจัดการหลักทรัพย์ ในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ ของสำนักงาน ปปง. และในกรณีหากศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าว ตกเป็นของแผ่นดิน เพื่อเสนอเป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการเก็บรักษาและบริหารจัดการที่เหมาะสมกับ ลักษณะของหลักทรัพย์แต่ละประเภทต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ ประเภทและลักษณะเฉพาะของหลักทรัพย์ที่มีการซื้อขายอยู่ในประเทศไทยอันอาจถูกยึดหรืออายัดได้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความเสี่ยงแต่ละผลิตภัณฑ์ของสินทรัพย์ทางการเงินที่มีการซื้อขายอยู่ในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวความคิดของหลักการในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออายัดของต่างประเทศ
4. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อให้ทราบว่ามีความเหมาะสมในการบริหารจัดการตามลักษณะและประเภทของหลักทรัพย์แต่ละประเภทที่มีการซื้อขายในปัจจุบันหรือไม่
5. วิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงบทบัญญัติในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการกับการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์

1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ศึกษาวิเคราะห์แนวคิด หลักเกณฑ์ และวิธีการของแต่ละหน่วยงานในประเทศในการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง การเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และการจัดการทรัพย์สินที่ได้มาเนื่องจากการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยเปรียบเทียบกับหลักการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รวมทั้งศึกษาลักษณะเฉพาะของหลักทรัพย์แต่ละประเภท รวมถึงหลักการในการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ของต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป เพื่อนำมาวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้มีประสิทธิภาพ

1.4 วิธีการศึกษาวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาจากตำรากฎหมายและบทความ รายงานวิจัย กรณีศึกษา รวมทั้งเอกสารภาษาต่างประเทศ เช่น บทบัญญัติกฎหมาย ตำรากฎหมาย วิทยานิพนธ์ บทความ กรณีศึกษาของต่างประเทศ เอกสารวิชาการทางอิเล็กทรอนิกส์ และทำการวิจัยสนาม โดยการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ต่อไป

1.5 สมมติฐานของการวิจัย

วิธีการในเก็บรักษาและจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออาจถูกยึดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ไม่มีความเหมาะสมกับลักษณะของหลักทรัพย์แต่ละประเภทที่ถูกยึดหรืออาจถูกยึดสำนักงาน ปง. จึงควรกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวทางในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์ รวมถึงวิเคราะห์ความเหมาะสมในการจัดเก็บและการบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและเพื่อให้รัฐได้ประโยชน์สูงสุดด้วย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงแนวความคิดของหลักการในเก็บรักษาและการบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดตามกฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ในกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ
2. ทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
3. ทราบถึงแนวทางการปรับปรุงบทบัญญัติในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรักษาและการบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออายัด

บทที่ 2

การเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายไทย

ในบทนี้ จะกล่าวถึงโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดและถูกริบตามกฎหมายไทย รวมถึงอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภายในประเทศไทยในการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

2.1 โครงสร้างเกี่ยวกับการเก็บรักษาและการบริหารทรัพย์สินที่ถูกรัฐดำเนินการ

เนื่องด้วยหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยแต่ละหน่วยงานต่างมีอำนาจหน้าที่ในการยึด อายัดทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดที่แตกต่างกัน ทำให้การถือครอง การเก็บรักษา รวมทั้งอำนาจในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดไว้อย่างแตกต่างกันไปด้วยเช่นกัน โดยจากการศึกษาพบว่า ทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด อาจถูกยึดหรืออายัดและริบได้ตามกฎหมายไทย มีอยู่ด้วยกัน 4 ประเภท ได้แก่

- 1) ทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิด สิ่งนั้นเป็นสิ่งต้องห้าม เช่น ยาเสพติด ปืนเถื่อน ธนบัตรปลอม (ของเถื่อน)
- 2) ทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบอาชญากรรม กล่าวคือ ต้องเป็นทรัพย์สินที่ใช้เกี่ยวข้องในการกระทำความผิด ถึงขนาดที่ว่าหากไม่มีทรัพย์สินนั้นจะกระทำความผิดไม่สำเร็จ ซึ่งจะเป็นอุปกรณ์หรือช่วยเหลือให้กระทำความผิดสำเร็จหรือสะดวกขึ้นก็ตาม ถ้าทรัพย์สินนั้นไม่ได้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ก็ไม่ควรถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด²⁰ ดังนั้น ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดจึงหมายความว่า ทรัพย์สินนั้นได้เกี่ยวข้องถึงขนาดเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบความผิดด้วย
- 3) ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งอาจรวมถึงประโยชน์ รายได้ ทรัพย์สินทั้งหลายที่เกิดจากการประกอบอาชญากรรม ไม่ว่าจะป็นทั้งทางตรงหรือทางอ้อม และ
- 4) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับองค์กรหรือบริษัทของผู้กระทำความผิด²¹

โดยทรัพย์สินแต่ละประเภทเมื่อถูกดำเนินการยึดแล้ว หากเป็นสังหาริมทรัพย์ที่สามารถเคลื่อนที่ได้ เช่น ยานพาหนะ อาวุธ หรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่มีไว้เป็นความผิด ใช้ในการประกอบอาชญากรรม หรือได้มาจากการกระทำความผิด ต้องนำมาเก็บรักษาที่ยังสถานที่ที่หน่วยงานรัฐจัดไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด ซึ่งในแต่ละหน่วยงานผู้ทำการยึดทรัพย์สินจะมีหลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดเก็บทรัพย์สินที่ถูกยึดแตกต่างกันไป โดยส่วนใหญ่

²⁰ พิพัฒน์ จักรางกูร, คำอธิบายเรียงมาตรา ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2540), หน้า 38. อ้างถึงใน นราวรรณ พรหมจรรย์, หน้า 20.

²¹ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์และนิถมน รัตนะรัต, การริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดในคดีอาชญากรรมกับความเป็นธรรมและมนุษยธรรม, วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, (มกราคม – มิถุนายน 2561), หน้า 63.

ทรัพย์สินที่ถูกยึดจะถูกเก็บไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินคดี เว้นแต่ ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานสามารถนำทรัพย์สินที่ยึดนั้นออกบริหารจัดการได้ก่อนคดีถึงที่สุด จึงจะมีการนำทรัพย์สินนั้นออกบริหารจัดการตามแต่ละลักษณะของประเภททรัพย์สิน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการกำหนดให้หน่วยงานผู้ทำการยึดสามารถนำทรัพย์สินออกบริหารจัดการในขณะที่คดียังไม่ถึงที่สุดได้ก็ตาม แต่วิธีการดังกล่าวก็ไม่สามารถนำมาใช้กับทรัพย์สินที่ถูกยึดได้ทุกประเภท เช่น ในกรณีที่มีการยึดทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิดซึ่งเป็นทรัพย์สินต้องห้ามโดยเด็ดขาด อาทิ ของเถื่อน การกำหนดให้สามารถนำทรัพย์สินดังกล่าวออกบริหารได้โดยการขายทอดตลาดหรือโดยวิธีอื่นอันเป็นการได้รับประโยชน์ทางกฎหมายในสิ่งต้องห้ามย่อมไม่ถูกต้อง เนื่องจากด้วยสภาพของตัวทรัพย์สินนั้น ถือเป็นของที่ผิดกฎหมายจึงไม่ควรจะมีผู้ใดได้รับประโยชน์จากทรัพย์สินดังกล่าว เช่นเดียวกับกับทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบอาชญากรรม ซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิดถือเป็นทรัพย์สินที่กฎหมายบังคับให้รับโดยไม่ต้องคำนึงว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้กระทำความผิดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ ซึ่งจะแตกต่างจากการยึดทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดและอาชกรรมถึงประโยชน์ รายได้ ทรัพย์สินทั้งหลายที่เกิดจากการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะป็นทั้งทางตรงหรือทางอ้อมด้วย โดยทรัพย์สินที่ถูกยึดประเภทหลังนี้อาจไม่ใช่สิ่งผิดกฎหมาย จึงสามารถนำออกบริหารจัดการเพื่อป้องกันความเสี่ยงมิให้ทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้นไร้ค่า ไร้ราคา หรือหมดมูลค่าหากต้องมีการเก็บไว้เป็นระยะเวลาอันนานเพื่อรอคดีถึงที่สุดได้

นอกจากนี้ ทรัพย์สินบางประเภทอาจถือเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบอาชญากรรม และอาจเป็นทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดได้ด้วย เช่น ในความผิดฐานปั่นหุ้นตามมาตรา 243 ประกอบมาตรา 244 พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 หากพิจารณาในแง่ของการกระทำความผิดอาญาแล้ว ความผิดฐานปั่นหุ้นนั้นมีพฤติการณ์ของการกระทำความผิด ในการขายหุ้นแล้วซื้อกลับเพื่อสร้างปริมาณการซื้อขายที่ไม่แท้จริงในตลาดหลักทรัพย์ หรืออาจทำการโยนหุ้นกันไปมาเพื่อสร้างสภาพที่ผิดปกติ หรือทำการซื้อขายกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อดันราคาสูงเพื่อจูงใจให้ประชาชนภายนอกซื้อตาม โดยผู้กระทำความผิดฐานปั่นหุ้นจะแสวงหาผลประโยชน์ได้จากส่วนต่างทั้งในการซื้อและการขายหุ้นนั้น ซึ่งการจะกระทำความผิดดังกล่าว เห็นได้ว่า “หุ้น” ถือเป็นทรัพย์สิน “ของกลาง” ที่ใช้ในการกระทำความผิดในความผิดอันมีโทษอาญาในความผิดฐานปั่นหุ้น ซึ่งหากถูกดำเนินการแล้วจะต้องยึดหุ้นนี้ไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

แต่เมื่อพิจารณาอีกนัยหนึ่ง “หุ้น” ถือเป็นทรัพย์สินซึ่งเป็นผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิดฐานปั่นหุ้นด้วย โดยผู้กระทำความผิดจะได้ส่วนต่างของมูลค่าหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ที่เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น “หุ้น” จึงถือเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด อันได้จากการกระทำความผิดในลักษณะของประโยชน์ที่เกิดจากการประกอบการที่ผิดกฎหมายได้เช่นกัน และเมื่อหุ้นถือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดฐานปั่นหุ้นซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงอาจถูกยึดหรืออายัดชั่วคราวโดยสำนักงาน ป.ป.ง. ได้ และหากมีการดำเนินการยึดหรืออายัดหุ้นดังกล่าวแล้ว สำนักงาน ป.ป.ง.

ย่อมมีอำนาจในการเก็บรักษาและสามารถบริหารจัดการทรัพย์สินดังกล่าวได้ในระหว่างคดีอยู่ระหว่างการดำเนินการได้ ดังนั้น การจะพิจารณาว่าทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้นต้องเก็บรักษาหรือสามารถนำออกบริหารจัดการได้หรือไม่อย่างนั้น นอกจากจะต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้นเป็นทรัพย์สินประเภทใดแล้ว ต้องพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ในการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินของแต่ละหน่วยงานผู้ทำการยึดทรัพย์สินดังกล่าวด้วย

2.2 อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในประเทศไทยในการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายไทย

สำหรับประเทศไทย มีหลายหน่วยงานที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายในการยึด อายัด และริบทรัพย์สินที่เป็นทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรืออำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พนักงานไตสวนตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ และรวมถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งแต่ละหน่วยงานย่อมมีอำนาจในการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดแตกต่างกันด้วย โดยอาจพิจารณาได้ดังนี้

2.2.1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

อำนาจของพนักงานสอบสวนในการยึดสิ่งของที่เป็น “ของกลาง” ในการดำเนินคดีนั้น เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 วรรคสาม ที่ได้บัญญัติไว้ว่า *สิ่งของใดที่ยึดไว้ เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วก็ให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น* โดยบทบัญญัติมาตราดังกล่าวนั้น เป็นการให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้จนกว่าคดีถึงที่สุด แต่แม้คดีจะยังไม่ถึงที่สุด หากผู้มีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น และพนักงานสอบสวนเห็นว่าสิ่งของนั้นไม่จำเป็นต้องใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี พนักงานตำรวจก็อาจคืนสิ่งของดังกล่าวได้ก่อนคดีถึงที่สุด (ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 436/2530, 241/2531)²²

โดยวัตถุที่เป็น “ของกลาง” ที่พนักงานสอบสวนอาจยึดได้นั้น อาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ ประเภทแรกเป็นของกลางในคดีอาญา ได้แก่ ของกลางที่เกี่ยวข้องต้องจัดการทางคดีอาญา เช่น ของที่บุคคลมีไว้หรือใช้เป็นความผิด หรือเป็นของที่ใช้เป็นหลักฐานพิสูจน์ความผิด และอีกประเภทเป็น

²² พรทิพย์ ล. วีระพรรค, ข้อพิจารณาเรื่องการคืนของกลางระหว่างการดำเนินการคดีในคดีบางประเภท, กรมสอบสวนพิเศษ,

ของกลางอย่างอื่นที่ไม่เข้าอยู่ในลักษณะของกลางในคดีอาญา²³ ซึ่งในการยึดของกลางของพนักงานสอบสวน นั้น พนักงานสอบสวนมีอำนาจยึดของกลางไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วให้คืนแก่ผู้ต้องหา หรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น โดยของกลางบางชนิดที่มีกรรมสิทธิ์อยู่ ต้องมีเหตุผลสมควรตามกฎหมาย จึงจะยึดของกลางนั้นไว้ได้ มิฉะนั้น อาจเป็นการยึดโดยมิชอบ โดยอาจจะถูกฟ้องทั้งทางแพ่งและอาญาได้

นอกจากนี้ ของกลางประเภทที่ยึดมาเพื่อจะริบเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ซึ่งได้แก่ ทรัพย์สินที่ทำ หรือมีไว้เป็นความผิด หรือทรัพย์สินที่ได้ให้เพื่อจูงใจให้กระทำความผิด ส่วนการริบทรัพย์สินอันมีลักษณะเป็น คุลพินิจของศาลที่สั่งให้ริบตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น ยาเสพติด ปืนเถื่อน นั้น เป็นสิ่งของที่บุคคลไม่อาจ มีไว้ในความครอบครองได้ จึงชอบที่จะยึดได้เสมอ หรือของกลางประเภทที่ยึดมาเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการ ดำเนินคดีนั้น ควรยึดมาเพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินคดีเท่านั้น ถ้าไม่เกี่ยวกับประเด็นในคดี หรือไม่เป็น ประโยชน์แก่คดีก็ไม่ควรยึดไว้ ถ้าหมดความจำเป็นในคดีแล้ว ก็ควรเสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อขออนุมัติคืนให้แก่ เจ้าของด้วย

ในการริบทรัพย์สินที่ยึดมานั้น เป็นไปตามมาตรา 32 มาตรา 33 และมาตรา 34 แห่งประมวล กฎหมายอาญา โดยแบ่งลักษณะของการริบทรัพย์สิน ออกเป็นทรัพย์สินที่บังคับให้ริบ ซึ่งทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ ทำหรือมีไว้เป็นความผิด หรือทรัพย์สินที่ได้ให้เพื่อจูงใจให้กระทำความผิด ส่วนการริบทรัพย์สินอันมีลักษณะ เป็นคุลพินิจของศาลที่สั่งให้ริบตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 32) หรือเป็นทรัพย์สินที่กฎหมาย กำหนดให้ริบโดยอาจอาศัยอำนาจตามที่มีกฎหมายพิเศษได้กำหนดไว้ แต่ในส่วนการริบทรัพย์สินตามประมวล กฎหมายอาญา (มาตรา 33) หรือเป็นการริบทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดซึ่งทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำ ความผิดนั้น ต้องมีลักษณะเป็นทรัพย์สินที่บุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดโดยตรง การริบ ทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญานี้จึงเป็นการใช้กับการกระทำความผิดโดยตรงเท่านั้น²⁴

เนื่องจาก ทรัพย์สินที่เป็น “ของกลาง” ในการดำเนินคดีจะต้องเก็บไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด ดังนั้น ในการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ดังกล่าว ศาลจะเป็นผู้เก็บรักษานั้น โดยเมื่อศาลเห็นว่าหมดความจำเป็นที่จะเก็บ

²³ ข้อบังคับการเก็บรักษาของกลางกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2480

ข้อ 4 ของกลางนั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) ของกลางในคดีอาญา และ
- 2) ของกลางอย่างอื่น

ของกลางในคดีอาญา คือ ของกลางที่เกี่ยวข้องต้องจัดการทางคดีอาญา เช่น ของที่บุคคลมีไว้หรือใช้เพื่อเป็นความผิด หรือของที่ใช้ เป็นหลักฐานพิสูจน์ความผิด เป็นต้น

ของกลางอย่างอื่น คือ ของกลางที่ไม่เข้าอยู่ในลักษณะของคดีอาญา เช่น ของที่เก็บตก หล่น หลุดลอยได้ เป็นต้น

²⁴ สนัน ยามาเจริญ, โทษริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา, เอกสารประกอบการประชุมภาคใหญ่วิชาการระดับชาติและ นานาชาติครั้งที่ 8, (22 มิถุนายน 2560), หน้า 315.

รักษาไว้ต่อไป ศาลจะแจ้งให้พนักงานอัยการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไปรับของกลางมาเก็บรักษา หรือส่งคืนให้แก่ผู้มีสิทธิรับคืนไปตามคำพิพากษานั้น ๆ ในเวลาอันควร ซึ่งในกรณีที่ศาลสั่งคืนเจ้าของให้ติดต่อกับเจ้าของไปขอรับจากศาล หรือไปรับจากศาลเองแล้วลงบัญชีกับรายงานประจำวันให้เจ้าของลงนามรับไปก็ได้ เว้นไว้แต่ของกลางนั้นเจ้าของไปรับคืนจากศาลเอง นอกจากนี้ หากเห็นว่าของกลางนั้นเป็นประโยชน์ใช้ในราชการ ตำรวจได้กฎหมายได้ให้อำนาจให้ หัวหน้าสถานีหรือผู้รักษาการแทนรายงานเสนอเหตุผลไปยังผู้บังคับการ หรือผู้รักษาการแทนเป็นผู้พิจารณาสั่งก่อนขายทอดตลาดก็ได้ และหากมีข้อตกลงระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ทรัพย์สินที่ถูกยึดดังกล่าวเป็นกรณีพิเศษ ต้องถือปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อกฎหมาย แห่งความผิดนั้น ๆ โดยเคร่งครัดด้วย

ซึ่งในการเก็บรักษาของกลางนั้น ไม่มีกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้โดยเฉพาะ โดยในทางปฏิบัติ พนักงานสอบสวนจะดำเนินการจัดรูปพรรณสิ่งของลงในรายงานประจำวันและสมุดยึดทรัพย์สินของกลาง แล้วเขียนเลขลำดับที่ยึดทรัพย์สินติดไว้กับสิ่งของนั้นให้มั่นคง อย่าให้หลุดหรือสูญหายได้และเก็บของกลางนั้นไว้ในหีบ หรือตู้เก็บของกลาง ใส่กุญแจให้เรียบร้อย เว้นแต่ของกลางนั้นมีค่ามาก เช่น เครื่องเพชร เครื่องทองรูปพรรณ เงินจำนวนมาก หรือเอกสารสำคัญต่าง ๆ ให้เก็บรักษาไว้ในกำปั้น การยึด การมอบ การรับคืนของกลาง ให้ผู้ยึด ผู้มอบ ผู้รับ ลงชื่อไว้ในสมุดยึดทรัพย์สินของกลางและรายงานประจำวันเป็นสำคัญด้วย

เมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของกลางตามที่กล่าวไปข้างต้นแล้วนั้น เห็นได้ว่า หากเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการยึดไว้เพียงชั่วคราวเพื่อรอเสร็จคดีเท่านั้น ซึ่งอาจยึดไว้ได้จนกว่าคดีถึงที่สุด และเมื่อคดีเสร็จสิ้นแล้วก็ให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้นได้ และเนื่องด้วยทรัพย์สินที่เป็นของกลางเป็นทรัพย์สินที่มีไว้หรือใช้ในการกระทำความผิด ในส่วนของการบริหารทรัพย์สินที่ถูกยึดโดยวิธีการนำทรัพย์สินออกให้ใช้ประโยชน์ เช่น การนำออกให้เช่า ย่อมไม่สามารถทำได้

2.2.2 สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.)

อำนาจในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดยาเสพติดนั้น เป็นอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด แล้วแต่กรณี โดยทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดนั้น ต้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และให้หมายความรวมถึง เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวซื้อหรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนสภาพกี่ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่นหรือปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นด้วย เช่น ทรัพย์สินที่เป็นของกลางในคดียาเสพติดตามมาตรา 30 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

โดยรวมถึงเครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องจักรกลหรือทรัพย์สินอื่นที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ในการกระทำความผิดด้วย ซึ่งถือเป็นมาตรการเสริมการริบทรัพย์สินที่ใช้ในการ กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งมีขอบเขตจำกัดในเรื่องของทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบคืนจะต้อง เป็นทรัพย์สินที่จำเลยใช้ในการกระทำความผิดโดยตรงเท่านั้น²⁶ และรวมถึงทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการ กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 29 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 เช่น รถยนต์ของผู้ต้องหาที่ใช้ซุกซ่อนยาเสพติด

โดยภายหลังจากที่ได้มีการยึดทรัพย์สินดังกล่าวพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ได้กำหนดหน้าที่ในการเก็บรักษาทรัพย์สินที่คณะกรรมการได้มีคำสั่งให้ ยึดหรืออายัด²⁷ ไว้จนกว่าศาลจะมีพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากทรัพย์สินที่อาจถูก ยึดหรืออายัดนั้น เป็นทรัพย์สินอาจถูกยึดไว้เป็นการชั่วคราว สำนักงาน ป.ป.ส. จึงได้ออกระเบียบคณะกรรมการ ตรวจสอบทรัพย์สิน ว่าด้วยการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดไว้เป็นการเฉพาะ โดยในการเก็บรักษา ทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดนั้น ให้จัดเก็บตามประเภท สภาพ และขนาดของทรัพย์สินในสถานที่หรือห้องที่ มั่นคงและแข็งแรงปลอดภัย²⁸

ส่วนในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนให้สามารถนำทรัพย์สินที่ถูกยึดออกบริหารจัดการได้ก็ตาม แต่ทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นอาจมีได้หลายประเภท โดยหากพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์ อย่างอื่น กฎหมายได้ให้อำนาจโดยอาจสั่งให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดหรือไปใช้เพื่อประโยชน์ของ

²⁶ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์และนิถมน รัตนะรัต, หน้า 81.

²⁷ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

มาตรา 24 การเก็บรักษาทรัพย์สินที่คณะกรรมการได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดไว้ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการ นำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขาธิการอาจสั่งให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดหรือไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ แล้วรายงานให้คณะกรรมการ ทราบก็ได้

การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดหรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ตามวรรคสองให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ กำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่าทรัพย์สินที่นำไปใช้ตามวรรคสองมิใช่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยา เสพติด ให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งค่าใช้จ่ายเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนดโดยใช้จากเงินกองทุนให้แก่เจ้าของ หรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ให้ชดเชยราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือตามราคาที่ได้จาก การขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

²⁸ ระเบียบคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ว่าด้วยการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2547

ข้อ 15 ในการเก็บรักษาทรัพย์สิน ให้พึงปฏิบัติดังต่อไปนี้

(2) เก็บรักษาทรัพย์สินตามประเภท สภาพ และขนาดของทรัพย์สินในสถานที่หรือห้องที่มั่นคงและแข็งแรงปลอดภัย

ทางราชการได้ อย่างไรก็ตาม อำนาจในการนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดหรือไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการนั้น ย่อมไม่รวมถึงการนำทรัพย์สินออกบริหารจัดการ เช่น การนำทรัพย์สินออกให้เช่าด้วย

จากการศึกษาข้างต้น เป็นที่สังเกตได้ว่า สำนักงาน ป.ป.ส. มิได้มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เนื่องจากทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดส่วนใหญ่ มักเป็นทรัพย์สินที่มีไว้ใช้และได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น ทรัพย์สินที่เป็นของกลางในคดียาเสพติด รวมถึงเครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องจักรกลหรือทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ในการกระทำความผิด ดังนั้น ในทางปฏิบัติ สำนักงาน ป.ป.ส. จึงไม่มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินจำพวกหลักทรัพย์ จึงไม่มีการกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการเก็บรักษาทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์ไว้เป็นการเฉพาะ

2.2.3 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.)

อำนาจในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวในความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตนั้น เป็นอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ซึ่งหากปรากฏจากการไต่สวนหรือไต่สวนเบื้องต้นพบว่ามีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะมีการโอน ยักยอก แปรสภาพ หรือซุกซ่อนทรัพย์สินที่ผู้ถูกกล่าวหา ได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบ หรือเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการร่ำรวยผิดปกติ หากความผิดนั้นมีโทษทางอาญา ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราว แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกกล่าวหาที่จะยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยมิชอบหรือไม่ประกันหรือหลักประกันก็ได้ หรือในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการร่ำรวยผิดปกติ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจ ออกคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัด หรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องคดีนั้น²⁹

²⁹ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

มาตรา 69 ในกรณีที่ปรากฏจากการไต่สวนหรือไต่สวนเบื้องต้นว่ามีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะมีการโอน ยักยอก แปรสภาพ หรือซุกซ่อนทรัพย์สินที่ผู้ถูกกล่าวหา ได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือ ทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบ เนื่องจากการกระทำความผิดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการร่ำรวยผิดปกติ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการ ดังนี้

(1) ในกรณีที่ความผิดนั้นมีโทษทางอาญา ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจสั่งยึดหรือ อายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราว ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกกล่าวหาที่จะยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยมิชอบหรือไม่ประกันหรือหลักประกันก็ได้

(2) ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการร่ำรวยผิดปกติ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจ ออกคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัด หรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องคดีนั้น แต่ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดชั่วคราวมิได้เกี่ยวข้องกับกรร่ำรวยผิดปกติ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. สั่งถอนการยึดหรืออายัดโดยพลัน รวมทั้งไม่ตัดสิทธิผู้ถูกกล่าวหาที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผันเพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยมิชอบหรือไม่ประกันหรือหลักประกันก็ได้ ทั้งนี้ ทรัพย์สินของผู้ถูกกล่าวหาให้หมายความรวมถึงทรัพย์สินที่บุคคลอื่น มีชื่อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ และมีพฤติการณ์เป็นการถือครองแทนหรือถือกรรมสิทธิ์แทนด้วยในกรณี เช่นนั้นผู้มีชื่อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์มีสิทธิพิสูจน์ว่าทรัพย์สินดังกล่าวมิได้เกี่ยวข้องกับการร่ำรวยผิดปกติ

โดยสำนักงาน ป.ป.ช. ได้กำหนดอำนาจในการเก็บรักษาและจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้นไว้อย่างชัดเจน โดยปรากฏอยู่ในมาตรา 85³⁰ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ซึ่งหากเห็นว่าทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขานุการ ป.ป.ช. อาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้น ไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือ นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการก็ได้

นอกจากนี้ สำนักงาน ป.ป.ช. ยังได้ออกระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการจัดการพยานหลักฐานและทรัพย์สินที่ได้มาเนื่องจากการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2562 โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการจัดการพยานหลักฐาน และทรัพย์สินที่ได้มาเนื่องจากการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งในระเบียบดังกล่าวได้ให้คำจำกัดความคำว่า “ทรัพย์สิน” ที่อยู่ภายใต้บังคับของระเบียบฉบับนี้ หมายถึง ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและกฎหมายอื่น ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติยึด อายัด รับไว้เป็นพยานหลักฐาน หรือศาลมีคำสั่งริบแต่คำพิพากษายังไม่ถึงที่สุด และได้กำหนดนิยามความหมายของการจัดการทรัพย์สิน ซึ่งได้แก่ การเก็บรักษา การนำไปใช้ประโยชน์ การจำหน่าย การทำลาย การคืน การประเมินราคา การคำนวณค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพ รวมถึงตลอดถึงการดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษา พบว่า ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการจัดการพยานหลักฐานและทรัพย์สินที่ได้มาเนื่องจากการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการจัดการ

³⁰ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

มาตรา 85 การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินตามมาตรา 69 และมาตรา 84 ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขานุการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้น ไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือ นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้วรายงานให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดหรือ การนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือที่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของ ทางราชการตามวรรคสอง มีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งชดใช้ค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ ให้ชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาที่ประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงิน ที่ได้รับคืนหรือชดใช้ราคา แล้วแต่กรณี

ทรัพย์สิน ซึ่งมีอำนาจในกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการทรัพย์สิน โดยในการเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นต้องจัดเก็บตามประเภท สภาพ และขนาดของทรัพย์สินในสถานที่หรือห้องที่มั่นคง แข็งแรงและปลอดภัย และหมั่นตรวจตราดูแลให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเสมอ โดยทรัพย์สินที่เป็นวัตถุ ให้บรรจุหีบห่อประทับตราหรือทำเครื่องหมายและลงลายมือชื่อกำกับไว้ หรือกรณีที่ไม่สามารถบรรจุหีบห่อได้ ให้สามารถดำเนินการอื่นที่เหมาะสมได้ด้วย ในกรณีทรัพย์สินที่เป็นเงินสด หากเป็นพยานหลักฐานประกอบการดำเนินคดี เช่น เงินล่อซื้อเงินที่ต้องตรวจ พิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ให้นำส่งคณะกรรมการจัดการทรัพย์สินเป็นผู้เก็บรักษาซึ่งหากไม่ใช่พยานหลักฐานประกอบการดำเนินคดีให้นำส่งคณะกรรมการจัดการทรัพย์สิน ก่อนนำเข้าฝากธนาคารของรัฐ ในบัญชีของสำนักงาน ป.ป.ช. ในวันที่รับทรัพย์สิน หากไม่สามารถนำเข้าฝากได้ทันให้เก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัยและนำเข้าฝากในโอกาสแรกที่ธนาคารของรัฐเปิดทำการ หรือในกรณีที่ทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดได้เป็นอัญมณี ทองคำแท่ง เครื่องทองรูปพรรณ ของมีค่า หรือสิ่งของอื่นในทำนองเดียวกัน ให้ไว้ในที่ปลอดภัยตามที่เห็นสมควรด้วย นอกจากนี้ ระเบียบดังกล่าวไม่เพียงแต่จะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการเก็บรักษาทรัพย์สินที่อยู่ในรูปแบบสังหาริมทรัพย์ที่สามารถจับต้องได้ก็ตาม แต่ยังกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการเก็บรักษาทรัพย์สินที่เป็นตราสารทางการเงิน ตราสารการลงทุน ตราสารหรือเอกสารอื่น รวมถึงสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกัน โดยกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดทำบัญชีรายละเอียดทรัพย์สินและนำส่งคณะกรรมการจัดการทรัพย์สินเก็บรักษาด้วย โดย

โดยในส่วนของจัดการกับทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดนั้น ระเบียบดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดการไว้ โดยหากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเห็นว่าทรัพย์สินที่ทำกรยึดหรืออายัดดังกล่าวไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการ และเห็นควรนำทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการอื่น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดทำสรุปข้อเท็จจริง เหตุผล ความจำเป็นพร้อมความเห็นผ่านคณะกรรมการจัดการทรัพย์สินเพื่อทำความเห็นเบื้องต้นก่อนเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ ต้องกระทำดังกล่าวต้องกระทำโดยมิได้แสวงหากำไรจากทรัพย์สินนั้นด้วย ซึ่งหากการนำทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการได้ก่อให้เกิดความเสียหาย ให้หน่วยงานที่นำทรัพย์สินนั้นไปใช้ชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย และสำหรับทรัพย์สินที่เป็นตราสารทางการเงิน ตราสารการลงทุน ตราสารหรือเอกสารอื่น รวมถึงสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกัน โดยหากมีกรณีที่เป็นหรือเพื่อประโยชน์ในการจัดการทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งหากปล่อยไว้เนิ่นช้า ตราสารทางการเงิน ตราสารการลงทุนดังกล่าวอาจเสื่อมค่าหรือราคาหรือไร้ประโยชน์ ระเบียบดังกล่าวได้กำหนดให้อำนาจที่จะสามารถแลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินอื่นหรือเงินของรัฐบาลไทยได้³¹ โดยที่ไม่จำเป็นต้องนำทรัพย์สินดังกล่าวออกบริหารโดยการขายทอดตลาด

³¹ ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการจัดการพยานหลักฐานและทรัพย์สินที่ได้มา เนื่องจากการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2562

ข้อ 15 ตราสารทางการเงิน ตราสารการลงทุน ตราสารหรือเอกสารอื่น รวมถึงสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกัน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดทำบัญชีรายละเอียดทรัพย์สินและนำส่งคณะกรรมการจัดการทรัพย์สินเก็บรักษา

หากมีกรณีจำเป็นหรือเพื่อประโยชน์ในการจัดการทรัพย์สินหรือเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการซึ่งหากปล่อยไว้เนิ่นช้าทรัพย์สินอาจเสื่อมค่าหรือราคาหรือไร้ประโยชน์ และทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งสามารถแลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินอื่นหรือเงินของรัฐบาลได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่

2.2.4 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.)

อำนาจในการเก็บรักษาและจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น ได้กำหนดอยู่ในมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยเมื่อมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะนำทรัพย์สินที่ทำการยึดมาเก็บรักษาไว้ที่สำนักงาน ปปง. หรือสถานที่เก็บรักษาที่สำนักงาน ปปง. จัดหา หากทรัพย์สินนั้นมีสภาพไม่เหมาะสมที่จะนำมาเก็บรักษาให้รายงานคณะกรรมการธุรกรรม หรือเลขาธิการ ปปง. ทราบเพื่อพิจารณาสั่งการ ซึ่งในการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้น สำนักงาน ปปง. อาจใช้มาตรการชั่วคราวโดยสามารถยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ก่อนทำการส่งสำนวนให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินได้ กล่าวคือ เมื่อมีการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด คณะกรรมการธุรกรรมจะมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกิน 90 วัน เว้นแต่ กรณีจำเป็นเร่งด่วน เลขาธิการ ปปง. จึงจะมีอำนาจตาม มาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ไปก่อนได้โดยต้องรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรมเพื่อทราบ และหากคณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาแล้ว เห็นว่าเรื่องที่เสนอมายังไม่เพียงพอที่จะพิจารณาสั่งการ อาจสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการ ปปง. ดำเนินการตรวจสอบเพิ่มเติมแล้วรายงานให้ทราบก็ได้ โดยเมื่อได้รับรายงานหรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม และได้ทำการตรวจสอบรวบรวมพยานหลักฐานครบถ้วนจนปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะสรุปเรื่อง เสนอต่อคณะกรรมการธุรกรรมเพื่อพิจารณา หากคณะกรรมการธุรกรรมเห็นว่าพยานหลักฐานที่พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอมานั้น ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ก็จะมีมติให้เลขาธิการ ปปง. ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน โดยหากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนนั้นฟังไม่ขึ้น ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งระยะเวลาในการดำเนินการแต่ละรายคดี ตั้งแต่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราว จนถึงศาลมีคำสั่งถึงที่สุดให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน อาจใช้ระยะเวลาในการดำเนินการที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับจำนวนมูลค่าความเสียหายและจำนวนของผู้มีส่วนได้เสียในแต่ละรายคดีดังกล่าว โดยหากคู่ความไม่พอใจในคำสั่งของศาลก็สามารถยื่นอุทธรณ์ และฎีกาคำสั่งนั้นต่อไปได้ หรือในบางรายคดีสำนักงาน ปปง. อาจทำการสืบสวนขยายผลอย่างต่อเนื่อง เช่น ในรายคดีการทุจริตในโครงการรับจำนำข้าวและการระบายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ

ผู้รับผิดชอบดำเนินการสรุปข้อเท็จจริงพร้อมความเห็นรวมถึงนำเสนอวิธีการดำเนินการที่เหมาะสมในการจัดการทรัพย์สินผ่านคณะกรรมการจัดการทรัพย์สินเพื่อทำความเข้าใจเบื้องต้นก่อนเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาวินิจฉัย และให้นำความในข้อ 12 ข้อ 13 (ก) และข้อ 14 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(นายอภิชาติ จันทรสกุลพร (เสี่ยเปี๊ยะ) กับพวกนั้น) ที่ได้มีการสืบสวนขยายผลมาอย่างต่อเนื่อง มาตั้งแต่ปี 2559 ถึงปัจจุบัน โดยมีการยึดและอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จำนวน 15 ครั้ง รวมมูลค่าทรัพย์สินทั้งสิ้นกว่า 16,170 ล้านบาท

โดยระหว่างที่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินในคดีฟอกเงินในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ และชั้นศาลนั้น สำนักงาน ปปง. มีอำนาจตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินที่ทำการยึดหรืออายัดนั้นได้ โดยภายหลังจากที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับมอบทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราวตามคำสั่งคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ ปปง. ในมาตรา 48 หรือตามคำสั่งศาลในมาตรา 55 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะนำทรัพย์สินและหรือเอกสารที่น่ายึดได้มาส่งมอบให้กองบริหารและจัดการทรัพย์สินเพื่อเก็บรักษาโดยทำบันทึกข้อความส่งเรื่องส่งมอบทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัด โดยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง สภาพและจำนวนของทรัพย์สินให้ถูกต้องตรงกับคำสั่งยึดหรืออายัด และรายละเอียดของทรัพย์สินในบันทึกการส่งมอบทรัพย์สิน รวมทั้งบันทึกภาพทรัพย์สินที่รับมอบด้วย ซึ่งหากเจ้าหน้าที่ผู้รับมอบทรัพย์สินได้ตรวจสอบทรัพย์สินแล้ว ปรากฏว่าไม่ตรงตามเอกสาร ผู้รับมอบทรัพย์สินต้องส่งเรื่องนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง เมื่อแก้ไขถูกต้องแล้วจากนั้นจึงดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป ซึ่งหากดำเนินการตรวจสอบแล้วไม่มีข้อผิดพลาดประการใด เจ้าหน้าที่จะดำเนินการนำทรัพย์สินเข้าเก็บรักษาตามระเบียบที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งกำหนดไว้โดยแยกตามประเภท ดังนี้

(1) ในกรณีทรัพย์สินที่เป็นประเภทเงินสด ให้นำเข้าฝากสถาบันการเงินที่คณะกรรมการธุรกรรม กำหนดภายในวันที่รับทรัพย์สินโดยไม่ชักช้า ซึ่งหากไม่สามารถนำฝากได้ทันเนื่องจากสถาบันการเงินปิดทำการแล้วให้นำฝากในโอกาสแรกที่สถาบันการเงินเปิดทำการ

(2) ทรัพย์สินประเภทเงินในบัญชีเงินฝาก ตราสารทางการเงิน ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบตามเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(3) ทรัพย์สินประเภทอัญมณี ทองคำ และเครื่องประดับ ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสภาพของทรัพย์สินที่รับมอบ พร้อมชั่งน้ำหนักทรัพย์สินบรรจุในซองพลาสติก และเก็บรักษาทรัพย์สินตามประเภทสภาพ และขนาดทรัพย์สินในสถานที่หรือห้องมั่นคงแข็งแรงและปลอดภัย

(4) ทรัพย์สินที่ต้องเก็บรักษาเป็นสังหาริมทรัพย์ เช่น ยานพาหนะ เมื่อดำเนินการตรวจสอบสภาพยานยนต์ดังกล่าวแล้ว ให้นำทรัพย์สินนั้นเก็บในสถานที่เหมาะสมตามสภาพของทรัพย์สิน ซึ่งหากทรัพย์สินมีขนาดใหญ่ ไม่สะดวกต่อการขนย้าย หรือจะเป็นภาระแก่ทางราชการในการเก็บรักษา อาจเสนอให้ผู้อำนวยความสะดวกในฐานะผู้มีหน้าที่เก็บรักษาทรัพย์สินดำเนินการดังต่อไปนี้

1) จัดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์

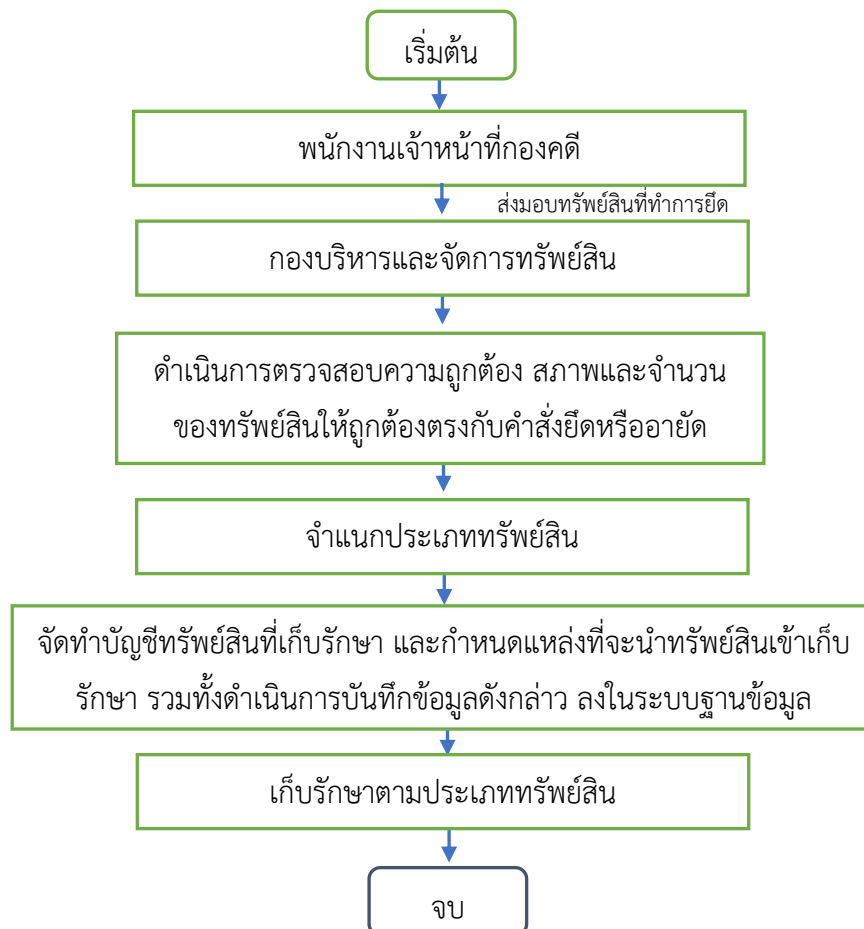
2) จัดให้ผู้อื่นดูแลรักษาทรัพย์สิน เช่น จ้างคนเฝ้าทรัพย์สิน

- 3) จัดให้ส่วนราชการนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ
- 4) จัดการนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดและเก็บรักษาเงินสดไว้แทน

ในกรณีที่ทรัพย์สินเป็นประเภทอสังหาริมทรัพย์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารสำเนา โฉนด และเอกสารที่เกี่ยวข้องด้วย และเมื่อเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องและจัดเก็บรักษาทรัพย์สินนั้น เรียบร้อยแล้ว ให้จัดทำบัญชีทรัพย์สินที่เก็บรักษา และกำหนดแหล่งที่จะนำทรัพย์สินเข้าเก็บรักษา รวมทั้ง ดำเนินการบันทึกข้อมูลดังกล่าว ลงในระบบฐานข้อมูล ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลในการตรวจสอบความถูกต้องและ เพื่อสะดวกในการดูแลรักษาทรัพย์สิน ซึ่งหลังจากที่ได้ดำเนินการจัดเก็บรักษาทรัพย์สินตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง เรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้รับมอบทรัพย์สินต้องจัดทำบันทึกข้อความรายงานเลขอาชญากรรม ปง. เพื่อทราบเป็น รายคดี โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวน ประเภท สภาพของทรัพย์สินที่รับมอบดังกล่าว

แผนผังแสดงการเก็บรักษาทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราวในคดีฟอกเงิน ถือเป็นอำนาจหน้าที่ของ สำนักงาน ปง. ตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 โดยให้อำนาจ สำนักงาน ปง. สามารถการจัดการกับทรัพย์สินที่ไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระ

แก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ โดยเลขาธิการ ป.ปง. อาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการก็ได้ ซึ่งในการบริหารจัดการทรัพย์สินนั้น ได้จัดการโดยเป็นไปตามระเบียบที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำเอาทรัพย์สินออกขายทอดตลาดและการนำทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ พ.ศ. 2543 ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดอายัด พ.ศ. 2543 ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพ พ.ศ. 2543 รวมทั้งระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกระงับการดำเนินการกับทรัพย์สิน พ.ศ. 2556

โดยในการบริหารจัดการทรัพย์สินนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีการวางระบบและรูปแบบในการบริหารทรัพย์สิน จัดทำทะเบียนบัญชีรายรับ – รายจ่ายจากการบริหารทรัพย์สิน สำรวจทรัพย์สิน ตรวจสอบสภาพทรัพย์สิน สถานะทางคดี และยืนยันทรัพย์สินเพื่อดำเนินการขออนุมัติในการบริหารจัดการทรัพย์สินหรือดำเนินการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์หรือนำทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ แต่งตั้งผู้จัดการบริหารทรัพย์สินหรือการนำทรัพย์สินออกให้เช่า วางระบบประมาณราคาเช่า ค่าจ้าง และค่าใช้จ่ายในการบริหารทรัพย์สิน สืบสวนสอบสวนทางทรัพย์สินและการวิเคราะห์เพื่อการบริหารทรัพย์สินติดตามและประเมินผลการบริหารทรัพย์สิน รวมทั้งการศึกษาและพัฒนาแก้ไขปัญหาในการบริหารทรัพย์สิน³² ซึ่งในแต่ละวิธีการมีรายละเอียดในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1) แต่งตั้งผู้จัดการบริหารทรัพย์สินและการนำทรัพย์สินออกให้เช่า

เป็นวิธีการในการบริหารจัดการทรัพย์สินในกรณีที่ปรากฏว่าทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้เป็นอสังหาริมทรัพย์หรือเป็นกิจการ เช่น อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรม ที่ยังมีรายได้จากการประกอบกิจการดังกล่าว โดยให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเสนอเรื่องให้เลขาธิการ ป.ปง. มีคำสั่งแต่งตั้งผู้จัดการบริหารทรัพย์สินหรือนำทรัพย์สินนั้นออกให้เช่าได้³³ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ในกรณีแต่งตั้งผู้จัดการบริหารทรัพย์สิน ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะดำเนินการจัดทำบันทึกประมวลสรุปเรื่องและมีความเห็นเสนอเลขาธิการ ป.ปง. เพื่อขอความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้จัดการบริหารทรัพย์สินโดยพิจารณาเสนอบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ความสามารถ และเหมาะสมเป็นผู้จัดการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของทรัพย์สินที่จะนำมาบริหารจัดการ โดยเมื่อเลขาธิการ ป.ปง. ให้ความเห็นชอบแล้ว ให้จัดทำคำสั่งแต่งตั้งผู้จัดการบริหารทรัพย์สินโดยกำหนดให้ผู้จัดการมีหน้าที่ส่งมอบเงินรายได้ทั้งหมดหรือ

³² ส่วนบริหารทรัพย์สิน กองบริหารจัดการทรัพย์สิน สำนักงาน ป.ปง., คู่มือปฏิบัติงานการรับมอบทรัพย์สิน, 2 กรกฎาคม 2560.

³³ เพิ่งอ้าง.

บางส่วนแก่สำนักงาน ปปง. ในฐานะผู้มีหน้าที่เก็บรักษาทรัพย์สิน ภายในเวลาที่กำหนดไว้ตามเงื่อนไข ตลอดจนกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับค่าตอบแทนที่จะได้รับ รวมทั้งต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่สำนักงาน ปปง. กำหนดด้วย

ในกรณีนำทรัพย์สินออกให้เช่า ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องจัดทำบันทึกประมวลสรุปเรื่องและมีความเห็นเสนอเลขาธิการสำนักงาน ปปง. เพื่อขอความเห็นชอบให้มีการเช่าทรัพย์สิน พร้อมจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น จัดทำร่างประกาศประมูลราคาเช่าทรัพย์สิน ร่างสัญญาเช่า เพื่อพิจารณา ซึ่งในการทำสัญญาเช่าทรัพย์สินนั้น เจ้าหน้าที่จะต้องกำหนดให้ผู้เช่ามีหน้าที่ส่งมอบเงินค่าเช่าแก่ผู้สำนักงาน ปปง. ให้ฐานะผู้มีหน้าที่เก็บรักษาทรัพย์สินภายในเวลาที่กำหนดไว้ตามเงื่อนไข โดยผู้เช่ามีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่สำนักงาน ปปง. กำหนดไว้ด้วยทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องติดตามประเมินผลการดำเนินการแต่งตั้งผู้จัดการบริหารทรัพย์สินและการนำทรัพย์สินออกให้เช่าเป็นระยะ และในกรณีที่มีการค้างค่าเช่าทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่ต้องทำหนังสือทวงถามและติดตามหนี้สินที่ค้างชำระพร้อมกับรายงานเลขาธิการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบต่อไป

2) ให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์

การบริหารจัดการทรัพย์สินโดยวิธีให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์นั้น ใช้งบทรัพย์สินที่หากเก็บไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นเนื่องจากไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นเนื่องจาก ทรัพย์สินนั้นมีสภาพเป็นของสดของเสียได้ หรือถ้าหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหายหรือค่าเสียหายจะเกินส่วนแห่งค่าของทรัพย์สิน หรือทรัพย์สินนั้นมีลักษณะที่อาจทำให้สกปรก เละเทอะ หรือมีกลิ่น หรืออาจรบกวนหรือก่อความรำคาญ หรือมีน้ำหนักรวมมาก ไม่สะดวกต่อการเคลื่อนย้ายหรือมีขนาดใหญ่มาก หรือเปลืองเนื้อที่ในการเก็บรักษา หรือโดยสภาพอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ง่าย เช่น สารเคมี หรือสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิง หรือต้องเก็บรักษาไว้ในสถานที่โดยเฉพาะเพื่อรักษาคุณภาพของตัวทรัพย์สิน หรือเป็นทรัพย์สินที่มีขั้นตอนหรือวิธีการเก็บรักษาเป็นพิเศษ หรืออาจเสื่อมค่าหรือราคา หรือหากปล่อยทิ้งไว้อาจทำให้ไร้ประโยชน์³⁴ โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องจัดทำบันทึกประมวลสรุปเรื่องเสนอต่อเลขาธิการ ปปง. เพื่อให้มีคำสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการได้โดยแยกดำเนินการ³⁵ โดยให้พิจารณาหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ประกอบด้วย

- 1) เหตุผล ความจำเป็น และความเร่งด่วนที่จะต้องให้รับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์
- 2) ความน่าเชื่อถือของผู้ที่จะรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์
- 3) ประเภทและมูลค่าของทรัพย์สินและลักษณะของการรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ว่าจะมีความเสี่ยงภัยหรือเสี่ยงต่อความเสียหายหรือไม่ เพียงใด

³⁴ เพิ่งอ้าง.

³⁵ เพิ่งอ้าง.

4) ระยะเวลาที่จะให้ทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์

เมื่อเลขาธิการ ป.ปง. ได้อนุญาตให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันแล้ว ต้องแจ้งผู้ได้รับอนุญาตทำสัญญารับรองทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์และทำสัญญาค้ำประกันไว้ต่อเลขาธิการ ป.ปง. จึงจะส่งมอบทรัพย์สินนั้นแก่ผู้ได้รับอนุญาตต่อไปได้ ส่วนการอนุญาตให้ ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีหลักประกันนั้น เมื่อผู้ได้รับอนุญาตนั้น ได้ทำสัญญารับรองทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งส่งมอบหลักประกันแก่สำนักงาน ป.ปง. แล้ว ก็ให้ส่งมอบทรัพย์สินนั้นแก่ผู้ได้รับอนุญาต ซึ่งหลักประกันอาจใช้อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

- 1) เงินสด
- 2) พันธบัตรรัฐบาลไทย
- 3) เชื้อธนาคารหรือตราพดที่อาจขึ้นเงินได้ในวันส่งมอบเป็นหลักประกัน
- 4) หุ่นหรือหุ่นกึ่งที่ออกโดยนิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น
- 5) อสังหาริมทรัพย์
- 6) หลักทรัพย์อื่นที่เลขาธิการเห็นสมควรให้รับเป็นหลักประกันได้

ในกรณีที่ผู้ได้รับอนุญาตฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดหรือการรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ไม่เป็นไปตามที่ได้รับอนุญาตเลขาธิการ ป.ปง. อาจมีคำสั่งเพิกถอนการอนุญาตทั้งหมดหรือบางส่วน หรือจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ เพิ่มเติมก็ได้ในกรณีที่เห็นสมควร เลขาธิการ ป.ปง. ยังอาจมีคำสั่งให้มีการวางหลักประกันเพิ่มขึ้นหรือดีกว่าเดิมภายในเวลาที่กำหนดก็ได้โดยเจ้าหน้าที่ บส. ต้องรีบแจ้งคำสั่งดังกล่าวให้ผู้รับอนุญาตทราบและดำเนินการตามคำสั่งโดยเร็วในกรณีที่ผู้ได้อนุญาตไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดให้เสนอเลขาธิการ ป.ปง. มีคำสั่งเพิกถอนการอนุญาตนั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนได้ อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องตรวจสอบและแจ้งให้ผู้ได้รับอนุญาตรีบส่งคืนทรัพย์สินที่รับไปดูแลและใช้ประโยชน์ให้แก่สำนักงาน ป.ปง. ทันที เมื่อปรากฏว่า

- 1) มีคำสั่งเพิกถอนการอนุญาต
- 2) ครบกำหนดเวลาที่ได้รับอนุญาต หรือ
- 3) ศาลมีคำสั่งตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

พ.ศ. 2542

3) ให้นำทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ

การบริหารจัดการทรัพย์สินโดยวิธีให้นำทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการนั้น เป็นกรณีที่เมื่อส่วนราชการภายนอกมีความประสงค์จะขอรับทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และอยู่ในการเก็บรักษาของสำนักงาน ป.ปง. ไปใช้เพื่อประโยชน์ของทาง

ราชการ³⁶ โดยหัวหน้าส่วนราชการนั้น ๆ ต้องมีหนังสือแสดงความจำนงต่อเลขาธิการ ป.ปง. โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของส่วนราชการนั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่ประสงค์จะขอ นำทรัพย์สินนั้นไปใช้เพื่อประโยชน์ ประเภทของทรัพย์สินที่จะนำไปใช้ประโยชน์ เหตุผลและความจำเป็นที่จะขอ นำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ลักษณะและระยะเวลาของการใช้ประโยชน์ รวมทั้งการดูแลรักษาและความรับผิดชอบ ในกรณีที่ทรัพย์สินที่จะขอ นำไปใช้ประโยชน์เกิดความชำรุดบกพร่อง เสียหาย หรือสูญหาย โดยการนำ ทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของส่วนราชการอื่นนอกจากส่วนราชการ ให้เลขาธิการ ป.ปง. เสนอความเห็นต่อ คณะกรรมการ ป.ปง. เพื่อพิจารณาเป็นราย ๆ ไป

4) การขายทอดตลาด

การบริหารจัดการทรัพย์สินโดยวิธีการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น หากสำนักงาน ป.ปง. ในฐานะผู้เก็บรักษาเห็นว่า หากเก็บทรัพย์สิน ดังกล่าวไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นเนื่องจากไม่เหมาะสมที่จะเก็บ รักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นเนื่องจาก ทรัพย์สินนั้นมีสภาพเป็นของสดของเสียได้ หรือถ้าหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหายหรือค่าเสียหาย จะเกินส่วนแห่งค่าของทรัพย์สิน หรือทรัพย์สินนั้นมีลักษณะที่อาจทำให้สกปรก เลอะเทอะ หรือมีกลิ่น หรือ อารบกววนหรือก่อความรำคาญ หรือมีน้ำหนักมาก ไม่สะดวกต่อการเคลื่อนย้ายหรือมีขนาดใหญ่มาก หรือ เปลืองเนื้อที่ในการเก็บรักษา หรือโดยสภาพอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ง่าย เช่น สารเคมี หรือสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิง หรือต้องเก็บรักษาไว้ในสถานที่โดยเฉพาะเพื่อรักษาคุณภาพของตัวทรัพย์สิน หรือเป็นทรัพย์สินที่มีชั้นตอนหรือ วิธีการเก็บรักษาเป็นพิเศษ หรืออาจเสื่อมค่าหรือราคา หรือหากปล่อยทิ้งไว้อาจทำให้ไร้ประโยชน์ตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม สำนักงาน ป.ปง. โดยเลขาธิการ ป.ปง. อาจสั่งให้นำทรัพย์สินนั้นขายทอดตลาดได้เพื่อนำเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดมาเก็บรักษา ไว้แทน ดังนั้น การขายทอดตลาดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงไม่ต้องคำนึง ราคาหรือช่องว่างระหว่างราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินกับมูลค่าตลาดของทรัพย์สิน

ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินนั้นเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ว่าด้วยการให้ผู้มีส่วนได้ เสียทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดและการนำทรัพย์สินไปใช้เพื่อ ประโยชน์ของทางราชการ พ.ศ. 2543 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฯ ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน ว่าด้วยการนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฯ ซึ่งอยู่ภายใต้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งขั้นตอนในการดำเนินงานนั้น ครอบคลุม ตั้งแต่กระบวนการตรวจสอบเบื้องต้น การขออนุมัติเตรียมการขายทอดตลาดทรัพย์สิน การประชุม

³⁶ ส่วนบริหารทรัพย์สิน กองบริหารจัดการทรัพย์สิน สำนักงาน ป.ปง., คู่มือปฏิบัติงานการรับมอบทรัพย์สิน, 2 กรกฎาคม 2560.

คณะกรรมการขายทอดตลาด การขออนุมัตินำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด การจัดทำประกาศขายทอดตลาด ทรัพย์สิน การส่งประกาศฯ และการปิดประกาศฯ รวมทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์การขายทอดตลาด ทรัพย์สิน การตรวจสภาพทรัพย์สินก่อนการดำเนินการขายทอดตลาด การดำเนินการขายทอดตลาดของ คณะกรรมการขายทอดตลาด การโอนและส่งมอบทรัพย์สินให้กับผู้ซื้อได้ การสรุปและรายงานผลการ ดำเนินการขายทอดตลาด³⁷ ซึ่งในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ต้องมีการตรวจสอบเบื้องต้นเพื่อ ดำเนินการขายทอดตลาด โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องทำการตรวจสอบทรัพย์สินตามคำสั่งยึด หรืออายัดของคณะกรรมการธุรกรรม หรือเลขาธิการ ปปง. หรือตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลแล้วแต่ กรณีว่ามีทรัพย์สินประเภทใดบ้างที่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่สามารถนำออกขายทอดตลาดได้³⁸ ซึ่งทรัพย์สินที่ คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ ปปง. มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราว (กำหนดระยะเวลาไม่เกิน 90 วัน) ตามมาตรา 48 ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เลขาธิการ ปปง. อาจมี คำสั่งให้นำทรัพย์สินดังกล่าวออกขายทอดตลาดได้เมื่อปรากฏว่าทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ตามคำสั่ง คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ ปปง. นั้นมีลักษณะไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้หรือหากเก็บรักษาไว้จะ เป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เนื่องจาก

- (1) ทรัพย์สินนั้นมีสภาพเป็นของสด ของเสียได้ หรือถ้าหนองงูเข้าไว้จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนแห่งค่าของทรัพย์สินนั้น
- (2) ทรัพย์สินนั้นมีลักษณะที่อาจทำให้สกปรกเลอะเทอะหรือมีกลิ่น หรืออาจรบกวนหรือก่อความรำคาญ
- (3) ทรัพย์สินนั้นมีน้ำหนักมาก หรือไม่สะดวกต่อการเคลื่อนย้าย หรือมีขนาดใหญ่มาก หรือเปลืองเนื้อที่ในการเก็บรักษา
- (4) ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินซึ่งโดยสภาพอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ง่าย เช่น สารเคมี หรือสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิง
- (5) ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ต้องเก็บรักษาไว้ในสถานที่โดยเฉพาะเพื่อรักษาคุณภาพของตัวทรัพย์สิน หรือเป็นทรัพย์สินที่มีขั้นตอนหรือวิธีการเก็บรักษาเป็นพิเศษ
- (6) ทรัพย์สินนั้นอาจเสื่อมค่าหรือราคาหรือหากปล่อยทิ้งไว้จะทำให้ไร้ประโยชน์

ซึ่งจากการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ผ่านมาสำนักงาน ปปง. เนื่องจากทรัพย์สินดังกล่าวมีกำหนดระยะเวลาในการยึดหรืออายัดชั่วคราวตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพียง 90 วัน จึงไม่เพียงพอในการดำเนินการนำทรัพย์สินดังกล่าวออกขายทอดตลาดได้ สำนักงาน ปปง. จึงได้ขอความอนุเคราะห์พนักงานอัยการในการยื่นคำร้องขอขายทอดตลาด

³⁷ ส่วนขายทอดตลาดทรัพย์สิน กองบริหารจัดการทรัพย์สิน สำนักงาน ปปง., คู่มือปฏิบัติงานการรับมอบทรัพย์สิน, 2 กรกฎาคม 2560.

³⁸ เพิ่งอ้าง.

ทรัพย์สิน³⁹ ที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ ปปง. มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกิน 90 วัน โดยสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีพิเศษ⁴⁰ แจ้งว่าในประเด็นดังกล่าว พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องขอขายทรัพย์สินต่อศาลแล้ว ซึ่งศาลได้นัดไต่สวนคำร้องแล้วเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฯ มาตรา 57 ให้อำนาจเลขาธิการ ปปง. มีอำนาจนำทรัพย์สินดังกล่าวออกขายทอดตลาดได้โดยไม่ต้องมาร้องขอต่อศาล จึงได้ถือเป็นแนวปฏิบัติในการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ ปปง. มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราวมาโดยตลอด⁴¹

นอกจากนี้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยังได้กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการนำทรัพย์สินลักษณะดังกล่าวออกขายทอดตลาด โดยเห็นชอบให้ทรัพย์สินประเภทรถยนต์ รถจักรยานยนต์ และเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ ที่คณะกรรมการธุรกรรมได้มีคำสั่งยึดไว้⁴² หรือทรัพย์สินประเภทรถจักรยาน ยางรถยนต์ โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์สำนักงาน ตู้เย็น เครื่องรับโทรทัศน์ วีดีโอ เครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ อุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร สัตว์เลี้ยง⁴³ เป็นทรัพย์สินประเภทที่กำหนดไว้ในข้อ 5 แห่งระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ว่าด้วยการให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด และการนำทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ของราชการ พ.ศ. 2543 หรือในกรณีที่ทรัพย์สินไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขาธิการ ปปง. อาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ แล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

โดยเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบได้ตรวจสอบและพบว่า มีทรัพย์สินที่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่สามารถนำออกขายทอดตลาดได้ หากคดีดังกล่าวยังไม่ถึงที่สุด ก่อนเสนอเรื่องขออนุมัติจากเลขาธิการ ปปง.

³⁹ หนังสือสำนักงาน ปปง. ด่วนที่สุด ที่ ปง 0010.4/1865 ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2557 ขอความอนุเคราะห์พนักงานอัยการในการยื่นคำร้องขอขายทอดตลาดทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ ปปง. มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกิน 90 วัน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48

⁴⁰ หนังสือที่ อส 0010.3/1338 ลงวันที่ 5 พฤศจิกายน 2557

⁴¹ ส่วนขายทอดตลาดทรัพย์สิน กองบริหารจัดการทรัพย์สิน สำนักงาน ปปง., คู่มือปฏิบัติงานการรับมอบทรัพย์สิน, 2 กรกฎาคม 2560.

⁴² มติที่ประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในการประชุมครั้งที่ 1/2545 เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 17 มกราคม 2545 ณ ห้องประชุม 301 ตึกบัญชาการ ทำเนียบรัฐบาล มีมติว่า "...เห็นชอบให้รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ ที่คณะกรรมการธุรกรรมได้มีคำสั่งยึดไว้เป็นทรัพย์สินประเภทที่กำหนดไว้ในข้อ 5 แห่งระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ว่าด้วยการให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด และการนำทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ของราชการ พ.ศ. 2543"

⁴³ มติที่ประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในการประชุมครั้งที่ 4/2545 เมื่อวันที่จันทร์ที่ 2 มิถุนายน 2546 ณ ห้องประชุมวิจิตรวาทการ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ มีมติว่า "...ทรัพย์สินตามที่ขอให้พิจารณาซึ่งได้แก่ เป็นทรัพย์สินตามนัยข้อ 5 แห่งระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ว่าด้วยการให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดและการนำทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ของราชการ พ.ศ. 2543..."

เพื่อเตรียมการขายทอดตลาด เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องตรวจสอบว่าทรัพย์สินดังกล่าวไม่ได้อยู่ระหว่างการขอรับไปใช้ประโยชน์ ต้องดำเนินการประเมินราคาทรัพย์สิน และขออนุมัติจัดประชุมคณะกรรมการขายทอดตลาดเพื่อพิจารณากำหนดราคาเริ่มต้นของทรัพย์สินที่จะนำออกขายทอดตลาด ซึ่งในการประเมินราคาทรัพย์สินก่อนที่จะนำออกขายทอดตลาด พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอาจเชิญผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการ ผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะหรือสมาคมวิชาชีพเฉพาะ เช่น กรรมการขนส่งทางบก บริษัท สหการประมูล จำกัด (มหาชน) สถานธนาบาล สมาคมผู้นิยมพระเครื่องพระบูชาไทย สมาคมค้าทองคำ มาร่วมประเมินราคาเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณากำหนดราคาเริ่มต้นของคณะกรรมการขายทอดตลาดได้

ในการประชุมคณะกรรมการขายทอดตลาด เลขานุการ ปปง. มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการขายทอดตลาดขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน โดยมีข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าลงมาเป็นกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่ดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินตามคำสั่ง และรายงานผลการดำเนินการให้เลขานุการ ปปง. ทราบ ซึ่งการกำหนดราคาเริ่มต้นของทรัพย์สิน คณะกรรมการขายทอดตลาดจะกำหนดราคาเริ่มต้นของทรัพย์สินที่จะนำออกขายทอดตลาด โดยเมื่อคณะกรรมการขายทอดตลาดได้ประชุมเพื่อกำหนดราคาเริ่มต้นของทรัพย์สินที่จะนำออกขายทอดตลาดเสร็จเรียบร้อยแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะเสนอเรื่องทั้งหมดรวมทั้งผลการพิจารณากำหนดราคาเริ่มต้นทรัพย์สินของคณะกรรมการขายทอดตลาดเพื่อขออนุมัติเลขานุการ ปปง. ในการนำทรัพย์สินดังกล่าวออกขายทอดตลาด⁴⁴ ซึ่งในการกำหนดเวลาในการดำเนินการขายทอดตลาดนั้น เมื่อเลขานุการ ปปง. มีคำสั่งให้นำทรัพย์สินดังกล่าวออกขายทอดตลาดแล้ว คณะกรรมการขายทอดตลาดต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 2 เดือน นับแต่วันที่เลขานุการ ปปง. มีคำสั่ง แต่ในกรณีที่ไม้อาจดำเนินการได้ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวให้คณะกรรมการขายทอดตลาดรายงานถึงเหตุผลที่ไม้อาจดำเนินการได้นั้นให้เลขานุการ ปปง. ทราบ เพื่อมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรต่อไปโดยเร็ว⁴⁵

ในการจัดทำประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะทำการเสนอเรื่องต่อเลขานุการ ปปง. พร้อมบันทึกขออนุมัติให้นำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดในคราวเดียวกัน โดยมีช่วงระยะเวลาตามที่กำหนด และแจ้งประกาศนั้นให้คณะกรรมการขายทอดตลาดทราบต่อไปโดยเร็ว ซึ่งรูปแบบประกาศขายทอดตลาด อย่างน้อยให้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะขาย ได้แก่ ผู้สั่งให้ขายทอดตลาด (เลขานุการ ปปง.) วัน เวลา และสถานที่ที่จะขาย จำนวนและรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ซึ่งอย่างน้อยจะต้องมีชื่อเจ้าของ ประเภท ลักษณะ จำนวน ขนาด และน้ำหนัก ถ้าเป็นที่ดินให้แจ้งเนื้อที่ ขนาดความกว้าง

⁴⁴ เนื่องจากระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฯ กำหนดว่า เมื่อเลขานุการ ปปง. มีคำสั่งอนุมัติให้ดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินรายการใด กองบริหารจัดการทรัพย์สินจะต้องจัดทำประกาศขายทอดตลาดและเสนอให้เลขานุการ ปปง. ลงนามภายใน 5 วัน ซึ่งเป็นระยะเวลาที่สั้นมาก ดังนั้นเพื่อป้องกันปัญหาเกี่ยวกับการเสนอประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินไม่ทันภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว การเสนอเพื่อขออนุมัติขายทอดตลาดทรัพย์สินในปัจจุบันจะเสนอพร้อมประกาศ ขายทอดตลาดทรัพย์สินต่อเลขานุการ ปปง. ไปในคราวเดียวกัน

⁴⁵ ส่วนขายทอดตลาดทรัพย์สิน กองบริหารจัดการทรัพย์สิน สำนักงาน ปปง., คู่มือปฏิบัติงานการรับมอบทรัพย์สิน, 2 กรกฎาคม 2560.

และยาว ที่ตั้งของที่ดิน ถ้ามีข้อสัญญาและคำเตือนก็ให้ระบุไว้โดยชัดเจน รวมทั้งเงื่อนไขเวลาการชำระเงิน ซึ่งในการกำหนดวันขายทอดตลาดในแต่ละครั้ง ให้กำหนดวันขายทอดตลาด 4 นัด ในประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินฉบับเดียวกัน โดยมีระยะเวลาห่างกันแต่ละนัดไม่เกิน 7 วัน และวันขายทอดตลาดตามปกติในนัดแรกให้ถือเกณฑ์ ดังนี้

(1) ในกรณีทรัพย์สินเป็นที่ดิน ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง หรืออาคารชุด ให้กำหนดวันขายทอดตลาดในนัดแรกไม่น้อยกว่า 1 เดือนแต่ไม่เกิน 2 เดือน

(2) ในกรณีทรัพย์สินเป็นเรือน โรง สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ให้กำหนดวันขายทอดตลาดในนัดแรกไม่น้อยกว่า 20 วัน แต่ไม่เกิน 1 เดือน

(3) ในกรณีทรัพย์สินเป็นทรัพย์สินอื่น ๆ ให้กำหนดวันขายทอดตลาดในนัดแรกไม่น้อยกว่า 10 วัน แต่ไม่เกิน 15 วัน

(4) ในกรณีทรัพย์สินเป็นทรัพย์สินที่โดยสภาพถ้าหน่วงช้าไว้จะเกิดความเสียหาย เช่น ของสด เป็นต้น เลขานุการ ปปง. อาจพิจารณาสั่งการให้ผู้อำนวยการกองบริหารจัดการทรัพย์สินนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดได้โดยทันที และรายงานเลขานุการ ปปง. ทราบ หากทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดนั้นไม่อาจดำเนินการขายทอดตลาดได้ในนัดใดนัดหนึ่ง และคณะกรรมการขายทอดตลาดเห็นว่าการนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดอีกจะเป็นการเสียประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า คณะกรรมการขายทอดตลาดอาจรายงานให้เลขานุการ ปปง. มีคำสั่งยกเลิกการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นได้ โดยสำหรับสถานที่ขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น โดยปกติให้ขาย ณ ที่ทำการของสำนักงาน ปปง. สถานที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ หรือสถานที่เก็บรักษาทรัพย์สิน เว้นแต่ ในกรณีที่เลขานุการ ปปง. เห็นสมควรจะมีคำสั่งให้ดำเนินการขายทอดตลาด ณ สถานที่อื่นก็ได้

ในการส่งและการปิดประกาศขายทอดตลาดและการโฆษณาประชาสัมพันธ์ขายทอดตลาดนั้น เมื่อเลขานุการ ปปง. ได้ลงนามประกาศขายทอดตลาดแล้ว ให้กองบริหารจัดการทรัพย์สินจัดให้มีการส่งประกาศขายทอดตลาดไปยังผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินและปิดประกาศขายทอดตลาดนั้นไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่ที่จะขาย สถานที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ และที่ชุมนุมชน หรือสถานที่อื่นที่เห็นสมควรก่อนวันขายไม่น้อยกว่า 3 วัน⁴⁶ และในกรณีที่เห็นสมควรจะลงโฆษณาการขายทอดตลาดทรัพย์สินในหนังสือพิมพ์รายวันหรือประกาศทางวิทยุกระจายเสียงหรือทางโทรทัศน์หรือทางระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ก็ให้ดำเนินการได้เท่าที่เหมาะสมและจำเป็น โดยจัดส่งประกาศขายทอดตลาดไปยังสถานที่ราชการที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่จะขายทอดตลาดนั้น ให้เป็นไปตามที่เลขานุการ ปปง. กำหนด⁴⁷

การดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงาน ปปง. เป็นการขายตามสภาพทรัพย์สิน ดังนั้น ผู้สนใจที่จะซื้อทรัพย์สินจะต้องเข้าตรวจสอบสภาพทรัพย์สินตามวันเวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ในประกาศขายทอดตลาดทุกครั้ง โดยสำนักงาน ปปง. จะถือว่าผู้ที่เข้าสู่ราคาได้ตรวจสอบสภาพทรัพย์สินจนเป็นที่

⁴⁶ ส่วนขายทอดตลาดทรัพย์สิน กองบริหารจัดการทรัพย์สิน สำนักงาน ปปง., คู่มือปฏิบัติงานการรับมอบทรัพย์สิน, 2 กรกฎาคม 2560.

⁴⁷ เพิ่งอ้าง.

พอใจมาก่อนแล้ว และจะไม่รับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินไม่ว่ากรณีใด ๆ โดยปกติ สำนักงาน ปปง. จะกำหนดวันสำหรับให้ผู้สนใจเข้าตรวจสอบสภาพทรัพย์สินจำนวน 1 วัน ก่อนที่จะมีการดำเนินการขายทอดตลาด โดยผู้สนใจอาจมาติดต่อขอตรวจสอบสภาพทรัพย์สินด้วยตนเองตามสถานที่ที่กำหนดไว้ หรือผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงาน ปปง. www.amlo.go.th หรือสอบถามพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทางโทรศัพท์⁴⁸ ซึ่งในการดำเนินการขายทอดตลาดของคณะกรรมการขายทอดตลาด การชี้แจงหรืออ่าน วิธีการเงื่อนไขหรือข้อมูลที่สำคัญในการขายทอดตลาดก่อนการตั้งต้นขายทอดตลาด ให้คณะกรรมการขายทอดตลาด ปกธงเครื่องหมายการขายทอดตลาดตามแบบที่เลขาธิการ ปปง. กำหนด และอ่านประกาศโฆษณาการขายทอดตลาดรวมทั้งวิธีการหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะใช้ในการขายทอดตลาดครั้งนั้น ณ สถานที่ขายโดยเปิดเผย และในกรณีที่เป็นการขายทรัพย์สินที่มีภาระจำนองติดไป ให้ประกาศชื่อผู้รับจำนองพร้อมทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยที่ยังค้างชำระจนถึงวันขาย และข้อความว่าผู้ซื้อทรัพย์สินนั้นต้องรับภาระจำนองไปด้วยอย่างชัดเจน ซึ่งก่อนการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้คณะกรรมการขายทอดตลาดแจ้งให้ผู้ซึ่งจะเข้าสู่ราคาในนามของบุคคลอื่นแสดงใบมอบอำนาจก่อนเข้าสู่ราคา และแจ้งด้วยว่าถ้าผู้สู่ราคาผู้ใดเข้าสู่ราคาแทนบุคคลอื่นโดยมิได้แสดงใบมอบอำนาจก่อน จะถือว่าผู้สู่ราคานั้นกระทำการในนามตนเอง ในกรณีเช่นนี้ถ้าทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดนั้นเป็นทรัพย์สินที่ต้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ ผู้สู่ราคาผู้นั้นจะขอให้จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ในชื่อบุคคลอื่นเป็นผู้ซื้อโดยอ้างว่าตนเป็นเพียงตัวแทนมิได้ โดยจะต้องมีการลงทะเบียนเข้าสู่ราคากับพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ และวางหลักประกันในการสู่ราคาก่อนการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ตนเข้าสู่ราคาไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10 ของราคาเริ่มต้นของทรัพย์สินที่ตนเข้าสู่ราคา แต่ไม่เกิน 100,000 บาท สำหรับทรัพย์สินที่ราคาเริ่มต้นไม่เกิน 10,000,000 บาท และไม่เกิน 5,000,000 บาท สำหรับทรัพย์สินที่ราคาเริ่มต้นตั้งแต่ 10,000,000 บาทขึ้นไป ผู้เข้าสู่ราคาจะได้รับคืนหลักประกันต่อเมื่อการขายทอดตลาดรายการที่ตนเข้าสู่ราคาเสร็จสิ้นแล้วและในกรณีที่ผู้เข้าสู่ราคารายใดเป็นผู้ซื้อได้ ให้ถือว่าหลักประกันของผู้ซื้อได้ที่วางไว้เป็นส่วนหนึ่งของการชำระราคาทรัพย์สินที่ซื้อได้นั้น

สำหรับวิธีในการขายทอดตลาด ให้ดำเนินการโดยการประมูลด้วยปากเปล่าและเปิดเผยต่อหน้าผู้สู่ราคาด้วยกัน ซึ่งผู้สู่ราคาอาจแสดงการสู่ราคาด้วยการชูป้ายแสดงหมายเลขการลงทะเบียนการเข้าสู่ราคา พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบออกให้ พร้อมขานเสนอจำนวนเงินที่สู่ราคาให้คณะกรรมการขายทอดตลาดได้ทราบ และการขายทอดตลาดย่อมสมบูรณ์เมื่อคณะกรรมการขายทอดตลาดแสดงความตกลงขายด้วยวิธีเคาะไม้ โดยให้คณะกรรมการขายทอดตลาดร้องขานจำนวนเงินที่มีผู้สู่ราคาครั้งหนึ่งไม่น้อยกว่า 3 หน ถ้าไม่มีผู้สู่ราคาสูงขึ้น ให้เปลี่ยนร้องขานเป็นครั้งที่สองไม่น้อยกว่า 3 หน เมื่อไม่มีผู้สู่ราคาสูงกวานั้นและได้ราคาพอสมควร ให้ลงคำสามพร้อมเคาะไม้ แต่ถ้าก่อนเคาะไม้มีผู้สู่ราคาสูงขึ้นไปอีกก็ให้ร้องขานราคาตั้งต้นใหม่ตามลำดับดังกล่าว ในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าผู้ใดจะไม่สู่ราคาโดยสุจริตหรือไม่สามารถจะชำระราคาได้ คณะกรรมการขายทอดตลาดจะสอบถามผู้นั้นเสียก่อนจึงเคาะไม้ก็ได้

⁴⁸ เฟิ่งอ้วง.

ในกรณีที่มีความจำเป็นหรือเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการขายทอดตลาดให้แล้วเสร็จไปโดยเร็ว เพราะหากเนิ่นช้าไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการในการเก็บรักษาคณะกรรมการขายทอดตลาดอาจมีมติมอบหมายให้กรรมการขายทอดตลาดจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน ที่มีอยู่ในขณะนั้นเป็นผู้รับผิดชอบในการเดินทางออกไปทำการขายทอดตลาดในท้องที่ที่ทรัพย์สินซึ่งนำออกขายทอดตลาดนั้นตั้งอยู่ก็ได้ และหากกรณีที่ปรากฏว่าทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดเป็นทรัพย์สินติดจำนองหรือภาระติดพันอื่นให้ขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นโดยติดจำนองหรือภาระติดพันนั้นไปกับการขายทอดตลาดด้วย ก่อนการขายทอดตลาดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการแจ้งให้ผู้รับจำนองหรือผู้ทรงสิทธิหรือผู้มีภาระติดพันทราบทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับถึงวันเวลาและสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาดเท่าที่จะสามารถติดต่อได้พร้อมทั้งให้สอบถามผู้รับจำนองหรือผู้ทรงสิทธิหรือผู้มีภาระติดพันถึงรายละเอียดของภาระจำนองหรือภาระติดพันนั้น เช่น เงินต้นและดอกเบี้ยที่ค้างชำระไว้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการกำหนดราคาเริ่มต้นของคณะกรรมการขายทอดตลาดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบแจ้งให้ผู้เข้าสู่ราคาทราบก่อนการขายทอดตลาดทุกครั้งว่าผู้ที่ซื้อทรัพย์สินดังกล่าวจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการไถ่ถอนจำนองหรือภาระติดพันตามที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ ให้กำหนดเงื่อนไขดังกล่าวในประกาศขายทอดตลาดด้วย และในกรณีที่คณะกรรมการขายทอดตลาดเห็นว่า การขายทอดตลาดโดยปลอดการจำนองหรือภาระติดพันอื่นจะเป็นประโยชน์ของทางราชการมากกว่า ให้ดำเนินการได้โดยความเห็นชอบของเลขาธิการ ปปง.

ในกรณีที่เลขาธิการ ปปง. เห็นว่า ทรัพย์สินที่จะนำออกขายทอดตลาดในคราวใดเป็นทรัพย์สินประเภทที่อาจมอบหมายให้เอกชนที่มีความชำนาญในทรัพย์สินประเภทนั้นดำเนินการขายทอดตลาดแทนได้ และคาดว่าจะได้ราคาดีกว่าดำเนินการเองก็ให้เลขาธิการ ปปง. อนุมัติให้เอกชนผู้มีความชำนาญในด้านนั้นเข้ามาดำเนินการขายทอดตลาดแทน แต่ทั้งนี้ ราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นจะต้องไม่ต่ำกว่าราคาเริ่มต้นที่คณะกรรมการขายทอดตลาดกำหนด และการขายทอดตลาดนั้นจะต้องดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการขายทอดตลาด

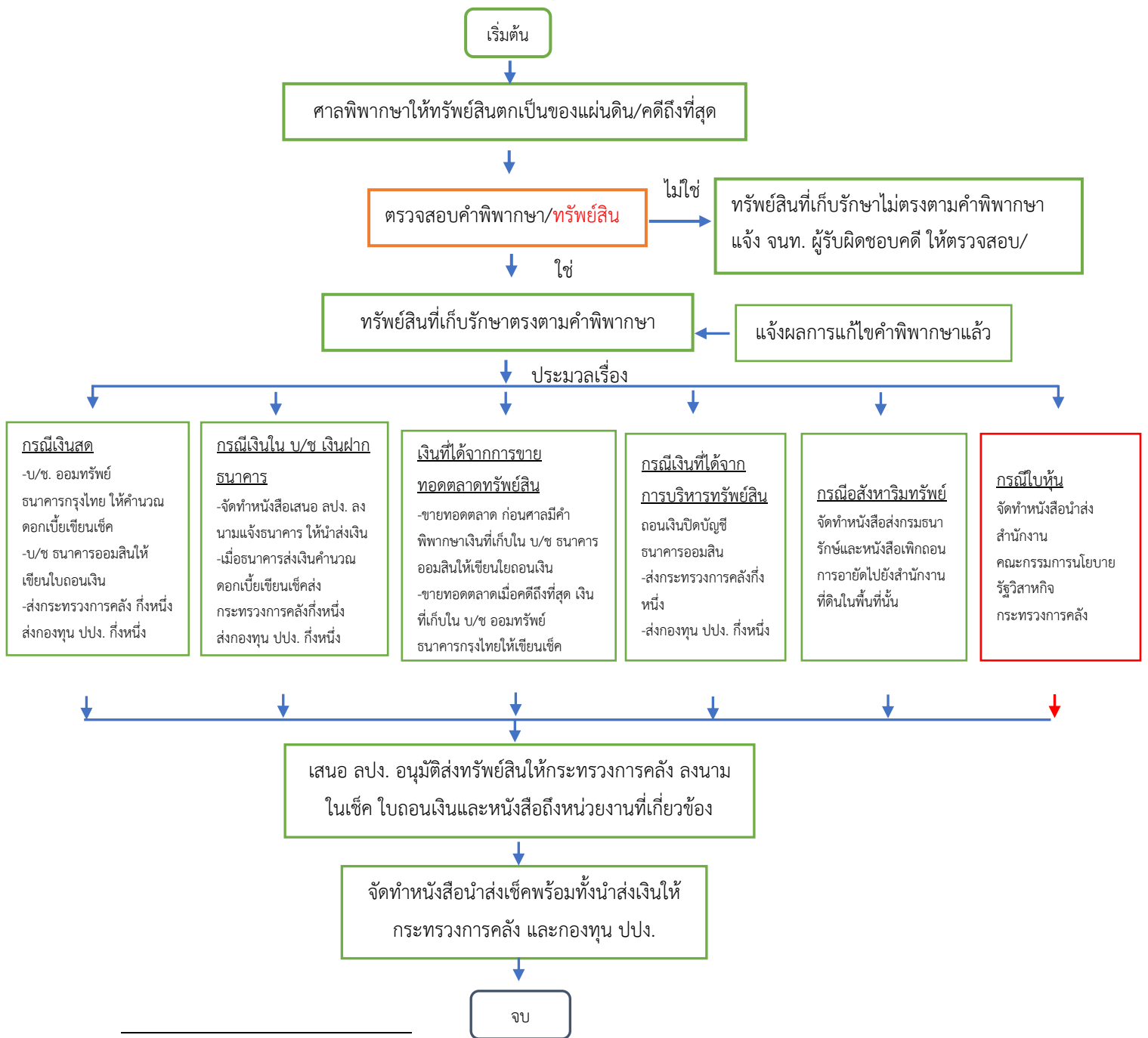
การขายทอดตลาดทรัพย์สินตามปกติเมื่อเคาะไม้ตกลงขายแล้วผู้ซื้อได้ต้องชำระเงินทันที เว้นแต่ทรัพย์สินที่มีราคาตั้งแต่ 50,000 บาท ขึ้นไป อาจผ่อนผันให้ผู้ซื้อได้วางเงินมัดจำไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของราคาซื้อ และทำสัญญาโดยมีเงื่อนไขในการชำระเงินที่ค้างชำระภายในเวลาไม่เกิน 15 วัน นับแต่วันขาย โดยในกรณีที่ทรัพย์สินที่ขายมีราคาสูงมากหรือมีเหตุผลพิเศษประการอื่นเลขาธิการ ปปง. อาจกำหนดให้ผู้ซื้อได้วางเงินมัดจำและกำหนดเวลาชำระเงินได้ตามที่เห็นสมควร ถ้าผู้ซื้อได้ไม่วางเงินมัดจำ หรือไม่ชำระเงินที่ค้างชำระภายในกำหนดเวลา ดังกล่าว แล้วแต่กรณี ให้รับหลักประกันและหรือเงินมัดจำ

5) การส่งทรัพย์สินให้กระทรวงการคลัง

ในการส่งทรัพย์สินให้กระทรวงการคลังถือเป็นขั้นตอนท้ายสุดเมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ทรัพย์สินรายการใด ตกเป็นของแผ่นดิน และคดีได้ถึงที่สุดแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องดำเนินการ

ตรวจสอบความถูกต้องของทรัพย์สินที่เก็บรักษาให้เป็นไปตามคำพิพากษา โดยหากไม่ถูกต้อง จะต้องจัดทำบันทึกถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในคดีนั้นตรวจสอบและดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง เมื่อแก้ไขถูกต้องแล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป⁴⁹ โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องทำการประมวลเรื่อง เพื่อขออนุมัติส่งทรัพย์สินตามที่ศาลมีคำสั่ง โดยขึ้นอยู่กับประเภทของทรัพย์สินประกอบกับการดำเนินการบริหารจัดการทรัพย์สินนั้น ๆ โดยอาจแสดงเป็นแผนผังการส่งทรัพย์สินให้กระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังนี้

แผนผังการส่งทรัพย์สินให้กระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

⁴⁹ เฟิงอ้วง.

จากแผนผังข้างต้น การส่งทรัพย์สินให้กระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีรายละเอียด ดังนี้

1) กรณีทรัพย์สินประเภทเงินสด ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการคำนวณเงินต้นพร้อมดอกผลที่เกิดขึ้น โดยออกเช็คส่งจ่าย พร้อมทั้งจัดทำบันทึกเสนอเลขાิการ ปง. เพื่อขออนุมัติส่งคลังและลงนามในเช็คธนาคารกรุงไทยสั่งจ่ายกระทรวงการคลังกึ่งหนึ่ง และกองทุนป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอีกกึ่งหนึ่ง โดยคำนวณดอกเบี้ยตามอัตราเงินฝากธนาคารกรุงไทย ซึ่งธนาคารจะเป็นผู้คำนวณดอกเบี้ย⁵⁰

2) กรณีทรัพย์สินประเภทเงินในบัญชีเงินฝากธนาคาร เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดทำหนังสือ เสนอเลขાิการ ปง. เพื่อขอให้ลงนามในหนังสือถึงสถาบันการเงินนั้นโดยให้ส่งเงินในบัญชีเงินฝากตามคำพิพากษาพร้อมดอกผล พร้อมทั้งส่งรายการความเคลื่อนไหวทางบัญชีตั้งแต่วันที่ธนาคารอายัดจนถึงวันที่ส่งเงินในบัญชีให้แก่สำนักงาน ปง. เมื่อธนาคารนำส่งเงินดังกล่าวให้สำนักงาน ปง. แล้ว เจ้าหน้าที่ บส. จะต้องจัดทำบันทึกข้อความ พร้อมทั้งคำนวณเงินต้นและดอกผลที่เกิดขึ้น เขียนเช็คส่งจ่ายโดยกฎหมายให้นำกึ่งหนึ่งพร้อมดอกผลส่งกระทรวงการคลังและนำอีกกึ่งหนึ่งพร้อมดอกผลส่งกองทุน ปง.⁵¹

3) กรณีทรัพย์สินประเภทเงินที่ได้จากการขายทอดตลาด ในกรณีที่ได้มีการขายทอดตลาดทรัพย์สินก่อนที่ศาลมีคำพิพากษาและได้เก็บรักษาเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดไว้ในบัญชีธนาคารออมสิน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะดำเนินการถอนเงินนั้นจากธนาคาร โดยธนาคารจะเป็นผู้คำนวณเงินต้นพร้อมดอกผลที่เกิดขึ้น พร้อมส่งจ่ายเป็นเช็ค⁵² หากเป็นการขายทอดตลาดทรัพย์สินเมื่อครบกำหนด 1 ปี หลังจากคดีถึงที่สุดเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดที่เก็บรักษาไว้ในบัญชีออมทรัพย์ของธนาคารกรุงไทย โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเป็นผู้คำนวณเงินต้นพร้อมดอกผลที่เกิดขึ้น โดยออกเช็คส่งจ่าย ก่อนจัดทำบันทึกเสนอเลขાิการ ปง. เพื่อขออนุมัติส่งคลังพร้อมทั้งลงนามในเช็คธนาคารกรุงไทยสั่งจ่ายกระทรวงการคลังกึ่งหนึ่งและกองทุนป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอีกกึ่งหนึ่ง⁵³

4) กรณีทรัพย์สินประเภทเงินที่ได้จากการบริหารทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องจัดทำบันทึกเสนอเลขાิการ ปง. เพื่อขออนุมัติส่งเงินที่ได้จากการบริหารทรัพย์สินไปยังกระทรวงการคลังกึ่งหนึ่งพร้อมดอกผลส่งกระทรวงการคลังและนำอีกกึ่งหนึ่งพร้อมดอกผลส่งกองทุนป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอีกกึ่งหนึ่ง

⁵⁰ เฟิงอ้วง.

⁵¹ เฟิงอ้วง.

⁵² เฟิงอ้วง.

⁵³ เฟิงอ้วง.

5) กรณีทรัพย์สินประเภทอสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน โรงเรือนสิ่งปลูกสร้าง หรือทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดินมีลักษณะเป็นการถาวร หรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น และสิ่งซึ่งเป็นส่วนควบของอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดทำหนังสือส่งมอบทรัพย์สินให้กรมธนารักษ์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกรมธนารักษ์ และเลขาธิการ ปปง. กำหนด พร้อมทั้งจัดทำหนังสือแจ้งผลคดี และเพิกถอนการอายัดไปยังสำนักงานที่ดินในพื้นที่ที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่

โดยปัจจุบันกรมธนารักษ์และสำนักงาน ปปง. ได้ร่วมลงนามในหลักเกณฑ์และวิธีการส่งมอบทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ซึ่งตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งประกอบหลักเกณฑ์และวิธีการส่งมอบทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ให้กับกรมธนารักษ์ รวมถึงแผนบริหารจัดการทรัพย์สินกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ที่ได้จากสำนักงาน ปปง. โดยกรมธนารักษ์จะดำเนินการนำทรัพย์สินดังกล่าวขึ้นเว็บไซต์ของกรมธนารักษ์ เพื่อให้ส่วนราชการที่มีความประสงค์และมีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ราชพัสดุก็สามารถแจ้งความประสงค์ได้ ซึ่งจะมีการพิจารณาในส่วนนี้อย่างเหมาะสมแล้ว จะมีการดูแลให้เข้าพื้นที่บริเวณนั้นเพื่อทำประโยชน์ต่อไป แต่ในกรณีที่พื้นที่บริเวณนั้นไม่เหมาะสมจะมีการประมูลเพื่อขายทอดตลาดออกไป⁵⁴

6) กรณีทรัพย์สินที่เป็นใบหุ้นหรือตราสารทุน ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดทำหนังสือส่งเอกสาร หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับใบหุ้นหรือตราสารทุนนั้นส่งให้สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลัง

เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการเสนอเลขาธิการ ปปง. เพื่ออนุมัติส่งทรัพย์สินดังกล่าวข้างต้นให้กระทรวงการคลัง และกองทุนป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินพร้อมลงนามในเช็ค ใบถอนเงิน และหนังสือที่เกี่ยวข้อง⁵⁵ นอกจากนี้ ต้องจัดทำหนังสือนำส่งเงินให้กระทรวงการคลังและกองทุนป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินพร้อมทั้งนำส่งเงินให้กระทรวงการคลังและกองทุนป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน⁵⁶ ด้วย

⁵⁴ ประชาชาติธุรกิจ, ธนารักษ์ จับมือ ปปง. ส่งมอบทรัพย์สินกลุ่มอสังหาฯ หลังศาลพิพากษาตกเป็นของแผ่นดิน เร่งพิจารณาทรัพย์สิน3,600รายการ, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2563, จาก <https://www.prachachat.net/finance/news-254862>.

⁵⁵ ส่วนเก็บรักษาและจัดส่งทรัพย์สิน กองบริหารจัดการทรัพย์สิน สำนักงาน ปปง., คู่มือปฏิบัติงานการส่งทรัพย์สินให้กระทรวงการคลัง, 2 กรกฎาคม 2560.

⁵⁶ เพิ่งอ้าง.

บทที่ 3 หลักทรัพย์

เนื่องด้วย ทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ (Securities) ถือเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง (Incorporeal) ไม่ใช่วัตถุหรือสิ่งของ (Thing) แต่มีราคาซึ่งที่ผันผวนขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจ ผลกำไรในการดำเนินการของกิจการ ผลตอบแทน สินทรัพย์ของกิจการ หรือโครงสร้างเงินทุนของบริษัทของออกหลักทรัพย์¹ โดยทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดไว้หลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทย่อมมีลักษณะเฉพาะ และมีความเสี่ยงในการถือครองที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในการเก็บรักษาและการบริหารจัดการย่อมแตกต่างจากการบริหารจัดการทรัพย์สินทั่ว ๆ ไป จึงเป็นการอันสมควรที่ต้องศึกษาและเข้าใจความหมายของหลักทรัพย์แต่ละประเภท เพื่อสามารถบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง ซึ่งในบทนี้จะทำการศึกษาลักษณะของ “หลักทรัพย์” แต่ละประเภทที่อาจถูกยึดหรืออาจได้ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อทราบลักษณะเฉพาะของหลักทรัพย์ รวมถึงความเสี่ยงในการถือครองหลักทรัพย์แต่ละประเภท รวมถึงปัญหาการดำเนินการยึดหลักทรัพย์ที่ถูกฝากอยู่ในระบบไร้ใบหุ้น (Scripless) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความหมายของหลักทรัพย์

หลักทรัพย์ เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษว่า “Security” มีความหมายกว้าง เพราะมีความหมายรวมถึงตราสารทางการเงินที่มีรูปแบบหลากหลาย สามารถซื้อขายเปลี่ยนมือต่อ ๆ กันได้หลายทอดในตลาดรอง (Secondary Market) โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ครบกำหนดเวลาไถ่ถอน และราคาอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา นับแต่ที่ได้มีการเริ่มเสนอขายในตลาดแรก (Primary Market)² ซึ่งตราสารที่เป็นหลักทรัพย์และกำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มีอยู่ด้วยกัน 3 ประเภท³ คือ

1. ตราสารหนี้ (Debt) เป็นตราสารที่ผู้ออกตราสาร ออกมาเพื่อกู้เงินจากประชาชนทั่วไป ซึ่งผู้ออกตราสารหนี้ คือ ผู้กู้ โดยถ้าผู้กู้เป็นภาครัฐบาล ตราสารหนี้ดังกล่าวก็คือ พันธบัตร ถ้าผู้กู้เป็นภาคเอกชนตราสารหนี้ที่ออกก็คือ หุ้นกู้ ซึ่งผู้ลงทุนในตราสารหนี้ก็คือเจ้าของกิจการ ดังนั้น ตราสารหนี้จึงมีลักษณะของการเป็นเจ้าหนี้ ลูกหนี้ระหว่างผู้ออกตราสารกับผู้ลงทุนหรือผู้ถือตราสาร โดยผู้ถือตราสารจะได้รับสิทธิประโยชน์หรือผลประโยชน์ตอบแทนที่แน่นอน ตามระยะเวลาที่ระบุไว้ในตราสาร ซึ่งเงื่อนไขที่ระบุไว้ได้แก่ เงินต้นที่จะต้องจ่ายคืนเมื่อครบกำหนดอายุของตราสาร อัตราดอกเบี้ยที่จะต้องจ่ายในแต่ละงวด

¹ สุรเชษฐ ชีรวินิจ, กฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, กรุงเทพฯ : รอยแผล บางกอก คอนซัลแตนท์ จำกัด, สิงหาคม 2547, หน้า 1.

² เติ้งฮ้าง.

³ เติ้งฮ้าง, หน้า 2.

ตราสารประเภทนี้ผู้ลงทุนหรือผู้ถือตราสารมักจะได้ไม่คำนึงถึงความเสี่ยงหรือความน่าเชื่อถือในด้านเครดิตของผู้ออกตราสารเท่าใดนัก⁴

2. ตราสารทุน (Equity) เป็นตราสารทางการเงินที่จัดเป็นส่วนทุนของบริษัท โดยตราสารทุนไม่มีการระบุอัตราผลตอบแทนและระยะเวลาของการลงทุนหรือการถือตราสาร อัตราผลตอบแทนที่จะได้รับก็ไม่แน่นอนทั้งจำนวนและระยะเวลาของผลตอบแทนที่จะได้รับ ผู้ลงทุนหรือผู้ถือตราสารทุนประเภทนี้จะต้องศึกษาและรับความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของบริษัทที่ตนถือตราสารของบริษัทนั้นอยู่และในกรณีที่ผู้ถือตราสารล้มละลายหรือไม่สามารถดำเนินธุรกิจได้ต่อไปอีก ผู้ถือตราสารทุนมีสิทธิภายหลังผู้ถือตราสารหนี้ในการเรียกร้องเอาสินทรัพย์ของบริษัท⁵

3. ตราสารอนุพันธ์ เป็นตราสารซึ่งไม่ใช่ตราสารทุนโดยแท้แต่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ถือในอันที่จะได้มาซึ่งตราสารทุนในอนาคต หรือดอกผลนิตินัยจากผู้ถือตราสารอนุพันธ์ โดยเกี่ยวเนื่องกับตราสารทุนด้วยก็ได้⁶

3.2 ประเภทของหลักทรัพย์และลักษณะเฉพาะของหลักทรัพย์

เนื่องจากหลักทรัพย์ถือเป็นสินทรัพย์ทางการเงินที่จับต้องไม่ได้ (financial asset) ซึ่งมีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างจากทรัพย์สินที่อาจจับต้องได้ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็น บ้าน ที่ดิน คอนโดมิเนียม ยานพาหนะ เครื่องประดับ หรือเงินสด โดยหลักทรัพย์นั้นสามารถแบ่งได้หลายประเภท ตามระดับความเสี่ยงในการถือครองและระดับของผลตอบแทนที่ผู้ลงทุนอาจได้รับ โดยระดับความเสี่ยงในการถือครองในที่นี้นั้น ได้แก่โอกาสในการทำกำไรจากราคาของหลักทรัพย์ที่จะเปลี่ยนแปลงขึ้นลงในแต่ละช่วงเวลา เช่น ราคาหุ้นที่ขยับขึ้นลงในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ ส่วนระดับของผลตอบแทนที่เป็นไปได้ นั้น หมายความว่าถึง อัตราผลตอบแทนที่ได้รับหรือคาดว่าจะได้รับ เช่น ดอกเบี้ยเงินฝาก ดอกเบี้ยหุ้นกู้ กำไรจากราคาหุ้น ซึ่งหลักทรัพย์แต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะและความเสี่ยงรวมถึงระดับของผลตอบแทนที่เป็นไปได้ที่แตกต่างกัน โดยหลักทรัพย์แต่ละประเภทได้ถูกกำหนดนิยามไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 โดยแต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะ ดังต่อไปนี้

3.2.1 ตัวเงินคลัง (Treasury Bills)

เป็นหลักทรัพย์หลักทรัพย์ระยะสั้นของรัฐบาล ซึ่งมีระยะเวลาครบกำหนดได้ก่อนไม่เกิน 1 ปี ซึ่งตามปกติรัฐบาลจะออกตัวเงินคลังโดยการให้เอกชนที่เป็นสถาบันการเงินมาประมูลเสนอราคา ถือว่าเป็นหลักทรัพย์ที่มีสภาพคล่อง (Liquidity) สูง กล่าวคือ สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย โดยสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายโดยการนำไปขายลด (discount) ให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย นอกจากนี้ ยังมีระยะเวลาได้

⁴ เติ้งฮ้าง.

⁵ เติ้งฮ้าง.

⁶ เติ้งฮ้าง.

ถอนสั้น ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินจึงนิยมถือตัวเงินคลังเป็นสินทรัพย์สภาพคล่อง โดยสำหรับผลตอบแทนของตัวเงินคลังนั้นจะออกโดยมีแต่ราคาที่เราไว้เท่านั้น ไม่ได้เสนออัตราดอกเบี้ยให้แก่ผู้ลงทุน การจัดจำหน่าย จะมีผลตอบแทนในรูปส่วนลด (Discount basis) โดยผู้ซื้อจะหักส่วนลดจากราคาตัวไว้ก่อน และเมื่อครบกำหนดไถ่ถอน ผู้ถือตัวจะได้รับเงินเต็มราคาตัว คือ เมื่อราคาเมื่อซื้อบวกกับส่วนลด โดยธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานมีส่วนช่วยดูแลตลาดพันธบัตรด้วยการเปิดให้มีการประมูลตัวเงินคลังเสมอเพื่อสนับสนุนให้มีตราสารระยะสั้นให้เป็นทางเลือกสำหรับนักลงทุนและเพื่อพัฒนาตลาด อาร์/พี (Repurchase) หรือตลาดซื้อคืนพันธบัตร เพื่อเป็นเครื่องมือลดความผันผวนของราคาพันธบัตรและขยายการลงทุนในตราสารหนี้ให้มากขึ้นเพื่อความหลากหลายของผู้ลงทุน ตัวเงินคลังเป็นตราสารที่ปราศจากความเสี่ยง (risk – free asset) เนื่องจากออกโดยรัฐบาลซึ่งถือเป็นองค์กรที่มีความเชื่อถือสูง สามารถชำระหนี้ได้แน่นอน จึงไม่มีความเสี่ยงจากการผิดนัดชำระหนี้ (default risk free) นอกจากนี้ ยังถือเป็นตราสารระยะสั้นที่ซื้อขายคล่องในตลาดรอง จึงถือว่าเป็นตราสารที่ไม่ค่อยมีความเสี่ยงเรื่องสภาพคล่อง⁷

3.2.2 พันธบัตร (Bonds)

เป็นหลักทรัพย์ที่มีความมั่นคงสูง และมีกำหนดระยะเวลาในการตอบแทนที่ชัดเจน (Fixed-income investment) จึงมีระดับความเสี่ยงในการถือครองอยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกับตัวเงินคลัง (Treasury Bills) โดยพันธบัตรถือเป็นตราสารทางการเงินประเภทตราสารหนี้ระยะยาวที่มีอายุมากกว่า 1 ปีขึ้นไป ซึ่งออกโดยรัฐบาลเพื่อใช้กู้เงินเพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณแผ่นดิน ในทางปฏิบัติพันธบัตรจะมีอายุตั้งแต่ 5 – 30 ปี โดยพันธบัตรรัฐบาลแบ่งออกเป็นหลายประเภท ได้แก่ พันธบัตรลงทุน พันธบัตรทั่วไป และพันธบัตรดอกเบี้ยทบต้น โดยพันธบัตรถือเป็นหลักทรัพย์ในตลาดทุน แต่เนื่องจากเป็นหลักทรัพย์ที่มีความคล่องตัวและปลอดภัยที่สุด จึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือกู้ยืมในตลาดเงินได้ เช่น สามารถนำไปเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้ยืมเงินหรือใช้เครดิตกับสถาบันการเงิน โดยตราสารทางการเงินประเภทพันธบัตรนั้น ถือเป็นตราสารที่มีความเสี่ยงในการผิดนัดชำระหนี้ (default risk) ต่ำ ปัจจุบันพันธบัตรที่ออกมาจำหน่ายแบ่งประเภท ได้ดังนี้

(1) พันธบัตรรัฐบาล (Treasury Note and Bond) เป็นตราสารที่มีการจ่ายดอกเบี้ยเป็นงวด ๆ โดยปกติจะจ่ายปีละสองครั้ง ซึ่งผู้ลงทุนจะได้รับเงินคืนเมื่อสิ้นอายุพันธบัตรเท่ากับราคาที่ตราและดอกเบี้ยงวดสุดท้าย พันธบัตรรัฐบาลมีชื่อเรียกแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของการออก เช่น

1) พันธบัตรเพื่อการกู้ยืม (Loan Bonds) มีอายุการไถ่ถอนระยะปานกลาง (ราว 5 - 8 ปี) โดยมีวัตถุประสงค์ในการออกก็เพื่อจำหน่ายให้กับประชาชนทั่วไป นิติบุคคล และองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสาธารณกุศลเท่านั้น

2) พันธบัตรเพื่อการลงทุน (Investment Bonds) มีอายุไถ่ถอนประมาณ 10 ปี โดยพันธบัตรเพื่อการลงทุนมีวัตถุประสงค์ในการออกเพื่อให้สถาบันการเงินถือเป็นเงินสดสำรองหรือตามเงื่อนไขการเปิดสาขา

⁷ ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน, การลงทุนในตราสารทุน, กรุงเทพฯ : ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2556, หน้า 9.

3) ตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Notes) เป็นตราสารที่รัฐบาลออกเพื่อให้ธนาคารออมสิน เมื่อต้องการกู้เงินจากธนาคารออมสิน

(2) พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ (State Enterprise Bond) เป็นพันธบัตรที่ก่อนจะมีการจัดจำหน่าย ต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาให้ออกพันธบัตร โดยพันธบัตรรัฐวิสาหกิจนี้ได้มีการออกจำหน่าย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 จนถึงปัจจุบัน โดยได้แก่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิต การรถไฟแห่งประเทศไทย การประปานครหลวง เป็นต้น

(3) พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย (BOT Bond) เป็นตราสารที่ออกเป็นพิเศษเพื่อช่วยแก้ปัญหาเป็นครั้งคราว เช่น ออกมาเพื่อแก้ปัญหาสภาพคล่องส่วนเกินของระบบธนาคารพาณิชย์

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าพันธบัตรรัฐบาลจะเป็นตราสารที่มีความเสี่ยงในการผิดนัดชำระหนี้ต่ำ แต่ตราสารทางการเงินประเภทพันธบัตรก็ยังมีความเสี่ยงในเรื่องความผันผวนของราคา และความเสี่ยงในเรื่องสภาพคล่องโดยเฉพาะพันธบัตรที่มีระยะเวลาไถ่ถอนระยะยาว⁸

3.2.3 ตั๋วเงิน (Bills)

เป็นตราสารที่ออกเพื่อจัดหาเงินทุนจากประชาชนเป็นการทั่วไปตามที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (คณะกรรมการ ก.ล.ต.) ประกาศกำหนด โดยตั๋วเงินตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์นั้น ไม่ใช่ตั๋วเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ที่ออกมาใช้ชำระหนี้ ตามสัญญา แต่เป็นตั๋วเงินที่ออกมาเพื่อจัดหาเงินทุนจากประชาชนทั่วไปในรูปของตราสารหนี้ จึงมีลักษณะแตกต่างจากตั๋วเงินธรรมดา ตั๋วเงินตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ จึงหมายถึง ตั๋วสัญญาใช้เงินหรือตั๋วแลกเงิน⁹ ซึ่งไม่รวมถึงเช็ค ตามกฎหมายคณะกรรมการ ก.ล.ต. ได้ประกาศกำหนดลักษณะของตั๋วเงินที่ถือว่าเป็นหลักทรัพย์ เพื่อให้แตกต่างจากตั๋วเงินที่ใช้ในการชำระหนี้ทางการค้าทั่วไป ตั๋วเงินตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์จึงถือเป็นหลักทรัพย์ประเภทตราสารหนี้ระยะสั้น ซึ่งได้แก่

(1) ตั๋วแลกเงิน (Bill of Exchange) หรือ B/E เป็นตราสารที่ออกโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้เสริมสภาพคล่อง โดยผู้ออกเป็นบริษัทจำกัดหรือสถาบันการเงิน มีวัตถุประสงค์เพื่อระดมทุนในระยะสั้น เช่น 90 วัน หรือ 180 วัน เป็นตราสารที่เปลี่ยนมือได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา 917 - มาตรา 920)

(2) ตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Note) หรือ P/N เป็นตราสารที่ออกโดยบริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ เพื่อระดมทุนจากประชาชน ซึ่งเป็นตราสารที่เปลี่ยนมือได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ ตราสารประเภทนี้ไม่นิยมซื้อขายในตลาดเงินมากนัก ตั๋วที่ออกโดยสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์สามารถใช้เครื่องมือระดมทุนในระยะยาวได้

⁸ เฟิงอ่าว.

⁹ ประกาศคณะกรรมการ ก.ล.ต. ที่ กจ. 31/2547 เรื่อง การกำหนดลักษณะของตั๋วเงินที่เป็นหลักทรัพย์ ข้อ 2 (1) ลงวันที่ 15

(3) เช็ค (Cheque) เป็นตราสารที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวางในตลาดเงินของไทย มีสภาพคล่องตัวในการโอนและซื้อขาย สามารถนำไปขายลดก่อนครบกำหนดที่ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนได้ด้วย ปกติเช็คมีอายุไม่นานมากนัก ตามกฎหมายมีอายุ 3 เดือน ซึ่งถือเป็นตราสารอีกประเภทที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ตราสารทั้ง 3 ประเภทข้างต้น ไม่มีหลักประกัน นอกจากชื่อเสียงของธุรกิจที่สั่งจ่ายผู้รับอาวัลหรือรับรอง

(4) บัตรเงินฝากชนิดเปลี่ยนมือได้ (Negotiable Certificate of Deposit) เป็นตราสารแสดงการฝากเงินที่ระบุจำนวนเงินที่ฝาก และระยะเวลาของการฝาก มักมีอายุระหว่าง 3 เดือนถึง 3 ปี เป็นการออกเพื่อระดมเงินฝากจากประชาชนโดยจะต้องมีมูลค่าฉบับไม่ต่ำกว่า 500,000 บาท ไม่สามารถถอนเงินฝากได้ก่อนครบกำหนดระยะเวลาการฝาก แต่ผู้ฝากเงินสามารถโอนขายเปลี่ยนมือหรือขายให้แก่สถาบันการเงินอื่นที่ไม่ใช่สถาบันผู้ออกบัตรเงินฝากได้ ซึ่งในต่างประเทศถือว่าบัตรเงินฝากชนิดเปลี่ยนมือได้ เป็นตัวเงินประเภทหนึ่งที่มีความคล่องตัวมากในการเปลี่ยนมือ มีการโอนสิทธิเพียงลงลายมือชื่อสลักหลังเท่านั้นก็เปลี่ยนมือได้ แต่ตามกฎหมายไทยก็มีได้ถือว่าเป็นตัวเงิน โดยลักษณะของบัตรเงินฝากแล้วมีลักษณะทำนองเดียวกับใบรับฝากประจำที่ธนาคารออกให้กับผู้ฝาก เพื่อเป็นหลักฐานว่าธนาคารนั้น ๆ ได้รับฝากเงินจำนวนหนึ่งไว้

ผลตอบแทนของผู้ถือหลักทรัพย์ประเภทตัวเงินมักจ่ายผลตอบแทนที่ในรูปของส่วนลด (Discount) แทนการจ่ายเป็นดอกเบี้ยจ่าย (Coupon)

3.2.4 หุ้น (Shares)

เป็นตราสารประเภทตราสารทุน ซึ่งหุ้นเป็นหุ้นของบริษัทที่แบ่งออกเป็นหน่วย ๆ มีมูลค่าเท่ากัน ออกมาเพื่อต้องการระดมทุนจากประชาชน เพื่อให้ผู้ถือหุ้นเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของในธุรกิจนั้น ๆ โดยตรง ผู้ถือหุ้นมีสิทธิลงคะแนนเสียงเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือการตัดสินใจสำคัญในที่ประชุมผู้ถือหุ้นตามสัดส่วนจำนวนหุ้นที่ถืออยู่ โดยหุ้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.2.4.1 หุ้นสามัญ (Common Stock or Ordinary Shares)

เป็นตราสารที่ออกโดยบริษัทมหาชนจำกัด (บมจ.) ที่ต้องการระดมเงินทุนจากประชาชน โดยผู้ถือหุ้นสามัญจะมีสิทธิร่วมเป็นเจ้าของบริษัท มีสิทธิในการออกเสียงลงมติในที่ประชุมผู้ถือหุ้นตามสัดส่วนของหุ้นที่ถือครองอยู่ กล่าวคือ ร่วมเป็นผู้ตัดสินใจในปัญหาสำคัญในที่ประชุมผู้ถือหุ้น เช่น การเพิ่มทุน การจ่ายปันผล การควบรวมกิจการ ฯลฯ มีทั้งเป็นหุ้นที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์และหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ โดยหากเป็นหุ้นที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์ มักจะเป็นบริษัทฯ ผู้ออกหุ้นสามัญนั้น ๆ เอง โดยมักจะเป็นหุ้นส่วนใหญ่ของบริษัท หุ้นประเภทนี้เป็นหุ้นธรรมดา ผู้ถือหุ้นจึงมีฐานะเป็นเจ้าของกิจการตามสัดส่วนที่ถือ ผู้ถือหุ้นไม่มีสิทธิพิเศษใด ๆ แต่มีสิทธิในการออกเสียงลงคะแนนในการประชุมผู้ถือหุ้นและผู้ถือหุ้นประเภทนี้สามารถเข้าไปควบคุมการดำเนินงานของบริษัทตามสัดส่วนที่ถือครองอยู่ในขณะนั้น โดยผู้ถือหุ้นจะต้องรับผิดชอบต่อการค้าดำเนินงานของบริษัท และจะได้รับปันผลต่อเมื่อบริษัทมีผลกำไร จะได้รับทุนคืนก็ต่อเมื่อบริษัทเลิกกิจการและจะมีสิทธิได้รับภายหลังหุ้นบุริมสิทธิ และหากเป็นหุ้นที่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ หรือ Stock

เป็นตราสารที่กิจการออกให้แก่ผู้ถือ (Holder) เพื่อระดมเงินทุนไปใช้ในกิจการ โดยผู้ถือตราสารทุนจะมีฐานะเป็น "เจ้าของกิจการ" ซึ่งจะมีส่วนได้ส่วนเสีย หรือมีสิทธิในทรัพย์สิน และรายได้กิจการ รวมทั้งมีโอกาสได้รับผลตอบแทนเป็นเงินปันผล (Dividend) ซึ่งอยู่กับผลกำไร และข้อตกลงของกิจการนั้น ๆ

ความแตกต่างระหว่างหุ้นที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์และหุ้นที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์อีกประการหนึ่ง ก็คือ กรณีที่เป็นหุ้นที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ หากจะมีการจดทะเบียนเรื่องของเจ้าของกรรมสิทธิ์ในหุ้นเหล่านั้น โดยทั่วไปต้องแจ้งไปยังนายทะเบียนของบรรดาบริษัทผู้ออกหุ้นเหล่านั้น ซึ่งกรณีที่เป็นหุ้นที่มีขายในตลาดหลักทรัพย์ นายทะเบียนของบริษัท ได้แก่ ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD : Thailand Securities Depository Co.Ltd.) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้กำกับดูแลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีหน้าที่ในการเป็นนายทะเบียนให้กับบริษัทที่นำหุ้นของตนเองเข้าทำการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์¹⁰ ซึ่งหากเป็นหุ้นที่ไม่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ นายทะเบียน คือ บริษัทผู้ออกหุ้นนั้น ๆ¹¹ ซึ่งผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นสามัญก็คือเงินปันผล ซึ่งจะมากขึ้นอยู่กับผลประกอบการของบริษัทที่ออกหุ้นนั้น ๆ และกำไรส่วนทุน นอกจากนี้ ผู้ถือหุ้นยังมีสิทธิจองซื้อหุ้นที่ออกใหม่เมื่อบริษัทมีการเพิ่มทุนเพื่อขยายกิจการ หุ้นตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์นี้จึงหมายความรวมถึงหุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิด้วย¹²

หุ้นในบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนจำกัดโดยทั่วไปแล้วมีลักษณะดังนี้

1. ตามปกติในการชำระมูลค่าหุ้นจะต้องชำระเป็นตัวเงิน แต่มีข้อยกเว้นที่บริษัทอาจตกลงให้ใช้ทรัพย์สินหรือแรงงานตีราคาแทนค่าหุ้นก็ได้
2. หุ้นนั้นโอนแก่กันได้โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากบริษัทก่อน แต่ในบริษัทจำกัดนั้น หากว่าเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อผู้ถือหุ้นลงในใบหุ้นแล้ว บริษัทอาจมีข้อกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นได้

จากการศึกษาพบว่า หุ้นสามัญ คือหุ้นที่นักลงทุนส่วนใหญ่ในตลาดซื้อขายกันอยู่ และมีจำนวนมากกว่า 80% ของหุ้นในตลาดทั้งหมด โดยหุ้นสามัญนี้เป็นตราสารประเภท หุ้นทุน ซึ่งออกโดยบริษัทมหาชนจำกัด ที่ต้องการระดมเงินทุนจากประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของในธุรกิจนั้น ๆ โดยตรง เช่น การมีสิทธิในการลงคะแนนเสียง ร่วมตัดสินใจในปัญหาสำคัญในที่ประชุมผู้ถือหุ้น โดยผลตอบแทนที่คุณจะได้โดยตรงก็คือ เงินปันผลจากกำไรในธุรกิจ กำไรจากการขายหุ้นถ้าหุ้นปรับตัวขึ้น และสิทธิในการจองซื้อหุ้นใหม่ ในกรณีที่มีการเพิ่มทุนจดทะเบียน

3.2.4.2 หุ้นบุริมสิทธิ (Preferred Shares)

เป็นตราสารที่ผู้ถือมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการเช่นเดียวกับหุ้นสามัญ ผู้ถือหุ้นประเภทนี้มีสิทธิพิเศษเหนือกว่าผู้ถือหุ้นสามัญ แม้จะไม่มีสิทธิในการออกเสียงลงมติในที่ประชุมผู้ถือหุ้น แต่เมื่อกิจการมี

¹⁰ สุรศักดิ์ เหลืองอร่ามกุล, การบังคับคดีหุ้นสามัญ, วิทยานพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552, หน้า 49.

¹¹ เติ่งอ้อจาง.

¹² สุรเชษฐ ชีรวินิจ, กฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, กรุงเทพฯ : รอยัล บางกอก คอนซัลแตนท์ จำกัด, สิงหาคม 2547

ถ้าไรจากการดำเนินงาน ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิจะได้รับผลตอบแทนเป็นเงินปันผลที่แน่นอนตามที่ระบุไว้ในเงื่อนไขหรือข้อบังคับในการออกหุ้นบุริมสิทธิและก่อนผู้ถือหุ้นสามัญ ซึ่งอาจจะมากหรือน้อยกว่าผู้ถือหุ้นสามัญก็ได้ ขณะเดียวกัน หากกิจการนั้นต้องเลิกกิจการ และมีการชำระบัญชีโดยการขายทรัพย์สิน ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิยังได้สิทธิในการชำระคืนเงินทุนก่อนผู้ถือหุ้นสามัญเมื่อบริษัทเลิกกิจการ และมีสิทธิให้สะสมเงินปันผลที่ไม่ได้ในงวดใดงวดหนึ่งไปรวมกับงวดถัดไปได้ ในกรณีที่ปีนั้นบริษัทไม่สามารถจ่ายเงินปันผลก็ได้ หรือมีสิทธิแปลงสภาพเป็นหุ้นทุนได้ เป็นต้น โดยข้อเสียของผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิ โดยหลักก็คือ ไม่มีสิทธิออกเสียงในการประชุมผู้ถือหุ้นหรือน้อยกว่าหุ้นสามัญ หุ้นประเภทนี้มีไม่มากนักในตลาดหลักทรัพย์ ไม่เป็นที่นิยมและมีการซื้อขายกันน้อยสภาพคล่องไม่ดี¹³ ผู้ถือหุ้นประเภทนี้ถือเป็นเจ้าหนี้ จึงไม่ขายแต่เก็บไว้รับดอกผล

3.2.5 หุ้นกู้ (Debentures)

เป็นตราสารแห่งหนึ่งไม่ว่าจะเรียกชื่อใดที่แบ่งเป็นหน่วย แต่ละหน่วยมูลค่าเท่ากันและกำหนดประโยชน์ตอบแทนไว้ล่วงหน้าในอัตราเท่ากันทุกหน่วยโดยบริษัทออกให้แก่ผู้ให้ยืมเงินหรือผู้ซื้อ เพื่อแสดงสิทธิที่จะได้รับเงินหรือผลประโยชน์อื่นของผู้ถือตราสารดังกล่าว แต่ไม่รวมถึงตัวเงิน โดยแต่ละหน่วยมีมูลค่าเท่ากันและกำหนดประโยชน์ตอบแทนไว้เป็นการล่วงหน้าในอัตราเท่ากันทุกหน่วย โดยบริษัทเป็นผู้ออกให้แก่ผู้ให้ยืมเงินหรือผู้ซื้อ ตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด เช่น กรณีเป็นบริษัทมหาชนก็ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 หรือในกรณีเป็นบริษัทจำกัด ก็ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 เป็นต้น¹⁴ หุ้นกู้ถือเป็นตราสารหนี้ ที่องค์กรธุรกิจเอกชนออกมาเพื่อกู้เงินจากประชาชนผู้ลงทุนทั่วไป ในระยะยาวเกินกว่า 1 ปีมูลค่าหุ้นกู้ที่ตราไว้ไม่ต่ำกว่าหน่วยละ 100 บาท¹⁵ เงินที่ชำระเป็นค่าหุ้นก็ถือเป็นเงินที่ให้บริษัทกู้ยืมและหุ้นกู้ถือเป็นตราสารทางการเงินที่สามารถเปลี่ยนมือได้

ดังนั้น ผู้ถือหุ้นกู้จึงมีฐานะเป็นเจ้าหนี้ของบริษัทผู้ออกหุ้นกู้ และบริษัทผู้ออกหุ้นกู้จะต้องจ่ายผลตอบแทนในรูปแบบของดอกเบี้ยให้กับผู้ถือหุ้นกู้ ตามระยะเวลาและอัตราที่กำหนด ซึ่งดอกเบี้ยจะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับฐานะและชื่อเสียงของบริษัทผู้ออกหุ้นกู้ สภาพของตลาดเงินและตลาดทุน และระยะเวลาของการ

¹³ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ก้าวสู่การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์, หน้า 19 อ้างถึงใน สุรเชษฐ ชีววินิจ, หน้า 10.

¹⁴ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 33 ห้ามมิให้บริษัทเสนอขายหลักทรัพย์ที่ออกใหม่ ประเภทหุ้น หุ้นกู้ ตัวเงิน ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นกู้ และหลักทรัพย์อื่นใดที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนด เว้นแต่

(1) เป็นการเสนอขายหลักทรัพย์ที่เข้าลักษณะตามมาตรา 63

(2) ได้รับอนุญาตจากสำนักงานและปฏิบัติตามมาตรา 65 หรือ

(3) เป็นการเสนอขายหลักทรัพย์ที่ออกใหม่ทั้งหมดโดยบริษัทมหาชนจำกัดต่อผู้ถือหุ้นตามสัดส่วนการถือหุ้น โดยได้รับชำระราคาเต็มมูลค่าที่เสนอขายจากผู้ถือหุ้น

¹⁵ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

มาตรา 39 หุ้นกู้ของบริษัทต้องมีมูลค่าไม่น้อยกว่าฉบับละหนึ่งร้อยบาทโดยชำระเป็นเงิน และผู้ซื้อจะขอหักกลบลบหนี้กับบริษัทมิได้

ชำระคืนเงินต้นและเมื่อครบกำหนดระยะเวลาการไถ่ถอนหรืออายุของหุ้นกู้ ผู้ออกตราสารก็จะชำระคืนเงินต้นทั้งหมดให้แก่ผู้ถือหุ้นกู้ซึ่งมีฐานะเป็นเจ้าของหนี้

ในการออกหุ้นกุนั้น วัตถุประสงค์สำคัญเพื่อนำเงินไปเพิ่มธุรกรรมของบริษัทหรือนำไปชำระหนี้เดิมที่มีอยู่และต้นทุนสูงกว่า ดังนั้น เมื่ออัตราดอกเบี้ยเงินฝากต่ำมาก ๆ ผู้ลงทุนก็จะหันมาให้ความสนใจลงทุนในหุ้นกู้ ซึ่งเป็นโอกาสเหมาะที่ภาคเอกชนจะออกหุ้นกู้ ซึ่งหุ้นกู้สามารถแบ่งประเภทตามลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. แบ่งตามหลักประกัน ได้แก่ หุ้นกู้ที่ไม่มีหลักประกันและหุ้นกู้ที่มีหลักประกันจะมีสินทรัพย์ซึ่งได้แก่ที่ดิน เครื่องจักร สิ่งปลูกสร้างหรือสินค้า เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันการออกหุ้นกู้ ซึ่งผู้ถือหุ้นกู้สามารถยึดทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันขายทอดตลาดชำระหนี้ได้ จึงมีความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับชำระหนี้คืนต่ำที่สุด¹⁶ แต่ถ้าเป็นหุ้นกู้ที่ไม่มีหลักประกัน ผู้ถือหุ้นกู้ต้องไปเรียกร้องขอแบ่งสินทรัพย์ของบริษัทร่วมกับเจ้าหนีรายอื่น ๆ โดยมีสิทธิได้รับชำระหนี้หลังจากที่ผู้ออกได้ชำระหนี้ให้กับผู้ถือหุ้นกู้มีประกันแล้ว¹⁷

2. แบ่งตามสิทธิเรียกร้อง

1) หุ้นกู้ประเภทหุ้นกูด้อยสิทธิ (Subordinated Debenture) ซึ่งเป็นหุ้นกู้ที่มีการกำหนดสิทธิของผู้ถือหุ้นกูด้อยสิทธิกว่าเจ้าหนี้สามัญทั่วไป โดยผู้ถือหุ้นกูด้อยสิทธิจะได้รับการชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยในลำดับหลังเจ้าหนี้สามัญและผู้ถือหุ้นกู้ประเภทอื่น เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อลูกหนี้ล้มละลายเจ้าหนี้ทั้งหลายมีสิทธิที่จะได้รับการเฉลี่ยชำระหนี้คืนเท่า ๆ กันหรือในสัดส่วนที่เท่ากัน¹⁸ สิทธิที่จะได้รับการชำระหนี้จากหุ้นกูด้อยสิทธิก็จะทำในลักษณะของสัญญา เป็นข้อตกลงระหว่างเจ้าหนี้ (ผู้ถือหุ้น) กับลูกหนี้ (ผู้ออกหุ้น) ที่เจ้าหนี้ตกลงยินยอมให้เจ้าหนี้อื่นมีสิทธิเหนือกว่าได้รับการชำระหนี้จนครบถ้วนก่อน

2) หุ้นกู่มิใช่ด้อยสิทธิ ผู้ถือหุ้นจะมีสิทธิในการได้รับชำระหนี้เงินต้นและดอกเบี้ยคืนในลำดับเดียวกับเจ้าหนี้สามัญในกรณีที่บริษัทผู้ออกหุ้นล้มละลาย

3. แบ่งตามลักษณะอัตราดอกเบี้ยที่กำหนด

- 1) หุ้นกู้ที่จ่ายดอกเบี้ยในอัตรากำหนด
- 2) หุ้นกู้ที่จ่ายดอกเบี้ยในอัตราลอยตัว ซึ่งเป็นดอกเบี้ยตามอัตราเงินกู้ลูกค้าชั้นดีเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์

“หุ้นกู้” จึงเป็นตราสารหนี้ประเภทหนึ่งที่บริษัทเอกชนออกมาจำหน่ายเพื่อกู้เงินระยะยาวจากประชาชนผู้ลงทุนในทำนองเดียวกันกับพันธบัตร อย่างไรก็ตาม หุ้นกู่ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์นี้ มิได้จำกัดอยู่เฉพาะตราสารที่เรียกว่าหุ้นกู่เท่านั้น แต่รวมถึงตราสารแห่งหนี้ทุกชนิด ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรที่แบ่งออกเป็นหน่วย โดยแต่ละหน่วยมีมูลค่าเท่ากัน และกำหนดประโยชน์ตอบแทนไว้

¹⁶ ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน, การลงทุนในตราสารทุน, กรุงเทพฯ : ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2556, หน้า 11.

¹⁷ เห่งอ่าว, หน้า 12.

¹⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 300 ในระหว่างเจ้าหนี้ร่วมกันนั้น ท่านว่าต่างคนชอบที่จะได้รับชำระหนี้เป็นส่วนเท่า ๆ กัน เว้นแต่จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ล่วงหน้าในอัตราเท่ากันทุกหน่วย ดังนี้ การออกตราสารหนี้ ไม่ว่าจะเรียกชื่อเป็นอย่างใดก็ตาม ก็ถือว่าเป็นหุ้นกู้ ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ทั้งสิ้น

ตราสารประเภทหุ้นกู้หนี้ นอกจากจะมีหุ้นกู้ธรรมดาทั่วไป ที่ให้ผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยแก่ผู้ถือแล้ว ก็ยังอาจมีหุ้นกู้แปลงสภาพ (Convertible Debenture) ที่ผู้ถือนอกจากจะมีรายได้เป็นอัตราดอกเบี้ยที่แน่นอนแล้ว ยังสามารถใช้สิทธิแปลงสภาพหุ้นกู้นั้นให้เป็นหุ้นกู้สามัญหรือหุ้นกู้บุริมสิทธิของบริษัทได้ในระยะเวลาและอัตราที่กำหนด โดยผู้ที่ต้องการออกหุ้นกู้แปลงสภาพได้ต้องเป็นบริษัทมหาชนจำกัดเท่านั้น บริษัทจำกัดไม่สามารถออกหุ้นกู้แปลงสภาพได้หรือหุ้นกู้ที่มีสิทธิในการจองซื้อหุ้นสามัญ (Debenture with Warrant) ที่ผู้ถือหุ้นกู้สามารถเลือกที่จะถือหุ้นกู้ที่ซื้อไว้แล้วและแยกสิทธิในการจองซื้อหุ้นสามัญออกแล้วไปใช้สิทธิในการจองซื้อหุ้นสามัญ หรือขายสิทธิในการจองซื้อหุ้นสามัญนี้อีกก็ได้ และยังได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการออก “หุ้นกู้มีประกัน” (Asset Backed Debenture) คือหุ้นกู้ที่มีการนำเอาบุคคลหรือทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันในการกู้เงินในรูปของการออกหุ้นกู้ด้วย

นอกจากนี้ ยังมีหุ้นกู้อีกประเภทหนึ่งคือ Securitization เป็นหุ้นกู้ที่เกิดจากการแปลงสินทรัพย์ให้กลายเป็นหลักทรัพย์ เป็นหุ้นกู้ที่มีอันดับความน่าเชื่อถือสูง เพราะมีตัวสินทรัพย์ที่นำมาแปลงนั้นค้ำประกัน ตราสารชนิดนี้มีความสำคัญเชิงเศรษฐกิจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นการเปิดโอกาสให้สินทรัพย์ซึ่งมีการเปลี่ยนมือได้ยากให้กลายเป็นหลักทรัพย์ที่สามารถซื้อขายเปลี่ยนมือได้ง่าย เป็นการเพิ่มสภาพคล่อง ทำให้สถาบันการเงินต่าง ๆ ที่มีสินทรัพย์เหล่านี้สามารถทำการเปลี่ยนแปลงเป็นหลักทรัพย์ได้ ทำให้ลดภาระในการดำรงเงินกองทุนและเพิ่มเงินสดเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการ เป็นการเปลี่ยนหนี้เป็นทุน โดยการออกหุ้นให้แก่ผู้ถือหุ้นใหม่ เจ้าหนี้ก็จะได้รับเงินปันผลจากทุนที่ตนถือในรูปของหุ้น

3.2.6 หน่วยลงทุนอันได้แก่ตราสารหรือหลักฐานแสดงสิทธิในทรัพย์สินของกองทุน

เป็นตราสารหรือหลักฐานแสดงสิทธิในทรัพย์สินของโครงการจัดการลงทุนของกองทุนรวม (Mutual Fund) หมายถึงโครงการจัดการลงทุนที่จัดตั้งขึ้นเป็นกองทุน โดยแบ่งกองทุนนั้นออกเป็นหน่วย ๆ เรียกว่า “หน่วยลงทุน” ออกจำหน่ายแก่ประชาชนโดยบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม (บลจ.) จะเป็นผู้ระดมเงินแล้วนำเงินที่ได้จากการจำหน่ายหน่วยลงทุนนั้นไปลงทุนในตลาดเงินหรือตลาดทุน เช่น ลงทุนในหุ้นต่าง ๆ ลงทุนในพันธบัตรรัฐบาล ลงทุนในตัวสัญญาใช้เงิน หรือทรัพย์สินอื่นหรือหาดอกผลโดยวิธีอื่น และนำผลประโยชน์จากการลงทุน นำมาแบ่งเฉลี่ยตามสัดส่วนผู้ถือหุ้นหน่วยลงทุน หลังจากที่ได้หักค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุนแล้ว โดยหน่วยลงทุนมีความแตกต่างในด้านโครงสร้างและวัตถุประสงค์ของกองทุน เช่น กองทุนที่เป็นการลงทุนในตราสารก็จะเน้นด้านการจ่ายปันผลหรือเน้นผลกำไรจากส่วนต่างของราคาหลักทรัพย์ หน่วยลงทุนเป็นโครงการจัดการลงทุนที่กระทรวงการคลังอนุญาตให้บริษัทหลักทรัพย์ประกอบกิจการจัดการลงทุน

3.2.7 ใบสำคัญแสดงสิทธิ (warrant)

เป็นตราสารที่ระบุว่าผู้ถือครองจะได้รับสิทธิจองซื้อหุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ หุ้นกู้หรือตราสารอนุพันธ์ในราคาที่กำหนดเมื่อถึงเวลาที่ระบุไว้ โดยราคาจองซื้อมักจะกำหนดไว้ต่ำ หรือบางครั้งอาจได้รับหุ้นสามัญมาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งใบสำคัญแสดงสิทธิจะออกควบคู่กับการเพิ่มทุน ซึ่งเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดของบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์ในการจูงใจให้ผู้ลงทุนจองซื้อหุ้นสามัญเพิ่มทุน หุ้นบุริมสิทธิ หรือหุ้นกู้¹⁹ โดยในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดลักษณะของใบสำคัญแสดงสิทธิไว้ 3 ชนิด ได้แก่ ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นสามัญ ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นกู้ และใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหน่วยลงทุน โดยแต่ละชนิดเป็นไปตามหลักทรัพย์ที่ทำลูกอ้างอิงนั้น

นอกจากนี้ ใบสำคัญแสดงสิทธิอาจมีได้หลายประเภท ไม่ว่าจะเป็น ใบสำคัญแสดงสิทธิที่มีระยะสั้น (Short – Term Warrant) ซึ่งจะมีอายุไม่เกิน 2 เดือน ซึ่งออกเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งในการระดมทุนจากผู้ถือหุ้นแทนการจัดสรรสิทธิในการจองซื้อหุ้น (Rights) และบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์สามารถยื่นคำขอให้รับเป็นหลักทรัพย์ประเภทที่ซื้อขายหมุนวนในตลาดหลักทรัพย์ได้ หรือจะเป็นใบสำคัญแสดงสิทธิอนุพันธ์ (Derivative Warrant : DW) ซึ่งเป็นตราสารที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับใบสำคัญแสดงสิทธิทั่วไป โดยให้สิทธิแก่ผู้ถือในการซื้อหรือขายหลักทรัพย์อ้างอิง ซึ่งเป็นหลักทรัพย์หรือดัชนีหลักทรัพย์ ในราคาสิทธิ อัตราการใช้สิทธิ และระยะเวลาใช้สิทธิที่กำหนดไว้ โดยบริษัทผู้ออกจะเป็นผู้กำหนดว่าจะเลือกทำการส่งมอบให้แก่ผู้ถือเป็นหลักทรัพย์หรือเงินสดก็ได้²⁰

3.2.8 ตราสารอื่นที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนด (any other instruments as specified by the SEC)

ถือเป็นตราสารประเภทใหม่ ๆ ที่ถูกกำหนดโดย คณะกรรมการ ก.ล.ต. เช่น ตราสารสิทธิในการซื้อขายหุ้น (Option) หรือใบแสดงสิทธิในการซื้อหุ้นเพิ่มทุนที่โอนสิทธิได้ (Transferable Subscription Right หรือ TSR) ซึ่งคณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนดให้เป็นหลักทรัพย์²¹ เป็นต้น

¹⁹ เดชอุดม ไกรฤทธิ์, คำอธิบายกฎหมายเกี่ยวกับการเงินในการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศ (น. 439), กรุงเทพฯ, โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559, หน้า 207.

²⁰ เพิ่งอ้าง.

²¹ ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กจ. 21/2562 เรื่อง การกำหนดประเภทหลักทรัพย์เพิ่มเติม (ฉบับที่ 10)

ข้อ 2 ให้ใบแสดงสิทธิในการซื้อหุ้นเพิ่มทุนที่โอนสิทธิได้ (Transferable Subscription Right หรือ TSR) เป็นหลักทรัพย์ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

ข้อ 3 ใบแสดงสิทธิในการซื้อหุ้นเพิ่มทุนที่โอนสิทธิได้ตามข้อ 2 หมายความว่า ตราสารที่บริษัทมหาชนจำกัดออกให้แก่ผู้ถือหุ้นตามส่วนจำนวนหุ้นที่ผู้ถือหุ้นแต่ละคนมีอยู่ เพื่อให้ผู้ถือหุ้นนั้นหรือบุคคลอื่นที่ได้รับโอนตราสารดังกล่าวใช้เป็นหลักฐานในการใช้สิทธิซื้อหุ้นเพิ่มทุนของบริษัทมหาชนจำกัดนั้น โดยสิทธิดังกล่าวเป็นสัดส่วนกับจำนวนหุ้นของผู้ถือหุ้นแต่ละคนนั้นและให้หมายความรวมถึงตราสารดังกล่าวที่ที่ประชุมผู้ถือหุ้นมีมติให้ออกตามส่วนจำนวนหุ้นที่ผู้ถือหุ้นแต่ละคนมีอยู่ โดยไม่ออกให้แก่ผู้ถือหุ้นที่จะทำให้บริษัทมหาชนจำกัดมีหน้าที่ตามกฎหมายต่างประเทศ

3.2.9 สินทรัพย์ดิจิทัล

สินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Assets) แม้จะมีได้กำหนดให้เป็นหลักทรัพย์ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ก็ตาม แต่ในปัจจุบันสินทรัพย์ดิจิทัล ถือเป็นทรัพย์สินทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่งที่ประชาชนทั่วไปอาจถือครองได้ ซึ่งโดยลักษณะของสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นถือเป็นทรัพย์สินที่มีราคาและสามารถถือเอาได้²² ซึ่งโดยแรกเริ่มเดิมทีสินทรัพย์ดิจิทัลถูกนิยามมาจากงานด้านการบริการจัดการโดยหมายถึง สิ่งใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นตัวหนังสือหรือสื่อต่าง ๆ ที่ถูกจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัลและสามารถเข้าใช้งานได้²³ และมีเนื้อหาครอบคลุมกิจกรรมที่หลากหลาย โดยอย่างน้อยอาจแบ่งประเภททรัพย์สินดิจิทัลออกได้เป็น 3 ประเภท²⁴ ได้แก่

- (1) สินทรัพย์ดิจิทัลทางธุรกิจที่มีมูลค่าทางการเงิน เช่น เงินเสมือน อีเมล ไฟล์งาน หรือระบบงานดิจิทัลทั้งหลาย ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจ เป็นต้น
- (2) สินทรัพย์ดิจิทัลส่วนบุคคลที่มีมูลค่าทางการเงิน เช่น เงินเสมือน เป็นต้น
- (3) สินทรัพย์ดิจิทัลส่วนบุคคลที่มีมูลค่าทางจิตใจ เช่น ภาพ เสียง วีดีโอ หรือบัญชีสังคมออนไลน์ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายเพื่อกำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัลโดยเฉพาะ คือ พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ซึ่งได้รองรับการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล²⁵ ได้แก่ ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการออกและเสนอขายโทเคนดิจิทัลด้วยกระบวนการ ICO (Initial Coin Offering)²⁶ ซึ่งเป็นการระดมทุนแบบหนึ่งที่มีลักษณะเป็นหลักทรัพย์ และธุรกรรมเกี่ยวกับเงินเสมือน หรือคริปโทเคอร์เรนซี²⁷ สกิลต่าง ๆ

²² กรมบังคับคดี, โครงการศึกษาเรื่องการบังคับสินทรัพย์ดิจิทัล, 2561, หน้า 2

²³ Albert van Niekerk, *infra* note 5 อ้างถึงใน กรมบังคับคดี, โครงการศึกษาเรื่องการบังคับสินทรัพย์ดิจิทัล, 2561, หน้า 28.

²⁴ เพิ่งอ้าง, หน้า 38.

²⁵ พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561

มาตรา 3 ในพระราชกำหนดนี้

“สินทรัพย์ดิจิทัล” หมายความว่า คริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล

²⁶ พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561

มาตรา 3 ในพระราชกำหนดนี้

“โทเคนดิจิทัล” หมายความว่า หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมี

วัตถุประสงค์เพื่อ

(1) กำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใด ๆ

(2) กำหนดสิทธิในการได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการหรือสิทธิอื่นใดที่เฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในข้อตกลงระหว่างผู้ออก

และผู้ถือ และให้หมายความรวมถึงหน่วยแสดงสิทธิอื่นตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

²⁷ พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561

มาตรา 3 ในพระราชกำหนดนี้

“คริปโทเคอร์เรนซี” หมายความว่า หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมีความ

ประสงค์ที่จะใช้เป็สื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าบริการ หรือสิทธิอื่นใด หรือแลกเปลี่ยนระหว่างสินทรัพย์ดิจิทัล และให้หมายความรวมถึงหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อื่นใดตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

ซึ่งสินทรัพย์ดิจิทัลทั้ง 2 ประเภทมีความแตกต่างในด้านวัตถุประสงค์ที่ออกใช้ โดย “คริปโทเคอร์เรนซี” ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นส่วนกลางในการแลกเปลี่ยนซึ่งสินค้า บริการ หรือสิทธิอื่น ๆ หรือแลกเปลี่ยนกันระหว่างสินทรัพย์ดิจิทัล ในทางกลับกัน “โทเคนดิจิทัล” ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้เป็นตัวกำหนดสิทธิในฐานะนักลงทุนหรือสิทธิในการได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการที่เฉพาะเจาะจง นอกจากนี้ คริปโทเคอร์เรนซีอาจใช้เป็นโทเคนดิจิทัลได้ หากผู้ออกโทเคนดิจิทัลมีเจตนาที่ระดมทุนจากประชาชน และคริปโทเคอร์เรนซีดังกล่าวกำหนดไว้ซึ่งสิทธิของนักลงทุนในการลงทุนในโครงการหรือธุรกิจใด ๆ หรือกำหนดสิทธิในการได้มาซึ่งสินค้า หรือบริการ หรือสิทธิอื่นใดตามที่คู่สัญญาตกลงไว้²⁸

จากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เห็นได้ว่า หลักทรัพย์แต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน โดยบางประเภทมีความผันผวนทางราคาสูง บางประเภทมีสภาพคล่องต่ำ บางชนิดมีอายุสั้น และบางชนิดมีอายุยาว ซึ่งหากหลักทรัพย์ดังกล่าวถูกดำเนินการยึดหรืออายัดไว้ระหว่างการดำเนินคดี โดยมิได้มีการเก็บรักษาและบริหารจัดการให้เหมาะสมกับลักษณะของหลักทรัพย์แต่ละประเภท ก็อาจทำให้สูญเสียมูลค่าในการถือครองได้ ซึ่งผู้เขียนได้พิจารณาและจัดจำแนกหลักทรัพย์ออกเป็นกลุ่มตามลักษณะเฉพาะและระดับความเสี่ยงในการถือครองที่ใกล้เคียงกัน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ๆ ดังนี้

1) หลักทรัพย์กลุ่มที่มีความผันผวนในด้านราคาและมีความเสี่ยงที่ลดราคาจะลดราคาสูงหากมีการถือครองเป็นระยะเวลานาน โดยหลักทรัพย์ในกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มของหลักทรัพย์ที่เป็นประเภท หุ้น (Shares) ไม่ว่าจะเป็นหุ้นสามัญ (Common Stock or Ordinary Shares) หรือหุ้นบุริมสิทธิ (Preferred Shares) หรือกลุ่มที่เป็นสินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Asset) ซึ่งเป็นหลักทรัพย์ที่สภาพคล่องต่ำเมื่อเทียบกับหลักทรัพย์ประเภทอื่น ๆ สามารถเปลี่ยนมือได้ยาก เนื่องจากราคามีความผันผวนมาก นอกจากนี้ ยังเป็นหลักทรัพย์ที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาในการจ่ายผลตอบแทนที่แน่นอน ผู้ถือครองต้องยอมรับความเสี่ยงจากการสูญเสียมูลค่าหากต้องถือครองเป็นระยะเวลานาน

2) หลักทรัพย์กลุ่มที่มีความผันผวนทางราคาอยู่บ้าง แต่มีระยะเวลาและเงื่อนไขในการชำระราคาที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างแน่นอน โดยไม่คำนึงว่าราคาซื้อขายของหลักทรัพย์นั้นในตลาดขณะนั้นจะเป็นเท่าไร โดยจัดให้อยู่ในกลุ่มที่มีความเสี่ยงระดับปานกลางกลาง ซึ่งได้แก่ หน่วยลงทุนอันได้แก่ตราสารหรือหลักฐานแสดงสิทธิในทรัพย์สินของกองทุน

3) หลักทรัพย์กลุ่มที่มีความเสี่ยงต่ำ เนื่องจากถือได้ว่าเป็นหลักทรัพย์ที่ความมั่นคงสูง และมีกำหนดระยะเวลาในการตอบแทนที่ชัดเจน ได้แก่ ตั๋วเงินคลัง (Treasury Bills) พันธบัตร (Bonds) ตั๋วเงิน (Bills) และหุ้นกู้ (Debentures) โดยหลักทรัพย์ในกลุ่มนี้จะมีสภาพคล่องสูง และมีกำหนดระยะเวลาในการตอบแทนที่ชัดเจน

²⁸ ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กจ. 12/2561 เรื่องการกำหนดประเภทโทเคนดิจิทัลเพิ่มเติม ข้อ 1

นอกจากนี้ ปัจจุบันการออกเอกสารแสดงสิทธิความเป็นเจ้าของหลักทรัพย์ ได้มีการเก็บเอกสารหลักฐานในลักษณะของการที่รายชื่อเฉพาะทางทะเบียน โดยจะมีนายทะเบียนเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บว่าใครมีหุ้นอยู่จำนวนเท่าใด ซึ่งหากมีการแก้ไขรายชื่อผู้ถือหุ้น หรือจำนวนหุ้น และจะมีนายทะเบียนเป็นผู้ดำเนินการแก้ไข ซึ่งการเก็บใบหุ้นในลักษณะดังกล่าว โดยเรียกว่า การฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหุ้น (Scripless) อาจทำให้เกิดปัญหาการดำเนินการยึดหรืออายัดหลักทรัพย์ที่ถูกฝากอยู่ในระบบไร้ใบหุ้นได้ ซึ่งแม้ว่าการถือครองหลักทรัพย์ส่วนใหญ่จะทำการรับฝากไว้ที่ บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการรับฝากหลักทรัพย์ด้วยระบบไร้ใบหลักทรัพย์ (Scripless) ก็ตาม แต่ก็มิใช่หลักทรัพย์ทุกประเภทที่จะมาทำการฝากหลักทรัพย์ผ่านบริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) เนื่องจาก หลักทรัพย์ที่จะทำรายการรับฝากหลักทรัพย์ได้ ต้องเป็นการกระทำผ่านบริษัทสมาชิกผู้ฝากหลักทรัพย์ (Participant) เท่านั้น ซึ่งหลักทรัพย์บางประเภทที่ออกผู้ออกหลักทรัพย์ที่มีได้เป็นสมาชิกผู้ฝากหลักทรัพย์ก็อาจมิได้ถูกจัดเก็บไว้ในบริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) ได้

บทที่ 4

การเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดตามกฎหมายของต่างประเทศ

ในบทนี้ จะกล่าวถึงหลักการในการเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึด แนวทางในการเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดของสหภาพยุโรป และแนวทางในการเก็บรักษาและการบริหารจัดการหลักทรัพย์และสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถูกยึดของต่างประเทศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 หลักในการเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึด

คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน (The Financial Action Task Force : FATF) ได้ออกคำแนะนำเพิ่มเติมในข้อแนะนำที่ 4 และ 38 ในส่วนของการริบและมาตรการชั่วคราว (confiscation and provisional measures) โดยได้คำแนะนำว่าแต่ละประเทศควรมีการสร้างกลไกให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของตนสามารถบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกอายัด หรือถูกริบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อจำเป็นก็ให้สามารถจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าวออกไปได้¹ โดยต่อมาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบอบการยึดทรัพย์ประเทศต่าง ๆ FATF ยังได้ออกแนวปฏิบัติและกรอบการทำงานตามข้อแนะนำที่ 4 และ 38 ในส่วนของการติดตามทรัพย์สินคืน (asset recovery) โดยหลักการในการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายฟอกเงินนั้น ได้ถูกกำหนดอยู่ในข้อ E. ในเรื่องการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดไว้ชั่วคราว ถูกยึดและถูกริบ (management of frozen, seized and confiscated property) โดยได้กำหนดให้ในการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดไว้ชั่วคราว (frozen) ถูกยึด (seized) และถูกริบ (confiscated) นั้น การบริหารจัดการทรัพย์สินดังกล่าว ขึ้นอยู่กับลักษณะของทรัพย์สินหรือสถานการณ์เฉพาะของคดีในรายคตินั้น ๆ ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดในการบริหารจัดการอาจต้องพิจารณาถึง เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการ

¹ INTERNATIONAL STANDARDS ON COMBATING MONEY LAUNDERING AND THE FINANCING OF TERRORISM & PROLIFERATION, FEBRUARY 2012

INTERPRETIVE NOTE TO RECOMMENDATIONS 4 AND 38 (CONFISCATION AND PROVISIONAL MEASURES)

Countries should establish mechanisms that will enable their competent authorities to effectively manage and, when necessary, dispose of, property that is frozen or seized, or has been confiscated. These mechanisms should be applicable both in the context of domestic proceedings, and pursuant to requests by foreign countries.

ผู้เข้าทำสัญญา ผู้จัดการที่ได้รับการแต่งตั้งจากศาล หรือโดยบุคคลที่ถือครองที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการใช้ และการจำหน่าย² ซึ่งการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้³

(ก) มีโครงสร้างสำหรับการจัดการหรือตรวจสอบการจัดการในการยึดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว การยึดและการริบทรัพย์สินควรรวมถึงการกำหนดอำนาจหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายรับผิดชอบในการจัดการ หรือตรวจสอบการจัดการทรัพย์สินดังกล่าว

(ข) หน่วยงานควรมีทรัพยากรเพียงพอในการจัดการทรัพย์สินในทุกด้าน

(ค) มีการวางแผนที่เหมาะสมก่อนที่จะดำเนินการยึดทรัพย์สินชั่วคราวหรือดำเนินการยึดทรัพย์สิน

(ง) มีมาตรการในการ

1) ดูแลและรักษาทรัพย์สินเท่าที่สามารถทำได้เหมาะสม

2) จัดการกับสิทธิเรียกร้องจากบุคคลที่สาม

3) จัดการทรัพย์สินที่ถูกยึด

4) เก็บบันทึกอย่างเหมาะสม และ

5) รับผิดชอบต่อความเสียหายใด ๆ ที่จะต้องชำระตามกฎหมายต่อบุคคลหรือความเสียหาย

ต่อทรัพย์สิน

(จ) ผู้รับผิดชอบในการจัดการหรือตรวจสอบการจัดการทรัพย์สินต้องมีความสามารถในการให้การสนับสนุนและคำแนะนำแก่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการยึดทรัพย์สินชั่วคราวและการยึดทรัพย์สินได้ตลอดเวลา รวมถึงให้คำแนะนำและบริหารจัดการในกรณีเกิดปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการยึดทรัพย์สินชั่วคราวและการยึดทรัพย์สินด้วย

(ฉ) ผู้รับผิดชอบการจัดการทรัพย์สินควรมีความเชี่ยวชาญเพียงพอในการจัดการทรัพย์สินแต่ละประเภท

(ช) มีอำนาจตามกฎหมายในการขออนุญาตให้ศาลสั่งจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าว ในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นอาจเน่าเสียง่ายหรือเสื่อมราคาอย่างรวดเร็ว

² INTERNATIONAL STANDARDS ON COMBATING MONEY LAUNDERING AND THE FINANCING OF TERRORISM & PROLIFERATION, FEBRUARY 2012

INTERPRETIVE NOTE TO RECOMMENDATIONS 4 AND 38 (CONFISCATION AND PROVISIONAL MEASURES)

26. To enhance the effectiveness of confiscation regimes, countries need to implement a program for efficiently managing frozen, seized and confiscated property and, where necessary, disposing of such property. Depending on the nature of the property or the particular circumstances of the case, the best method of managing it might be through any one of (or a combination of) the following: the competent authorities; contractors; a court-appointed manager; or by the person who holds the property subject to appropriate restrictions on use and sale.

³ INTERNATIONAL STANDARDS ON COMBATING MONEY LAUNDERING AND THE FINANCING OF TERRORISM & PROLIFERATION, FEBRUARY 2012

INTERPRETIVE NOTE TO RECOMMENDATIONS 4 AND 38 (CONFISCATION AND PROVISIONAL MEASURES)

27. Ideally, an asset management framework has the following characteristics: ...

(ซ) มีกลไกในการอนุญาตให้จำหน่ายทรัพย์สินที่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของ

(ณ) มีมาตรการสำหรับทรัพย์สินนั้นที่ไม่เหมาะสมสำหรับการขายทอดตลาด รวมถึงทรัพย์สินที่มีแนวโน้มว่าจะถูกใช้เพื่อดำเนินกิจกรรมทางอาญาหรือว่าเป็นภัยต่อความปลอดภัยของประชาชนให้ทำลาย

(ญ) ในกรณีที่มีการริบทรัพย์สินควรมีกลไกในการส่งต่อเรื่องที่เป็นที่ไม่มีใครยุ่งยากและล่าช้าเกินไป

(ฎ) เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเพื่อความมีประสิทธิภาพของระบบ ควรมีกลไกในการติดตามทรัพย์สินที่ถูกยึดหรือถูกยึดไว้ชั่วคราว โดยควรประเมินมูลค่าของทรัพย์สินดังกล่าวในเวลาที่ถูกยึดหรือถูกยึดไว้ชั่วคราวและภายหลังจากที่มีการยึดนั้นตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ควรจัดเก็บบันทึกในการบริหารจัดการและมูลค่าที่ประเมินนั้นด้วย

4.2 แนวทางในการเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดตามกฎหมายของต่างประเทศ

4.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

หลักการริบทรัพย์สินในประเทศสหรัฐอเมริกา ถูกใช้เป็นเครื่องมือต่อสู้กับองค์กรอาชญากรรมและปราบปรามขบวนการค้ายาเสพติด โดยสภาองเกรสของสหรัฐอเมริกาได้มีความมุ่งประสงค์ที่จะใช้กฎหมายดังกล่าวเพื่อเป็นเครื่องมือในการตัดทอนอำนาจทางเศรษฐกิจ เช่น กำไรทรัพย์สินที่ใช้ในขบวนการอาชญากรรมดังกล่าว โดยต่อมาในช่วงประมาณปี ค.ศ. 1970 สภาองเกรสได้มีการผ่านกฎหมาย 3 ฉบับซึ่งเน้นให้เห็นถึงการออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน กล่าวคือ กฎหมาย “Racketeer Influenced and Corrupt Organization Act” หรือที่เรียกว่า “RICO” และกฎหมาย “continuing criminal Enterprise Act” หรือที่เรียกว่า “CCE” โดยกฎหมาย RICO มุ่งเน้นการปราบปรามและริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม และ กฎหมาย CCE มุ่งเน้นการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด⁴ โดยทรัพย์สินที่เข้าข่ายที่จะถูกริบได้ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา มีดังนี้

1. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับขบวนการค้ายาเสพติด (Property Related to Drug Crimes)
2. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน (Property Related to Money-Laundering Crimes)
3. ทรัพย์สินที่อาจถูกริบได้ตามกฎหมายอื่น

โดยทรัพย์สินที่อาจริบได้ตามกฎหมายดังกล่าวนี้ ต้องเป็นทรัพย์สินที่ใช้ มีไว้ หรือได้มาในการกระทำความผิดบางอย่างที่อาจเข้าข่ายที่จะถูกริบได้ อย่างไรก็ตามจะต้องปรากฏหลักฐานว่าทรัพย์สินนั้นจะต้อง “เกี่ยวข้อง” หรือ “มีส่วนร่วม” ในอาชญากรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมาย โดยภายหลังที่สภาองเกรสได้ผ่านกฎหมาย RICO และ CCE กฎหมายดังกล่าวได้ให้อำนาจในการยึดทรัพย์สินโดยเฉพาะเงินที่มาจากการจัดกิจกรรมของ

⁴ อนุชิต องค์กรบิลล์, อำนาจยึดและอายัดของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายอาญา, วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2560, หน้า 86.

องค์กร (Pattern of racketeering activity)⁵ ด้วย นอกจากนี้ ภายใต้กฎหมาย RICO นั้น ได้กำหนดให้ต้องมีการกระทำความผิดตามที่กฎหมาย RICO กำหนดไว้โดยเฉพาะก่อน โดยหากรัฐไม่สามารถดำเนินการกับผู้กระทำความผิดได้ รัฐก็ไม่อาจที่จะยึดหรือริบทรัพย์สินและกำไรอันเกี่ยวเนื่องกับยาเสพติดนั้นได้ด้วย ซึ่งหลักการริบทรัพย์สินดังกล่าวนี้ไม่อาจนำมาใช้ได้โดยทั่วไป เนื่องจาก แม้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีหลักฐานในการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่ขอให้ริบนั้นเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดก็ตาม แต่หากรัฐยังไม่สามารถพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ ก็ไม่สามารถนำยึดทรัพย์สินได้⁶

ต่อมาจึงมีการพัฒนาการริบทรัพย์สินในสหรัฐอเมริกาขึ้น โดยมีระบบการริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture Proceedings) ขึ้น โดยการริบทรัพย์สินทางแพ่งนี้ถือเป็นกระบวนการทางกฎหมายที่มุ่งกระทำต่อตัวทรัพย์สิน มิใช่ต่อบุคคลที่เป็นอาชญากร โดยทฤษฎี ถือว่าตัวทรัพย์สินเองที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย เพราะทรัพย์สินดังกล่าวเป็นสิ่งสนับสนุนให้เกิดอาชญากรรมขึ้น การริบทรัพย์สินทางแพ่งนี้กำหนดให้รัฐเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์เพียงแค่ “เหตุอันควรสงสัย” (Probable Cause) ว่าทรัพย์สินนั้นฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งภาระการพิสูจน์ต่อตัวทรัพย์สินจะตกเป็นของผู้ขอคืนทรัพย์สินที่ถูกริบ โดยจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวไม่เข้าข่ายที่จะถูกริบทรัพย์สิน⁷ โดยในกระบวนการริบทรัพย์สินทางแพ่งของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) การริบทรัพย์สินโดยชั้นศาล (Judicial Civil Forfeiture Actions) โดยการริบทรัพย์สินในชั้นศาลนี้จะใช้เวลานานและมีขั้นตอนที่ยุ่งยากกว่าการริบทรัพย์สินของฝ่ายบริหาร โดยก่อนเข้าสู่กระบวนการในชั้นศาลจะมีการดำเนินการยึดทรัพย์สินก่อนการสอบสวน (Pre-seizure) โดยการออกหมายยึดทรัพย์สิน (seizure warrant US District Court Magistrate หรือ United States Marshals Service) ซึ่งรัฐมีหน้าที่ต้องประกาศการยึดทรัพย์สินดังกล่าวกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นเป็นเวลา 3 สัปดาห์ต่อเนื่องกันในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพื่อแสดงให้เห็นว่ารัฐมีความมุ่งหมายที่จะดำเนินการยึดและริบทรัพย์สินดังกล่าว โดยหากมีผู้มีส่วนได้เสียในคดี ก็สามารถยื่นคำร้องขอคัดค้านตามกระบวนการที่กำหนดไว้ได้⁸

2) การริบทรัพย์สินของฝ่ายบริหาร (Civil Forfeiture Administrative Proceedings) โดยการริบทรัพย์สินของฝ่ายบริหารนั้น เป็นการเปิดช่องให้หน่วยงานของฝ่ายบริหาร รัฐบาลกลาง มีอำนาจยึดทรัพย์สินที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งทรัพย์สินที่อาจถูกริบได้ตามวิธีนี้ต้องมีมูลค่าไม่เกิน 500,000 เหรียญ แต่หากเป็นทรัพย์สินประเภทยานพาหนะที่ใช้ในการเคลื่อนย้ายสิ่งผิดกฎหมายและตัวเงินหรือตราสารทางการเงินอาจถูกริบได้โดยไม่คำนึงถึงมูลค่าของทรัพย์สินนั้น ซึ่งเมื่อหน่วยงานได้ดำเนินการริบทรัพย์สินดังกล่าวไปแล้ว ต้องแจ้งความประสงค์ในการริบทรัพย์สินนั้น (notice of intent to forfeit) ไปยังบุคคลหรือหน่วยงานทั้งหมดที่อาจมี

⁵ เติ้งอ๋าง, หน้า 87.

⁶ เติ้งอ๋าง, หน้า 87-88.

⁷ เติ้งอ๋าง, หน้า 88.

⁸ เติ้งอ๋าง.

ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง (potential claimants) ในทรัพย์สินที่ถูกยึด ให้ทราบเพื่อโต้แย้งกรรมสิทธิ์ภายในระยะเวลาที่กำหนด เมื่อผู้ใดต้องการจะโต้แย้งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ถูกยึด บุคคลนั้นสามารถยื่นคำร้องต่อศาลได้⁹

ภายหลังจากมีการยึดทรัพย์สินแล้วจะมีการเก็บรักษาและประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดไว้โดย United States Marshals Service (USMS)¹⁰ โดย US Marshals Service มีอำนาจหน้าที่หลักในบริหารจัดการ (management and disposal) ทรัพย์สินที่ถูกยึดที่อยู่ในการเก็บรักษา หรือทรัพย์สินที่ถูกริบโดยหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรมรวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ โดยผู้อำนวยการ US Marshals Service มีอำนาจตามกฎหมายในการบำรุงรักษา ควบคุม และบริหารจัดการทรัพย์สินและเงินที่ถูกริบหรือถูกริบที่ส่งมายัง US Marshals Service¹¹

ในการจัดการทรัพย์สินที่ถูกริบนั้น เป็นการตัดสินใจของผู้บริหารแต่ละสาขา โดยไม่จำเป็นต้องใช้คำสั่งศาล ดังนั้น คำสั่งในการริบทรัพย์สินต้องถูกร่างอย่างกว้าง ๆ เพื่อใช้ในการริบทรัพย์สินโดยอาจใช้ว่า "สำหรับการจำหน่ายตามกฎหมาย" นอกจากนี้ คำสั่งริบทรัพย์สินควรระบุถึงการสิทธิบุคคลที่สามต่อทรัพย์สินที่ถูกริบ หากผลประโยชน์ของผู้เรียกร้องควรได้รับชดเชยทั้งหมดหรือบางส่วนจากการขายทรัพย์สินโดย US Marshals Service หรือโดยกระทรวงการคลัง คำสั่งที่สั่งให้ริบทรัพย์สินต้องมีแนวทางโดยเฉพาะเกี่ยวกับการจ่ายเงินดังกล่าว และหากเป็นไปได้ควรกำหนดว่าจะได้รับเงินจากรัฐเมื่อขณะคดี และจะได้รับไม่เกินไปกว่าจำนวนทรัพย์สินที่ถูกริบเท่านั้น¹² ทั้งนี้ อัยการสูงสุดมีอำนาจให้จำหน่ายทรัพย์สินที่ริบโดยวิธีขายหรือโดยวิธีการอื่นใดที่เป็นไปได้ในเชิงพาณิชย์ได้ โดยไม่ต้องขออนุมัติจากศาล

โดยในการจำหน่ายทรัพย์สินที่ถูกริบนั้น หลังจากการยึดทรัพย์สินที่มีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว อัยการสูงสุดอาจสั่งให้จำหน่ายทรัพย์สินโดยวิธีขายหรือโดยวิธีการอื่นใดที่เป็นไปได้ในเชิงพาณิชย์ได้ โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้สุจริต สิทธิในทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด ทั้งนี้ รัฐอาจพิจารณาไม่คืนให้แก่จำเลย

⁹ เพิ่งอ้าง, หน้า 89.

¹⁰ The United States Department of Justice, 9-115.000 - USE AND DISPOSITION OF SEIZED AND FORFEITED PROPERTY, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2563 จาก <https://www.justice.gov/jm/jm-9-115000-use-and-disposition-seized-and-forfeited-property#9-115.100>.

¹¹ 28 CFR § 0.111 - General functions.

§ 0.111 General functions.

The Director of the United States Marshals Service shall direct and supervise all activities of the U.S. Marshals Service including:

(i) Maintenance of custody, management control, and disposal of property and money seized or forfeited pursuant to any law enforced or administered by the Department of Justice, when the property is seized by the U.S. Marshals Service or delivered to the U.S. Marshals Service in accordance with regulations; and administer the Department of Justice Asset Forfeiture Fund.

¹² อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 10

หรือบุคคลใด ๆ ที่ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยหรือในนามของจำเลยมีสิทธิที่จะซื้อทรัพย์สินที่ถูกริบ โดยรัฐจะเป็นผู้ทำการขายทรัพย์สินดังกล่าว และสำหรับทรัพย์สินที่อยู่ระหว่างการพิจารณาในชั้นศาล ศาลอาจยกเลิกหรือสั่งให้ดำเนินการขายทรัพย์สินดังกล่าวได้ หากเห็นว่าผู้คัดค้านการดำเนินการขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินหรือหากเห็นว่าการจำหน่ายทรัพย์สินจะได้รับผลเสียมากกว่า¹³ อย่างไรก็ตาม กระบวนการขายหรือการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกริบ เงินที่ได้จากการขายหรือจำหน่าย ทรัพย์สินอื่น ๆ ที่จะถูกนำมาใช้เพื่อจ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขาย การยึด ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ รวมถึงค่าใช้จ่ายในชั้นศาล โดยอัยการสูงสุดอาจทำการฝากเงินดังกล่าวไว้ที่กรมธนารักษ์ หากดำเนินการเสร็จสิ้น¹⁴

4.2.2 สหภาพยุโรป

สำหรับสหภาพยุโรปนั้น ได้มีการพัฒนากรอบกฎหมายของสหภาพยุโรปเกี่ยวกับการติดตามทรัพย์สิน (asset recovery) ขึ้นในปี ค.ศ. 1999 จากการประชุมสภายุโรปที่เมืองตัมเปเร (Tampere) ประเทศฟินแลนด์ (The Tampere European Council of 1999) โดยประเด็นศึกษาที่เกี่ยวข้องได้ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนในโปรแกรมสตอกโฮล์ม (*Stockholm programme*¹⁵) ซึ่งในระดับกฎหมายในการจัดการของทรัพย์สินที่ถูกริบในขั้นต้นถูกควบคุมโดยการประชุมสภายุโรปในอนุสัญญาstrasbourg¹⁶ นั้น ได้พัฒนาหลักการโดยเพิ่มเติมสนธิสัญญาวอร์ซอขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนสำคัญของอนุสัญญาดังกล่าวคือ กว่าครึ่งหนึ่งของประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป ไม่ได้ร่วมลงนามด้วย ทำให้มีการบังคับใช้ไม่ได้ผลตามที่

¹³ 18 U.S. Code § 1963.Criminal penalties

(f) Following the seizure of property ordered forfeited under this section, the Attorney General shall direct the disposition of the property by sale or any other commercially feasible means, making due provision for the rights of any innocent persons. Any property right or interest not exercisable by, or transferable for value to, the United States shall expire and shall not revert to the defendant, nor shall the defendant or any person acting in concert with or on behalf of the defendant be eligible to purchase forfeited property at any sale held by the United States. Upon application of a person, other than the defendant or a person acting in concert with or on behalf of the defendant, the court may restrain or stay the sale or disposition of the property pending the conclusion of any appeal of the criminal case giving rise to the forfeiture, if the applicant demonstrates that proceeding with the sale or disposition of the property will result in irreparable injury, harm or loss to him. Notwithstanding 31 U.S.C. 3302(b), the proceeds of any sale or other disposition of property forfeited under this section and any moneys forfeited shall be used to pay all proper expenses for the forfeiture and the sale, including expenses of seizure, maintenance and custody of the property pending its disposition, advertising and court costs. The Attorney General shall deposit in the Treasury any amounts of such proceeds or moneys remaining after the payment of such expenses.

¹⁴ เพิ่งอ้าง.

¹⁵ The Stockholm Programme – An open and Secure Europe Serving and Protecting Citizens (2010/C 115/01) 4.5.2010. oJ C 115/1.

¹⁶ The 1990 Council of Europe strasbourg Convention - Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime

ควร โดยในปี ค.ศ. 2006 สหภาพยุโรปได้มีพิจารณาเพื่อแก้ไขปัญหาการจำหน่ายทรัพย์สินที่ถูกยึดงักกล่าว โดยได้เป็นการตัดสินใจของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งปี 2006/783/JHA¹⁷ ขึ้น

จากกรอบกฎหมายที่ระบุไว้ข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งปี 2006/783/JHA ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมได้ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือระหว่างประเทศในขั้นตอนการจัดการทรัพย์สิน ประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปจึงได้มีการศึกษาทบทวนกรอบกฎหมายการริบทรัพย์สินแห่งชาติขึ้น โดยได้ออกรายงานผลการศึกษากฎหมายและแนวทางปฏิบัติในการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดในประเทศสมาชิกของ สหภาพยุโรปขึ้น (DISPOSAL OF CONFISCATED ASSETS IN THE EU MEMBER STATES LAWS AND PRACTICES)

โดยในรายงานผลการศึกษากฎหมายและแนวทางปฏิบัติในการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดในประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป พบว่า ระบบกฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปนั้น จะยึดโยงกับการริบทรัพย์สินในคดีอาญา (criminal confiscation) ซึ่งโดยทั่วไปการริบทรัพย์สินในคดีอาญา ต้องมีคำพิพากษาคดีอาญา อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปส่วนใหญ่มักใช้ระยะเวลา ในการดำเนินการยึดทรัพย์สินเป็นระยะเวลานาน แต่กลับผลัการะการพิสูจน์ไปยังบุคคลที่สาม และยิ่งไปกว่านั้น มีประเทศสมาชิกกว่า 7 ประเทศที่มีการริบทรัพย์สินโดยใช้วิธีการริบทรัพย์สินทางแพ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการ นอกเหนือไปจากการกระบวนทางอาญาด้วย

ในเรื่องการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้น กรอบกฎหมายของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป เกือบทั้งหมด ได้มีข้อกำหนดในส่วนของการเพิ่มมูลค่าและลดการเสื่อมสภาพของทรัพย์สินที่ยึดด้วย ซึ่งข้อกำหนดเกี่ยวกับการรักษามูลค่าของทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวัตถุประสงค์หลักใน การยึดทรัพย์สิน ซึ่งจากแนวทางการจัดการของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปนั้น ระบบการจัดการถูกจำแนก ออกเป็นลักษณะดังนี้

- 1) รวมศูนย์กับสถาบันเฉพาะทาง
- 2) รวมศูนย์กับสถาบันที่ไม่เชี่ยวชาญ
- 3) กระจายอำนาจตามความเหมาะสม

เนื่องจากองค์ประกอบสำคัญอื่น ๆ ในการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดของกรอบกฎหมายของสมาชิก สหภาพยุโรปนั้น ไม่ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อใช้บังคับสำหรับการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดของประเทศ

---

¹⁷ Council Framework Decision 2006/783/JHA. - lays down provisions on money laundering, the identification, tracing, freezing, seizing and confiscation of instrumentalities and the proceeds from crime. Under that Framework Decision, Member States are also obliged not to make or uphold reservations in respect of Article 2 of the 1990 Convention, in so far as the offence is punishable by deprivation of liberty or a detention order for a maximum of more than one year.

สมาชิกไว้โดยเฉพาะ ประเทศสมาชิกสหภาพทั้งหมดจะใช้กลไกการจัดการทรัพย์สินได้ก็ได้ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ต้องมีการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึด ไม่ว่าจะโดยวิธีการขายทรัพย์สินที่ถูกยึดในทางอาญา การถ่ายโอนทรัพย์สินเพื่อนำทรัพย์สินดังกล่าวนั้นกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งการถ่ายโอนทรัพย์สินเพื่อนำทรัพย์สินดังกล่าวนั้นกลับมาใช้ใหม่นั้นถือเป็นตัวเลือกที่สำคัญให้กับหลายประเทศสมาชิก นอกจากนี้ ยังรวมถึงวิธีการนำทรัพย์สินออกให้เช่า และการทำลายทรัพย์สินที่เป็นอันตรายหรือไม่มีค่าอีกด้วย ซึ่งโดยภาพรวมของกฎหมายและแนวทางปฏิบัติของแต่ละประเทศ แสดงให้เห็นว่าในกรณีของความร่วมมือระหว่างประเทศนั้น การขายทรัพย์สินที่ถูกยึดเป็นวิธีการจัดการที่พบบ่อยที่สุด การใช้ทรัพย์สินที่ถูกยึดเป็นวิธีการจัดการในลำดับรองลงมา

สำหรับแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปเกือบทุกประเทศยกเว้นเพียงแค่ 4 ประเทศสมาชิก ได้แก่ ราชอาณาจักรเดนมาร์ก สาธารณรัฐลิทัวเนีย ราชรัฐลักเซมเบิร์ก และสาธารณรัฐมอลตา ได้มีข้อกำหนดทางกฎหมายในการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มมูลค่าหรือลดการเสื่อมสภาพของทรัพย์สินที่ถูกยึด ซึ่งได้รวมอยู่ในกฎหมายที่แตกต่างกัน บางประเทศสมาชิก เช่น สาธารณรัฐเอสโตเนีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศฮังการี สาธารณรัฐลิทัวเนียได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของพวกเขา หรือในสาธารณรัฐออสเตรีย หรือสาธารณรัฐเช็ก ได้กำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ในเครื่องมือทางกฎหมายอาญา ประเทศสมาชิกบางประเทศ เช่น สาธารณรัฐสโลวัก ได้ควบคุมเรื่องดังกล่าวไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินของรัฐเป็นพิเศษ เช่นเดียวกับสาธารณรัฐอิตาลี และสาธารณรัฐโปรตุเกส ที่กำหนดไว้ในเครื่องมือทางกฎหมายโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน สำหรับบางประเทศ ซึ่งได้แก่ สาธารณรัฐไอร์แลนด์และสาธารณรัฐสโลวัก ได้มีการใช้ระบบการกำกับดูแลแบบระบบคู่ ซึ่งมีลักษณะในการนำหลักการริบทรัพย์สินทั้งที่ต้องมีคำพิพากษา (conviction) ซึ่งเป็นการริบทรัพย์สินในทางอาญา และไม่จำเป็นต้องมีคำพิพากษา (non - conviction) ซึ่งเป็นการริบทรัพย์สินทางแพ่งมาใช้บังคับควบคู่กันด้วย

นอกจากนี้ บางประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป ได้แก่ สาธารณรัฐออสเตรีย สาธารณรัฐไซปรัส และสาธารณรัฐเอสโตเนีย ได้นำบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดมาใช้บังคับโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันทรัพย์สินที่ถูกยึด เพิ่มมูลค่าและลดการเสื่อมสภาพของทรัพย์สินดังกล่าว แต่บางประเทศ ได้แก่ ประเทศฮังการีและสาธารณรัฐสโลวัก กลับเห็นว่าหลักการดังกล่าวทำให้เกิดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บข้อมูลที่ไม่เป็นเหตุเป็นผลสำหรับการขายทรัพย์สินตามคำสั่งศาล

ตัวอย่างแนวทางในการเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดตามกฎหมายของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป

ราชอาณาจักรสวีเดน

สำหรับราชอาณาจักรสวีเดนนั้น ได้มีการหลักการริบทรัพย์สินโดยใช้คำพิพากษา (conviction-based) ในการริบทรัพย์สินทางอาญา ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 5 บทที่ 36 แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยกระบวนการริบทรัพย์สินดังกล่าวนี้ เป็นการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด หรือริบเงินในจำนวนที่เท่ากับการกระทำความผิดจากบุคคลที่สามหรือผู้ประกอบการที่ได้รับผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลกำไรจากการกระทำอาชญากรรม ซึ่งในบทที่ 26 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญากรรม (the Code of Judicial Procedure) นั้น ได้กำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดไว้ โดยหากบุคคลนั้นมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดและเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการยกย้ายทรัพย์สินหรือมีฉ้อโกงนั้นเขาอาจหลีกเลี่ยงภาระผูกพันที่จะต้องจ่ายมูลค่าของทรัพย์สินที่ริบ ศาลอาจมีคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินของผู้ต้องสงสัยจำนวนมากจนอาจสันนิษฐานได้ว่าคดีนี้มีการเรียกร้อง ศาลมีคำสั่งยึดทรัพย์สินดังกล่าวได้¹⁸ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดของราชอาณาจักรสวีเดน คือ ความยากลำบากในการพิจารณาว่าทรัพย์สินที่ถูกยึดดังกล่าวมีมูลค่าลดลงหรือไม่ เนื่องจากยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยเฉพาะทรัพย์สินที่เป็นแบบเฉพาะเจาะจง และในหลายกรณีจำเลยร้องขอขายทรัพย์สินที่ถูกยึดเพื่อหลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บหรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจำนองด้วย¹⁹

ในการบังคับใช้กฎหมายที่ควบคุมการจัดการทรัพย์สินที่ถูกริบของราชอาณาจักรสวีเดนนั้น พิจารณาหลักการดำเนินการได้ดังนี้

1) ในกรณีการขายให้กับประชาชนทั่วไป ซึ่งการขายสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ถูกกำกับโดยพระราชบัญญัติการบังคับใช้ (The Enforcement Act) ซึ่งทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ หุ่น บริษัท ยานพาหนะ ฯลฯ อาจขายผ่านการขายทอดตลาดได้ ซึ่งการขายทอดตลาดนั้นจัดโดยหน่วยงานกำกับดูแล หรือผู้ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ ในการขายทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้นยังเกี่ยวข้องกับการขายทรัพย์สินจำนองและทรัพย์สินภายใต้กรรมสิทธิ์ร่วมตามกฎหมายว่าด้วยความเป็นเจ้าของร่วม (The Joint ownership Act

¹⁸ The Code of Judicial Procedure

Chapter 26 PROVISIONAL ATTACHMENT

Section 1

If a person is reasonably suspected of an offence and there is reasonable cause to anticipate that, by fleeing, removing property or otherwise, he will evade the obligation which can be assumed will be placed upon him because of the offence to pay fines, the value of forfeited property, corporate fines, or other compensation to the community, or damages or any other compensation to an aggrieved person, the court may order provisional attachment of so much of the suspect's property that the claim may be assumed to be secured on execution.

¹⁹ DISPOSAL OF CONFISCATED ASSETS IN THE EU MEMBER STATES LAWS AND PRACTICES, p.101.

(1904) ด้วย โดยเจ้าของร่วมต้องมีการจ่ายราคาทรัพย์สินนั้นเท่าราคาตลาดในขณะนั้น ซึ่งหากเป็นสังหาริมทรัพย์อาจถูกขายเป็นการส่วนตัวได้ หากมีแนวโน้มว่าราคาที่จะซื้อจะมีราคาสูงกว่าและการขายดังกล่าวนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์²⁰ แต่อย่างไรก็ตาม การขายส่วนตัวอาจไม่ได้รับความคุ้มครองหากทรัพย์สินนั้นเกี่ยวกับสิทธิทางทะเลหรือสิทธิในการบินหรือสิทธิจำนอง หรือหากไม่แน่นอนว่าผู้ใดเป็นผู้อ้างสิทธิในการจำนองดังกล่าว หรือในกรณีที่ภูมิลำเนาของบุคคลนั้น²¹

2) ในการชดเชยความเสียหายให้กับผู้เสียหายนั้น ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เพื่อให้ผู้มีอำนาจบังคับใช้โดยโอนเงินกองทุนให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพได้โดยตรง²²

3) ในการทำลายนั้น หากทรัพย์สินไม่มีผู้ซื้อสำหรับทรัพย์สินหรือหากการขายจะเป็นอันตรายต่อประชาชน ทรัพย์สินที่ถูกยึดดังกล่าวจะถูกทำลาย²³

โดยในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้น มีผู้ดำเนินการสำคัญในการกระบวนการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึด ดังนี้

- 1) ตำรวจระดับชาติและระดับภูมิภาค มีหน้าที่ในการตรวจสอบและค้นหาทรัพย์สิน
- 2) พนักงานอัยการ มีหน้าที่ในการบริการดำเนินคดี ร้องขอให้มีการยึดทรัพย์สิน
- 3) ศาล มีหน้าที่ออกคำสั่งในการขอยึดและริบทรัพย์สิน
- 4) หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย มีหน้าที่ในการยึดทรัพย์สินและขายทรัพย์สินที่ถูกยึด

ซึ่งในทางปฏิบัติสำหรับการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้น หลังจากการยึดทรัพย์สินแล้ว ทรัพย์สินดังกล่าวจะถูกนำไปขายให้กับประชาชนทั่วไปและเงินจะถูกโอนไปยังรัฐหรือผู้มีสิทธิเรียกร้อง ซึ่งใช้ระยะเวลาในกรณีทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์ ประมาณ 2 - 4 เดือนนับตั้งแต่วันที่ออกคำสั่งริบเพื่อการขาย และสำหรับอสังหาริมทรัพย์ใช้เวลาอย่างน้อย 3 เดือน²⁴

ในกรณีส่วนใหญ่การจัดการทรัพย์สินไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการขายทอดตลาดโดยสาธารณะ ซึ่งแม้ว่าการขายทอดตลาดโดยสาธารณะจะเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพสำหรับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และยานพาหนะก็ตาม แต่กลไกนี้ไม่เหมาะสมสำหรับทรัพย์สินทั้งหมดทุกประเภท เช่น ในกรณีทรัพย์สินที่เป็นหุ้นและพันธบัตรที่มีการขายผ่านสถาบันการเงินและเงินที่ได้รับจะถูกโอนไปยังผู้มีอำนาจตามกฎหมาย²⁵ เนื่องจาก

²⁰ เฟ็งอ้วง, p. 102.

²¹ เฟ็งอ้วง.

²² เฟ็งอ้วง.

²³ เฟ็งอ้วง.

²⁴ เฟ็งอ้วง.

²⁵ เฟ็งอ้วง, หน้า 103.

ราชอาณาจักรสวีเดนใช้ระบบการริบทรัพย์ตามมูลค่า (value confiscation) หากมูลค่าของอสังหาริมทรัพย์ไม่ครอบคลุมทั้งการจดจำนองและต้นทุนการขายก็จะไม่มีการกำหนดมาตรการในการยึด²⁶

สำหรับราชอาณาจักรสวีเดนนั้น ดูเหมือนจะไม่ประสบปัญหาในการขายทรัพย์สินที่เป็นเจ้าของร่วมและจำนองอสังหาริมทรัพย์ อย่างไรก็ตาม ประเด็นสำคัญเพียงข้อเดียวซึ่งปัญหาอาจเกิดขึ้นอาจเป็นเรื่องของข้อจำกัดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้น เช่น เป็นสินค้าที่เน่าเสียง่ายและสินค้าที่ต้องเสียภาษี²⁷ เป็นต้น

4.3 แนวทางในการเก็บรักษาและการบริหารจัดการหลักทรัพย์และสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถูกยึดของต่างประเทศ

ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้น แม้คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน (The Financial Action Task Force : FATF) จะได้ออกคำแนะนำให้แต่ละประเทศควรมีการสร้างกลไกให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของตนสามารถบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกอายัด หรือถูกริบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อจำเป็นก็ให้สามารถจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าวออกไปได้ก็ตาม แต่ก็มีได้กำหนดแนวทางในการเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดแต่ละประเภทแต่อย่างใด โดยให้เป็นอำนาจของแต่ละประเทศในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการจัดการให้เหมาะสมกับสภาพของประเทศนั้น ๆ ซึ่งจากการศึกษาแนวทางในการเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรือถูกริบของนานาประเทศแล้ว พบว่า **ประเทศสหรัฐอเมริกา**ได้มีการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรือถูกริบไว้เป็น โดยเฉพาะ ซึ่งในการเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกรัฐดำเนินการยึดของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น อยู่ในอำนาจหน้าที่ของ United States Marshals Service (USMS) โดยในปี 2019 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการออกนโยบายริบทรัพย์สิน หรือ Asset Forfeiture Policy Manual 2019 ขึ้นโดยในแนวนโยบายดังกล่าวได้กำหนดรายละเอียดในการเรื่องการยึดและบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดแต่ละประเภท โดยเฉพาะทรัพย์สินประเภทเครื่องมือทางการเงิน (Financial Instruments) ที่สำคัญ สามารถแบ่งประเภทออกได้ ดังนี้

1) ทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ (Securities)

หลักทรัพย์ถือเป็นทรัพย์สินที่สามารถเปลี่ยนมือที่แสดงให้เห็นถึงมูลค่าทางการเงินประเภทหนึ่ง เช่น ส่วนได้เสียในบริษัทมหาชนจำกัด (หุ้น) ตราสารหนี้ที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน (พันธบัตร) หรือสิทธิในการเป็นเจ้าของ โดยบริษัทหรือหน่วยงานที่ออกหลักทรัพย์นั้น ถูกเรียกว่าผู้ออกหลักทรัพย์ (Issuer)²⁸

²⁶ เฟ็งอ้วง

²⁷ เฟ็งอ้วง

²⁸ Asset Forfeiture Policy Manual 2019, p. 55

สำหรับขั้นตอนการยึดทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์นั้น โดยทั่วไป United States Marshals Service จะเป็นผู้เก็บรักษาหุ้นและพันธบัตรทั้งหมดที่หน่วยงานผู้ทำการยึด สามารถบันทึกข้อมูลที่มีนัยสำคัญได้ โดยหน่วยงานผู้ทำการยึดต้องทำการปรึกษากับ United States Marshals Service ก่อนที่จะทำการยึดหุ้นหรือพันธบัตรที่มีมูลค่าที่ไม่แน่นอนได้ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด United States Marshals Service จะประสานงานกับ U.S. Attorney's Office เพื่อพยายามชำระหนี้และพันธบัตรผ่านทาง การขายระหว่างกัน หากเป็นไปได้²⁹

ในกรณีหลักทรัพย์ที่ไม่ได้อยู่ในบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ (Securities not held in a brokerage account) สำหรับหลักทรัพย์ที่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ หน่วยงานที่ทำการยึดควรติดต่อกับนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ที่มีใบรับรองของระดับรัฐและระดับประเทศทันทีหลังจากที่มีการยึดหรืออายัด เพื่อกำหนดมูลค่าตามความเหมาะสมของตลาดและกำหนดวิธีการซื้อขายหลักทรัพย์ดังกล่าว ซึ่งหากหลักทรัพย์ดังกล่าวไม่ได้มูลค่าหรือมีมูลค่าน้อยก็ไม่ควรทำการยึดหรืออายัด ถ้าหน่วยงานที่ทำการยึดไม่มีบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ที่หน่วยงานด้านหลักทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นหน่วยงานที่ทำการยึดควรหารือกับหน่วยงานที่ถือหลักทรัพย์นั้นอยู่³⁰

สำหรับหลักทรัพย์ที่ไม่ได้มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ หน่วยงานที่ทำการยึดควรติดต่อกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบของ United States Marshals Service หากหุ้นนั้นเป็นของบริษัทเอกชนจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นในวงจำกัด (Closely-held company) หน่วยงานที่ทำการยึดควรกำหนดมูลค่าของทรัพย์สินที่ยึดไว้ให้ใกล้เคียงกับราคาก่อนที่จะมีการทำการยึด ในกรณีที่ไม่สามารถทำการกำหนดมูลค่าได้ก่อนที่จะมีการยึด ควรดำเนินการโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้หลังจากการยึดทรัพย์สินนั้น ซึ่งหุ้นและพันธบัตรของบริษัทที่พิจารณาเห็นว่าขาดสภาพคล่องและไม่มีข้อมูลเพียงพอ หรือพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่คุ้มค่าหรือมีมูลค่าน้อยก็อาจไม่ทำการยึดหรืออายัดไว้ เนื่องจาก United States Marshals Service จะไม่เก็บทรัพย์สินดังกล่าว นอกจากนี้ ในกรณีที่มีการยึดหลักทรัพย์ที่มีมูลค่าเป็นสาระสำคัญหน่วยงานที่ทำการยึด ต้องรีบจัดทำแผนสำหรับการชำระบัญชี³¹ ด้วย

ในกรณีหลักทรัพย์ที่ถืออยู่ในบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ (Securities held in a brokerage account) มักจะถูกยึดหรือถูกอายัด ซึ่งคำสั่งอายัดหลักทรัพย์ที่อยู่ในบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์นั้น ยังคงมีการลงทุนได้ต่อไป แม้วันที่มีคำสั่งอายัด เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น เมื่อได้รับคำสั่งให้บริษัทดังกล่าวแล้ว United States Marshals Service จะสั่งให้นายหน้าทำการชำระบัญชี โดยเงินรายได้สุทธิหลังหักค่าคอมมิชชั่นจะถูกนำไปฝากไว้ในกองทุนเงินฝากทรัพย์สินที่ถูกยึด (The Seized Asset Deposit Fund -

²⁹ เฟ็งอ้าง, หน้า 55-56

³⁰ เฟ็งอ้าง, หน้า 56.

³¹ เฟ็งอ้าง.

SADF) หรือกองทุนเพื่อการริบทรัพย์ (Assets Forfeiture Fund - AFF) ตามคำสั่งศาล บัญชีซื้อขายหลักทรัพย์อาจถูกเก็บรักษาในลักษณะที่แตกต่างกันเพื่อรักษามูลค่าของบัญชี³²

สำหรับการจัดการไม่ว่าหลักทรัพย์ที่ถูกริบนั้นจะถูกเก็บไว้ในบัญชีนายหน้าหรือไม่ก็ตาม หน่วยงานที่ทำการยึดหรือพนักงานอัยการจะต้องปรึกษา United States Marshals Service ทันที เพื่อให้การชำระบัญชีหลักทรัพย์และการฝากเงินภายหลังจากการหักค่านายหน้าหรือนายหน้าตัวแทนในการโอนไปยังกองทุนเพื่อการริบทรัพย์ (Assets Forfeiture Fund - AFF) หากหลักทรัพย์ประเภทที่ไม่ได้อยู่ในบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ไม่ได้ถูกชำระบัญชีก่อนการริบทรัพย์ พนักงานอัยการต้องปรึกษาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ดำเนินการชำระบัญชีโดยเร็ว³³

2) พันธบัตรออมทรัพย์ของรัฐ (United States savings bonds)

พันธบัตรออมทรัพย์ซึ่งออกโดยสหรัฐอเมริกาถือเป็นหลักทรัพย์ประเภทตราสารหนี้ที่ออกโดยกรมธนารักษ์ (The Department of the Treasury) ซึ่งพันธบัตรดังกล่าวถูกขายโดยกรมธนารักษ์และสถาบันการเงินแทบทุกแห่งจนถึงปี 2012 เมื่อพันธบัตรดังกล่าวได้ถูกจำหน่ายหมดก็ถูกยกเลิกการขาย โดยปัจจุบันพันธบัตรออมทรัพย์สามารถซื้อและขายผ่านบัญชีออนไลน์ได้ เว้นแต่ พันธบัตรที่มีการขายก่อนปี 2012 ดังนั้น ในขณะนี้ พันธบัตรออมทรัพย์ของสหรัฐอเมริกาจะออกในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น³⁴ สำหรับขั้นตอนการยึดทรัพย์สินที่เป็นพันธบัตรนั้น ภายหลังจากการยึด หน่วยงานที่ทำการยึดควรแจ้งกระทรวงการคลังทราบ โดยแสดงรายการต่อไปนี้

- (1) หมายเลขซีเรียล
- (2) หน่วยของพันธบัตร
- (3) ผู้จ่าย และ
- (4) เหตุผลที่ถูกยึด

ทั้งนี้ หน่วยงานที่ทำการยึดควรให้สำเนาของจดหมายนี้แก่ United States Marshals Service เมื่อมีการโอนพันธบัตรออมทรัพย์ไปยังผู้ดูแล โดยในการจัดการภายหลังการยึด United States Marshals Service เป็นผู้ดูแลรักษาพันธบัตรออมทรัพย์ทั้งหมด จนกว่าจะมีการริบทรัพย์ และจัดการพันธบัตรดังกล่าวตามขั้นตอนที่กำหนดไว้³⁵

³² เฟ็งอ้วง.

³³ เฟ็งอ้วง.

³⁴ เฟ็งอ้วง, หน้า 57-58.

³⁵ เฟ็งอ้วง.

3) คริปโทเคอร์เรนซี (cryptocurrency)

คริปโทเคอร์เรนซี (cryptocurrency) ถือเป็นหนึ่งในประเภทของสกุลเงินเสมือน (virtual currency) ที่ใช้เป็นสื่อกลาง หรือบนเครือข่ายแบบ peer-to peer หรือใช้ในการแลกเปลี่ยนโดยอาจใช้แทนสกุลเงินเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการ หรือแลกเปลี่ยนเป็นสกุลเงินหรือคริปโทเคอร์เรนซีประเภทอื่น ๆ โดยตัวอย่างของคริปโทเคอร์เรนซี ได้แก่ บิทคอยท์ (Bitcoin) ลิตคอยท์ (Litecoin) และ อีเทอร์ (Ether)³⁶ ซึ่งลักษณะของคริปโทเคอร์เรนซีนั้น เป็นข้อมูลดิจิทัลบนอินเทอร์เน็ต โดยสามารถเก็บไว้ในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือในเซิร์ฟเวอร์บนคลาวด์ แม้ว่าโดยปกติแล้ว จะไม่เก็บไว้ในรูปแบบทางกายภาพ โดยมีกฎหมายและกฏแฉส่วนตัว เพื่อใช้ในการโอนคริปโทเคอร์เรนซีจากบุคคลหนึ่งหรือสถานที่หนึ่งได้ โดยคริปโทเคอร์เรนซีสามารถแลกเปลี่ยนโดยตรงจากคนสู่คนผ่านการแลกเปลี่ยน หรือผ่านตัวกลางอื่น ๆ ซึ่งเครือข่ายการบังคับใช้กฎหมายอาชญากรรมทางการเงิน (Financial Crimes Enforcement Network - FinCEN) ได้ให้คำแนะนำที่ออกเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2013 ระบุว่า ผู้ดูแลระบบและผู้แลกเปลี่ยนสกุลเงินเสมือนรวมถึงผู้แลกเปลี่ยนรายบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเป็นธุรกิจ ให้ถือว่าเป็นธุรกิจบริการเงิน (Money Services Businesses - MSBs)³⁷

คริปโทเคอร์เรนซีนั้นจะถูกเก็บไว้ในบัญชีเสมือน (virtual account) ที่เรียกว่ากระเป๋าเงิน (Wallets) โดยกระเป๋าดังกล่าวนั้น คือ โปรแกรมซอฟต์แวร์ที่เชื่อมต่อกับบล็อกเชน และผลิตหรือเก็บกฎหมายและส่วนตัวที่ใช้ในการส่งและรับคริปโทเคอร์เรนซี ซึ่งกฎหมายหรือที่อยู่นั้น มีลักษณะคล้ายกับหมายเลขบัญชีธนาคาร และรหัสส่วนตัวคล้ายกับหมายเลขประจำตัว (personal identification number : PIN) หรือรหัสผ่านที่อนุญาตให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงและโอนค่าที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่สาธารณะหรือกฎหมาย³⁸

หน่วยงานที่ทำการยึดเก็บคริปโทเคอร์เรนซีแต่ละแห่ง ควรมีกระเป๋าเงินหรือที่อยู่สำหรับเก็บคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกยึดนั้น ก่อนโอนการดูแลไปยัง United States Marshals Service โดยหน่วยงานอาจจะมีกระเป๋าเงินหนึ่งใบหรือมากกว่านั้น สำหรับการยึดในแต่ละครั้ง และเมื่อมีการยึดคริปโทเคอร์เรนซีหรือก่อนที่จะมีการยึดคริปโทเคอร์เรนซีนั้น หากมีโอกาสหน่วยงานที่ทำการยึดควรทำการขอกระเป๋าเงินหรือที่อยู่คริปโทเคอร์เรนซีจาก United States Marshals Service³⁹ โดยในขั้นตอนการยึดคริปโทเคอร์เรนซีนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตหรือได้รับยินยอมจากเจ้าของ การยึดควรมีหมายเพื่อยึดคริปโทเคอร์เรนซี⁴⁰

³⁶ เฟ็งอ้วง, หน้า 47.

³⁷ เฟ็งอ้วง

³⁸ เฟ็งอ้วง.

³⁹ เฟ็งอ้วง.

⁴⁰ เฟ็งอ้วง.

ในกรณีของคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกเก็บใน Hardware Wallet⁴¹ หรือ Desktop Wallets⁴² หน่วยงานที่ทำการยึดต้องมีหมายยึดสำหรับคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกครอบครองและถูกควบคุมโดยเจ้าของ ซึ่งไม่ว่าจะใช้กระเป๋าเงินประเภทใด ก่อนการดำเนินการค้นหาคริปโทเคอร์เรนซีหรือออกหมายยึด คริปโทเคอร์เรนซีควรจะย้ายคริปโทเคอร์เรนซีไปยังกระเป๋าที่ถูกควบคุมโดยเอเจนซีทันที ควรเก็บไว้ใน "cold storage" จนกว่าจะถูกถ่ายโอนไปยังกระเป๋าเงินที่ออกโดย United States Marshals Service⁴³

ในการจัดการคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกยึดนั้น เนื่องจากคริปโทเคอร์เรนซีเป็นสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่อการแปลง ในหลายกรณี การเก็บคริปโทเคอร์เรนซีควรเก็บไว้ในรูปแบบที่ถูกยึดและไม่มีการชำระบัญชี กล่าวคือ ต้องไม่มีการแปลงเป็นสกุลเงินหรือแลกเปลี่ยนเป็นคริปโทเคอร์เรนซีอื่น ๆ จนกว่าจะมีคำสั่งที่สุดให้ดำเนินการริบทรัพย์ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่ทำการยึดหรือพนักงานอัยการอาจมีคำสั่งขายเงินตราเสมือนที่ยึดดังกล่าวตามคำขอของคู่ความที่เป็นเจ้าของในคริปโทเคอร์เรนซีดังกล่าว ซึ่งก่อนที่จะมีการแปลงค่าเงินล่วงหน้า หรือมีคำสั่งขายคริปโทเคอร์เรนซี จำเป็นต้องมีการปรึกษารื้อกับ MLARS ด้วย⁴⁴

การชำระบัญชีในคริปโทเคอร์เรนซีนั้น ควรดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ของหน่วยงานที่ทำการยึดและ United States Marshals Service พนักงานอัยการสามารถติดต่อ MLARS หรือหน่วยสินทรัพย์ USMS Complex (CAU) เพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการกับจัดการคริปโทเคอร์เรนซีประเภท

⁴¹ Hardware Wallet นั้นเป็นอุปกรณ์ที่ถูกออกแบบมาโดยเฉพาะเพื่อความปลอดภัยอีกระดับให้กับการเก็บแบบ Cold Storage เช่น Paper Wallets เพราะเงินจะปลอดภัยจนกระทั่งใช้งานคอมพิวเตอร์ และถ้าคอมพิวเตอร์ที่ใช้นั้นถูกแฮ็ก อาจพบว่าบัญชีถูกแฮ็กได้ และคริปโทเคอร์เรนซีก็จะสามารถถูกขโมยได้ แต่ Hardware Wallet นั้นเป็นอุปกรณ์ที่มีชิปเพื่อรักษาความปลอดภัยในตัว ทำให้เมื่อเชื่อมต่อ Wallet เข้ากับคอมพิวเตอร์เพื่อที่จะส่งคริปโทเคอร์เรนซี จะไม่จำเป็นต้องใส่ Private Key เข้าไปในคอมพิวเตอร์เลย ใส่รหัส PIN บน Hardware แทน ทำให้มีความปลอดภัยมากขึ้น และในกรณีที่ Hardware Wallet เกิดหายขึ้นมา ก็สามารถเข้าถึงคริปโทเคอร์เรนซีได้อีกครั้งด้วยการใส่ 'seed words' (คำที่ถูกสุ่มขึ้นมาเรียงกันหลาย ๆ คำ มีไว้สำหรับการกู้ Wallet และการเข้าถึงคริปโทเคอร์เรนซี) ที่ Wallet อันไหนนั่นเอง ถึงแม้ Hardware Wallet จะเป็นตัวกลางในการเก็บคริปโทเคอร์เรนซีที่ปลอดภัยที่สุด แต่ราคาของมันก็อาจทำให้รู้สึกเปลี่ยนใจก็เป็นได้ เพราะบางคนก็ไม่ได้เก็บคริปโทเคอร์เรนซีอยู่จำนวนมากขนาดที่ต้องลงทุนซื้อ Hardware Wallet มาเพื่อเก็บ ในการที่จะใช้งาน Hardware Wallet คุณจำเป็นต้องมี Software Wallet เสียก่อนเพื่อที่มันจะได้ใช้คู่กันได้ แต่ก็ไม่ต้องห่วงอะไรเพราะ Hardware Wallet ปกตินั้นมักจะมี Software Wallet ติดตัวมาอยู่แล้ว และสามารถใช้คู่กับ My Ether Wallet ที่กำลังได้รับความนิยมอยู่ในตอนนี้ได้ ด้วย สืบค้นจาก <https://siamblockchain.com/2019/03/31/best-crypto-wallet-2019/> เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2563

⁴² Desktop Wallets เป็นหนึ่งใน Software Wallet เป็นโปรแกรมบนคอมพิวเตอร์ที่ช่วยเก็บคริปโทเคอร์เรนซีไว้ใน PC หรือ Laptop หนึ่งในข้อดีของ Desktop Wallet คือ ทำให้สามารถควบคุมคริปโทเคอร์เรนซีในกระเป๋าได้อย่างเต็มที่ ทำให้ไม่จำเป็นต้องพึ่งตัวกลาง Third Party อื่น ๆ แต่ในทางกลับกัน มันก็แปลว่า ความแน่นอนในระบบความปลอดภัยนั้นก็ขึ้นอยู่กับเราด้วย ถ้าถูกแฮ็กหรือแอบใช้งาน หรือแม้กระทั่ง Hard Drive ของคอมพิวเตอร์พัง ก็อาจไม่ได้เจอเหรียญอีกเลย เป็นหนึ่งในเหตุผลหลัก ๆ ที่ผู้คนส่วนใหญ่มักจะใช้ Wallet ประเภทนี้กับคอมพิวเตอร์ที่ไม่ได้ใช้งาน หรือคอมพิวเตอร์สำรองที่ไม่เคยเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตเลยเพื่อเก็บคริปโทเคอร์เรนซี หรือรู้จักกันในนาม "Cold Storage" สืบค้นจาก <https://siamblockchain.com/2019/03/31/best-crypto-wallet-2019/> เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2563

⁴³ Asset Forfeiture Policy Manual 2019, p. 48

⁴⁴ เพิ่งอ้าง.

อื่น ๆ นอกเหนือจาก Bitcoin ซึ่ง United States Marshals Service ยังไม่ได้ดำเนินการเพื่อดูแลหรือชำระบัญชีผ่านการขายทอดตลาด⁴⁵ แต่อย่างใด

สหภาพยุโรป

จากการศึกษาพบว่า การเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สิน โดยเฉพาะทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ ที่ถูกยึดของแต่ละประเทศในสหภาพยุโรปมีการดำเนินการที่แตกต่างกันซึ่งเป็นไปตามกฎหมายที่กำหนดภายในของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะในการบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ ได้กำหนดให้มีหน่วยงานในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดที่เป็นหลักทรัพย์ไว้เป็นการเฉพาะ⁴⁶ เช่น ในการบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ของราชอาณาจักรสวีเดนนั้น ได้พิจารณาหลักการดำเนินการโดยในการขายให้กับประชาชนทั่วไป การขายสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ถูกกำกับโดยพระราชบัญญัติการบังคับใช้ (The Enforcement Act) ซึ่งทรัพย์สินที่เป็นหุ้น อาจขายผ่านการขายทอดตลาดเหมือนกันกับทรัพย์สินประเภทอสังหาริมทรัพย์ บริษัท ยานพาหนะ ฯลฯ ได้ ซึ่งการขายทอดตลาดนั้นจัดโดยหน่วยงานกำกับดูแลหรือผู้ได้รับมอบหมาย แต่แม้วิธีการขายทอดตลาดโดยสาธารณะจะเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดของราชอาณาจักรสวีเดนก็ตาม แต่กลไกนี้ไม่เหมาะสมสำหรับทรัพย์สินที่เป็นประเภทหุ้นและพันธบัตรที่มีการขายผ่านสถาบันการเงินและเงินที่ได้รับจะถูกโอนไปยังผู้มีอำนาจตามกฎหมาย เนื่องจาก สวีเดนใช้ระบบการริบทรัพย์สินตามมูลค่า (value confiscation) หากมูลค่าของหุ้นและพันธบัตรที่ทำการยึดดังกล่าวไม่ครอบคลุมต้นทุนการขายก็จะไม่มีการกำหนดมาตรการในการยึด

⁴⁵ เพิ่งอ้าง, หน้า 48 – 49.

⁴⁶ Disposal of Confiscated Assets in the EU Member States, p. 30.

บทที่ 5

วิเคราะห์การเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ที่ถูกยึดในคดีฟอกเงิน

ในบทนี้ จะกล่าวถึงกระบวนการเก็บรักษาและบริหารทรัพย์สินที่ยึดในคดีฟอกเงิน การจัดประเภทหลักทรัพย์ตามลักษณะของความเสี่ยงจากการสูญเสียมูลค่าในการถือครอง ปัญหาและอุปสรรคในการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ที่ถูกยึดในคดีฟอกเงิน รวมทั้งการกำหนดแนวทางที่เป็นไปได้ในการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ที่ถูกยึดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 วิเคราะห์กระบวนการเก็บรักษาและบริหารทรัพย์สินที่ถูกยึดในคดีฟอกเงินและการจัดการกับทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์ในคดีฟอกเงิน

เนื่องด้วยการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ถือเป็นมาตรการทางแพ่ง (Civil Forfeiture) ที่สามารถยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ศาลมีคำพิพากษาในทางอาญาลงโทษผู้กระทำความผิด หรือไม่จำเป็นต้องได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยการดำเนินการกับทรัพย์สินทางแพ่งดังกล่าวนี้จึงไม่ผูกพันตัวบุคคล กล่าวคือ เมื่อคณะกรรมการธุรกรรม หรือเลขาธิการ ปปง. เห็นว่าหากมีเหตุอันสมควร เชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิดหรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด มีอำนาจคำสั่งหรืออายัดทรัพย์สินใดไว้ได้ ซึ่งอำนาจในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสำนักงาน ปปง. นั้น จะแตกต่างจากอำนาจในการยึดสิ่งของที่เป็น “ของกลาง” ของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 85 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เนื่องจาก ทรัพย์สินที่เป็น “ของกลาง” ในการดำเนินคดีจะต้องเก็บไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด ในการเก็บรักษาทรัพย์สินดังกล่าว ศาลจะเป็นผู้เก็บรักษานั้น โดยเมื่อศาลเห็นว่าหมดความจำเป็นที่จะเก็บรักษาไว้ต่อไป ศาลจะแจ้งให้พนักงานอัยการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไปรับของกลางมาเก็บรักษา หรือส่งคืนให้แก่ผู้มีสิทธิรับคืนไปตามคำพิพากษานั้น ๆ ในเวลาอันควร ซึ่งในการเก็บรักษาของกลางนั้น ไม่มีกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้โดยเฉพาะ ซึ่งแตกต่างจากอำนาจของสำนักงาน ปปง. ซึ่งได้กำหนดอำนาจในการเก็บรักษาและจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดไว้โดยเฉพาะ ซึ่งเมื่อมีการออกคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวแล้ว สำนักงาน ปปง. มีอำนาจตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดได้ แม้คดีจะยังไม่ถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินก็ตาม โดยต่อมาหากศาลมีคำสั่งยกคำร้องของสำนักงาน ปปง. โดยเห็นว่าพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่ทำให้ศาลเชื่อได้ว่าทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรม หรือเลขาธิการ ปปง. ที่มีคำสั่งยึดหรืออายัดนั้น เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานที่ศาลจะต้องมีคำสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน สำนักงาน ปปง.

ต้องคืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งชดใช้ความเสียหายและค่าเสื่อมสภาพ¹ ให้แก่เจ้าของทรัพย์สินด้วย ดังนั้น หากเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการยึดไว้เพียงชั่วคราวเพื่อรอเสร็จคดีเท่านั้น ซึ่งอาจยึดไว้ได้จนกว่าคดีถึงที่สุด และเมื่อคดีเสร็จสิ้นแล้วก็ให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้นได้ จึงไม่อาจนำทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้นออกบริหาร เช่น นำทรัพย์สินออกให้ใช้ประโยชน์โดยการให้เช่า ย่อมไม่สามารถทำได้

โดยอำนาจในการเก็บรักษาและจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดของสำนักงาน ป.ป.ง.จะมีลักษณะใกล้เคียงกับอำนาจในการเก็บรักษาและจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดยาเสพติด และความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กล่าวคือ จะมีการกำหนดอำนาจในการเก็บรักษาและจัดการทรัพย์สินนั้นไว้อย่างชัดเจน โดยอำนาจของสำนักงาน ป.ป.ง. ในการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินประกอบระเบียบที่เกี่ยวข้องนั้น สามารถทำได้โดยหลายวิธี ซึ่งปัจจุบันวิธีการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น ได้แบ่งการเก็บรักษาออกเป็น 4 วิธี ได้แก่

- (1) ในกรณีทรัพย์สินที่เป็นประเภทเงินสด ให้ดำเนินการเก็บรักษาโดยการนำเข้าฝากสถาบันการเงิน
- (2) ในกรณีทรัพย์สินที่เป็นประเภทอสังหาริมทรัพย์ ทองคำ และเครื่องประดับ ให้ดำเนินการตรวจสอบสภาพของทรัพย์สินที่รับมอบ พร้อมชั่งน้ำหนักทรัพย์สินบรรจุในซองพลาสติก และเก็บรักษาทรัพย์สินตามประเภทสภาพ และขนาดทรัพย์สินในสถานที่หรือห้องมั่นคงแข็งแรงและปลอดภัยของสำนักงาน ป.ป.ง.
- (3) ทรัพย์สินที่ต้องเก็บรักษาเป็นสังหาริมทรัพย์ เช่น ยานพาหนะ ดำเนินการตรวจสอบสภาพยานยนต์ดังกล่าว และนำทรัพย์สินนั้นเก็บในสถานที่เหมาะสมตามสภาพของทรัพย์สิน ซึ่งหากทรัพย์สินมีขนาดใหญ่ ไม่สะดวกต่อการขนย้าย หรือจะเป็นภาระแก่ทางราชการในการเก็บรักษา อาจจัดเก็บในสถานที่ที่สำนักงาน ป.ป.ง. กำหนดโดยจัดให้ผู้อื่นดูแลรักษาทรัพย์สิน เช่น จ้างคนเฝ้าทรัพย์สิน
- (4) กรณีทรัพย์สินที่ถูกยึดเป็นตราสารทางการเงิน ให้เก็บรักษาใบหุ้นหรือตราสารทุนไว้ได้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

¹ ฎีกาที่ 13200/2553 เมื่อพยานหลักฐานของผู้ร้องเท่าที่นำสืบไม่เพียงพอให้ศาลเชื่อว่ารถกระบะและรถบรรทุกของผู้คัดค้านตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานที่ศาลจะต้องมีคำสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน จึงต้องคืนรถกระบะและรถบรรทุกดังกล่าวให้แก่ผู้คัดค้าน แต่เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดขยายทอดตลาดรถกระบะและรถบรรทุกไปแล้วอันเป็นกรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจัดการทรัพย์สินนั้นไปตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 24 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 57 ซึ่งได้บัญญัติไว้ในกรณีจึงไม่อาจคืนทรัพย์สินดังกล่าวได้เพราะขายทอดตลาดไปแล้ว จึงต้องชดใช้ราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดพร้อมทั้งดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินนับแต่วันที่ขายทอดตลาดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว ไม่ใช่ชดใช้ตามราคาประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินซึ่งใช้สำหรับกรณีนำทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ แม้ไม่มีคู่มือความรู้ในปัญหานี้ แต่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 142 (5) ประกอบด้วยมาตรา 246 และมาตรา 247

จากลักษณะการกำหนดวิธีการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดในคดีฟอกเงินข้างต้นนั้น เป็นที่สังเกตได้ว่าวิธีการดังกล่าวเหมาะสมกับทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์ที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ เนื่องจากต้องมีการนำทรัพย์สินมาเก็บไว้ในความครอบครองดูแลของสำนักงาน ป.ป.ง. ไม่ว่าจะกำหนดให้นำมาเก็บไว้ที่สำนักงาน ป.ป.ง. หรืออาจจัดเก็บในสถานที่ที่สำนักงาน ป.ป.ง. กำหนดโดยจัดให้ผู้อื่นดูแลรักษาทรัพย์สิน เช่น จ้างคนเฝ้าทรัพย์สิน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า วิธีการเก็บรักษาทรัพย์สินดังกล่าวไม่สามารถครอบคลุมกับสังหาริมทรัพย์ที่ถูกยึดได้ทุกประเภท โดยเฉพาะสังหาริมทรัพย์ที่เป็นหลักทรัพย์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง แต่มีมูลค่าและถือเอาได้ในรูปของเอกสารซึ่งแสดงสิทธิในกิจการ เนื่องด้วยลักษณะสภาพของหลักทรัพย์ในปัจจุบัน มักไม่มีการออกเอกสารแสดงสิทธิในหลักทรัพย์ในลักษณะใบหุ้้นแล้ว โดยเอกสารแสดงสิทธิที่ออกให้แก่ผู้ถือหุ้้นนั้น เป็นวิธีการดั้งเดิมเพื่อใช้เป็นหลักฐานที่แสดงว่าแต่ละคนมีส่วนหรือหุ้้นส่วนในบริษัทนั้น ๆ เพียงใด ซึ่งเดิมที่การออกใบหุ้้นมักนิยมออกเป็นเอกสารหลักฐานโดยผู้ถือหุ้้นไว้ในมือ โดยผู้ถือหุ้้นจะเป็นผู้รักษาใบหุ้้นเอาไว้เอง แต่ระยะหลังได้มีแนวโน้มที่จะให้มีการเก็บใบหุ้้นในลักษณะของการที่รายชื่อเฉพาะทางทะเบียน โดยจะมีนายทะเบียนเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บว่าใครมีหุ้้นอยู่จำนวนเท่าใด ซึ่งหากมีการแก้ไขรายชื่อผู้ถือหุ้้น หรือจำนวนหุ้้น นายทะเบียนจะเป็นผู้ดำเนินการแก้ไข ซึ่งการเก็บใบหุ้้นในลักษณะดังกล่าว เรียกว่า การฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหุ้้น (Scripless) ซึ่งช่วยลดขั้นตอนและความยุ่งยาก รวมทั้งเพิ่มความสะดวกให้แก่บรรดานักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ รวมทั้งผู้ถือหุ้้นได้มากขึ้นด้วย โดยระบบการฝากหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหุ้้นหลักทรัพย์ นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระบบ³ กล่าวคือ

1. Immobilization ซึ่งเป็นการฝากหลักทรัพย์โดยการบันทึกข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์และมีการเก็บรักษาหลักทรัพย์ (ใบหุ้้น) ในห้องมั่นคง โดยเมื่อมีการถอนหลักทรัพย์ออกจากระบบก็สามารถนำใบหลักทรัพย์ดังกล่าวที่เก็บไว้ในห้องมั่นคงมาใช้ได้

2. Dematerialization เป็นการฝากหลักทรัพย์โดยบันทึกข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์และไม่มี การเก็บรักษาใบหุ้้นในห้องมั่นคง ซึ่งการฝากหลักทรัพย์ประเภทนี้ในบางประเทศจะไม่มี การออกใบหลักทรัพย์เลย

เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ลงทุนและสะดวกต่อการส่งมอบหลักทรัพย์ ปัจจุบันประเทศไทย ได้มีการพัฒนาโดยใช้เป็นระบบไร้ใบหุ้้นหลักทรัพย์ (Scrip less) โดยการฝากหลักทรัพย์โดยการบันทึกข้อมูลหลักทรัพย์ของผู้ฝากและเก็บรักษาในระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้ว เนื่องจากไม่ต้องมีการส่งมอบหรือรับมอบใบหลักทรัพย์⁴ ดังนั้น การที่สำนักงาน ป.ป.ง. กำหนดวิธีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์โดยการให้ยึดใบหุ้้นหรือตราสารทุนเพื่อนำมาเก็บมาไว้ในความครอบครองของสำนักงาน ป.ป.ง. นั้น ผู้เขียนเห็นว่าอาจไม่สามารถดำเนินการได้ในปัจจุบัน เนื่องจาก ปัจจุบันการออกเอกสารแสดงสิทธิความเป็นเจ้าของหลักทรัพย์หรือใบหุ้้นนั้น ได้มีการเก็บเอกสารหลักฐานผ่านระบบไร้ใบหุ้้น (Scripless) อาจทำให้เกิดปัญหาการดำเนินการ

³ Securities Industry Association, 2004, Securities Industry Immobilization & Dematerialization Implementation Guide: The Phase one of the Stock Certificate อ้างถึงใน สุรศักดิ์ เหลืองอร่ามกุล, การบังคับคดีหุ้นสามัญ, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552, หน้า 25.

⁴ สุรศักดิ์ เหลืองอร่ามกุล, การบังคับคดีหุ้นสามัญ, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552, หน้า 25.

ยึดหรืออายัดหลักทรัพย์ได้ เนื่องจากไม่มีใบหุ้นให้ดำเนินการออกคำสั่งยึดหรืออายัด และแม้ว่าในทางปฏิบัติ พนักงานเจ้าหน้าที่ได้แก้ปัญหาคำสั่งยึดหลักทรัพย์ในระบบไร้ใบหุ้น โดยการออกหนังสือถึงบริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการรับฝากหลักทรัพย์ด้วยระบบไร้ใบหลักทรัพย์ (Scripless) เพื่อให้ออกหลักฐานแสดงสิทธิในหลักทรัพย์ดังกล่าวแทนใบหุ้นก็ตาม แต่ก็มีใช้หลักทรัพย์ทุกประเภทที่จะมาทำการฝากหลักทรัพย์ผ่านบริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) เช่น ใบสำคัญแสดงสิทธิอนุพันธ์ (Derivative Warrants) ที่ออกโดยบริษัทหลักทรัพย์ที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ไม่ได้ออกโดยบริษัทจดทะเบียนผู้ออกหลักทรัพย์อ้างอิง) โดยมีบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์เป็นนายทะเบียนดำเนินการจัดเก็บว่าใครมีหุ้นอยู่จำนวนเท่าใด ซึ่งหลักทรัพย์ประเภทนี้จะไม่ได้ทำการฝากหลักทรัพย์ผ่านบริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) ทำให้บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) ไม่สามารถมีข้อมูลผู้ถือหลักทรัพย์ดังกล่าว นอกจากนี้ การฝากหลักทรัพย์ผ่านบริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) นั้น หลักทรัพย์ที่จะทำการขายรับฝากหลักทรัพย์ได้ ต้องเป็นการกระทำผ่านบริษัทสมาชิกผู้ฝากหลักทรัพย์ (Participant) เท่านั้น ดังนั้น หากหลักทรัพย์ที่ใช้หรือได้มาจากการกระทำความผิดใดที่ผู้ออกหลักทรัพย์ที่มีได้เป็นสมาชิกผู้ฝากหลักทรัพย์ก็อาจมิได้ถูกจัดเก็บไว้ในบริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อาจดำเนินการขอเอกสารหลักฐานเพื่อทำการยึดหรืออายัดได้

ในการบริหารจัดการทรัพย์ที่ถูกยึดไว้ชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นได้จัดการโดยเป็นไปตามระเบียบที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำเอาทรัพย์สินออกขายทอดตลาดและการนำทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ พ.ศ. 2543 ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดอายัด พ.ศ. 2543 ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพ พ.ศ. 2543 รวมทั้งระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกระงับการดำเนินการกับทรัพย์สิน พ.ศ. 2556 โดยมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดวิธีการบริหารจัดการทรัพย์ที่ถูกยึดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้เพียง 3 วิธีการ กล่าวคือ หากเห็นว่าทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้นไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น อาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการเท่านั้น ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวไม่เปิดช่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเก็บรักษาหรือบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดด้วยวิธีอื่นได้ ซึ่งแบ่งวิธีตามลักษณะประเภทของทรัพย์สิน ดังนี้

(1) ในกรณีทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้เป็นอสังหาริมทรัพย์หรือเป็นกิจการ สามารถบริหารจัดการได้ โดยการแต่งตั้งผู้จัดการบริหารทรัพย์สินและการนำทรัพย์สินออกให้เช่า ซึ่งข้อดีของการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดด้วยวิธีแต่งตั้งผู้จัดการบริหารทรัพย์สินและการนำทรัพย์สินออกให้เช่า นั้น ทำให้มูลค่าของทรัพย์สินที่ถูกยึดเพิ่มมากขึ้นและก่อให้เกิดรายได้จากการประกอบกิจการ นอกจากนี้ ยังทำให้กิจการสามารถดำเนินต่อไปได้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด แต่วิธีการบริหารจัดการทรัพย์สินดังกล่าวนี้ อาจไม่สามารถใช้ได้กับอสังหาริมทรัพย์หรือกิจการที่ถูกยึดได้ในทุกกรณี กล่าวคือ หากอสังหาริมทรัพย์หรือกิจการที่ถูกยึดดังกล่าว เป็นกิจการที่ผิดกฎหมาย เช่น กิจการสถานบันเทิงที่มีส่วนร่วมกับความผิดฐานค้ำมนุษย์ กิจการและทรัพย์สินที่ถูกยึดถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดโดยตรงหรือใช้เป็นส่วนหนึ่งของการกระทำความผิดในคดีฟอกเงิน การกำหนดให้สามารถนำกิจการที่ผิดกฎหมายดังกล่าวออกบริหารเพื่อหารายได้อีกย่อมไม่ถูกต้องและเหมาะสม

(2) ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้นมีสภาพเป็นของสด ของเสียได้ หรือถ่านหินขี้เถ้า ไม้ จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนแห่งค่าของทรัพย์สินนั้น หรือทรัพย์สินนั้นมีลักษณะที่อาจทำให้สกปรกเลอะเทอะ มีกลิ่น อารมณ์รุนแรง หรือก่อความรำคาญ หรือมีน้ำหนักมาก ไม่สะดวกต่อการเคลื่อนย้าย เปลืองเนื้อที่ในการเก็บรักษา หรือเป็นทรัพย์สินซึ่งโดยสภาพอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ง่าย เช่น สารเคมี สิ่งที่เป็นเชื้อเพลิง หรือเป็นทรัพย์สินที่ต้องเก็บรักษาไว้ในสถานที่โดยเฉพาะเพื่อรักษาคุณภาพของตัวทรัพย์สิน มีขั้นตอนหรือวิธีการเก็บรักษาเป็นพิเศษ หรืออาจเสื่อมค่าหรือราคาหรือหากปล่อยทิ้งไว้ จะทำให้ไร้ประโยชน์เท่านั้น อาจพิจารณาวิธีการบริหารจัดการโดยให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์ หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ หรือนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดได้ ซึ่งข้อดีของวิธีการดังกล่าวนี้ นอกจากจะสามารถเปิดโอกาสให้รัฐได้นำทรัพย์สินที่ถูกยึดไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้ว และการบริหารจัดการโดยวิธีการขายทอดตลาดยังสามารถป้องกันความเสี่ยงในการลดมูลค่าของทรัพย์สินที่ถูกยึด โดยการเปลี่ยนทรัพย์สินดังกล่าวเป็นเงินเพื่อนำมารักษาไว้แทนทรัพย์สินได้ด้วย เนื่องจากการขายทอดตลาดนั้น สามารถกำหนดระยะเวลาของในการขายทรัพย์สินให้สอดคล้องกับลักษณะของทรัพย์สินได้ นอกจากนี้ เมื่อได้ขายทอดตลาดทรัพย์สินแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาในการเจรจาต่อรองเรื่องเงื่อนไขและข้อกำหนดของสัญญาในบริหารจัดการทรัพย์สินดังกล่าวอีกเหมือนวิธีการแต่งตั้งผู้จัดการบริหารทรัพย์สินและการนำทรัพย์สินออกให้เช่า หรือวิธีการบริหารจัดการโดยให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์ หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ เนื่องจาก เงื่อนไขและข้อกำหนดต่าง ๆ ที่กำหนดโดยผู้ขายทอดตลาดทรัพย์สินจะถูกเปิดเผยตั้งแต่ก่อนทำการขายทอดตลาด และไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ผู้ซื้อทรัพย์สินเพียงแต่ตัดสินใจเรื่องของราคาทรัพย์สินเท่านั้น ดังนั้น ผู้ซื้อทรัพย์สินจะต้องเป็นฝ่ายตรวจสอบลักษณะของทรัพย์สินที่จะทำการซื้อขาย รวมทั้งสถานะทางกฎหมายหรือข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ก่อนที่จะมีการขายทอดตลาด ส่วนข้อเสียของการขายทอดตลาด คือ การขายทอดตลาดอาจทำให้ได้ราคาทรัพย์สินที่ทำการขายที่ต่ำกว่าราคาที่กำหนดในท้องตลาดทั่วไป ซึ่งอาจทำให้ทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดบางประเภทไม่มีเหลือมูลค่าทางเศรษฐกิจในขณะที่ทำการขายทอดตลาด

จากที่ได้กล่าวข้างต้น เห็นได้ว่า วิธีการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดในคดีฟอกเงินได้กำหนดไว้ใช้กับทรัพย์สินหลายประเภทไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์หรือกิจการ หรือทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์ต่าง ๆ ที่ถูกยึดหรืออาจถูกยึดในคดีฟอกเงินได้ แต่สำหรับทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์นั้น กลับไม่มีการกำหนดวิธีการเก็บรักษาทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ไม่ว่าประเภทใดก็ตามไว้โดยเฉพาะ แม้ว่าระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการดำเนินการกับทรัพย์สินที่ศาลมีคำสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2556 นั้น จะได้กำหนดไว้ในกรณีที่ว่า หากศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวนั้น ตกเป็นของแผ่นดินให้สำนักงาน ป.ง. ดำเนินการนำเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับใบหุ้นหรือตราสารทุนนั้น โดยส่งให้คณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลังก็ตาม แต่ตามนัยของระเบียบดังกล่าวนี้ สำนักงาน ป.ง. จะดำเนินการส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับใบหุ้นหรือตราสารทุนนั้นได้ก็ต่อเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึดหลักทรัพย์ที่มีใบหุ้นหรือตราสารทุนเท่านั้น ซึ่งหากรายคดีใดพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่พบเอกสารตราสารทางการเงิน ก็จะไม่สามารถนำยึดหลักทรัพย์ดังกล่าวเพื่อมาเก็บรักษาในความครอบครองของสำนักงาน ป.ง. ได้

แม้ว่าสำนักงาน ป.ง. จะได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินราคาทรัพย์สิน โดยเมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายใดแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการประเมินราคาทรัพย์สินดังกล่าวโดยเร็ว โดยกำหนดให้ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ยึดเป็นหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ให้ใช้ราคาซื้อขายครั้งหลังสุด ส่วนหลักทรัพย์ประเภทหุ้นกู้ให้ใช้ราคาที่ตราไว้และหุ้นในบริษัทต่าง ๆ ให้ประเมินราคาโดยการประเมินฐานะทางการเงินและการดำเนินงานของบริษัทนั้น⁵ แต่การประเมินราคาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นการประเมินสำหรับขั้นตอนของการยึดหรืออายัดทรัพย์สินเท่านั้น ส่วนในขั้นตอนการบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดในคดีฟอกเงินกลับไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์ดังกล่าวไว้โดยเฉพาะเหมือนการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ประเภทอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาลักษณะของทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ซึ่งเป็นสังหาริมทรัพย์ที่ไม่มีรูปร่าง แต่มีราคามูลค่า ซึ่งมูลค่าของหลักทรัพย์แต่ละประเภทนั้นอาจมีความผันผวนตามความต้องการของตลาด ซึ่งหากภายหลังการยึดทรัพย์สินดังกล่าวมาแล้วและเก็บรักษาไว้นานโดยไม่มีการบริหารจัดการมูลค่าของหลักทรัพย์ดังกล่าวอาจเสื่อมค่าหรือราคาหรือไร้ประโยชน์ได้ ซึ่งในการบริหารจัดการหลักทรัพย์นี้อาจใช้วิธีการโดยเทียบเคียงในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดในคดีฟอกเงินที่เป็นสังหาริมทรัพย์ได้

⁵ กฎกระทรวง ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

ข้อ 19 การประเมินราคาทรัพย์สิน ให้ประเมินตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

๑.ล๑

๑.ล๑

(3) การประเมินราคาทรัพย์สินอื่น ๆ

๑.ล๑

๑.ล๑

(ค) หุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ให้ใช้ราคาซื้อขายครั้งหลังสุด ส่วนหุ้นกู้ให้ใช้ราคาที่ตราไว้และหุ้นในบริษัทต่าง ๆ ให้ประเมินราคาโดยการประเมินฐานะทางการเงินและการดำเนินงานของบริษัทนั้น

โดยหากสำนักงาน ปปง. พิจารณาแล้วเห็นว่า หลักทรัพย์ดังกล่าวหากเก็บรักษาไว้ระหว่างการดำเนินคดีอาจเสื่อมค่าหรือราคาหรือหากปล่อยทิ้งไว้จะทำให้ไร้ประโยชน์⁶ หรือไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษา หรือหากเก็บไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากเกินไป เลขาธิการ ปปง. สามารถสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินดังกล่าวไปดูแลและใช้ประโยชน์ หรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด⁷ ตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด พ.ศ. 2543 ได้ แต่เมื่อพิจารณาลักษณะของทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์แล้ว ผู้เขียนเห็นว่า เนื่องด้วยทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์มิใช่ทรัพย์สินที่เป็นประเภททองสัมฤทธิ์หรือกิจการอันจะสามารถนำออกบริหารจัดการได้โดยวิธีการแต่งตั้งผู้จัดการเพื่อบริหารทรัพย์สินหรือการนำทรัพย์สินออกให้เช่า รวมทั้งไม่สามารถกำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ไปดูแลและใช้ประโยชน์ได้ เนื่องจาก มูลค่าของหลักทรัพย์แต่ละประเภทมีความผันผวนของราคาที่ทำให้เกิดความไม่แน่นอน หากต้องส่งคืนทรัพย์สินดังกล่าว การบริหารจัดการทรัพย์สินโดยการกำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์หรือให้นำทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามที่กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ว่าด้วยการให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด และการนำทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ พ.ศ. 2543 อาจไม่เหมาะสม

ฉะนั้น วิธีการที่เหมาะสมในการบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์นี้เพื่อให้สามารถคงมูลค่าทรัพย์สินไว้ได้หรือให้มูลค่าของทรัพย์สินนั้นเสียหายน้อยที่สุด ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องของสำนักงาน ปปง. จึงควรให้มีการจัดการทรัพย์ดังกล่าวโดยการขายทอดตลาดซึ่งข้อดีของการจัดให้มีการขายทอดตลาดนั้น อาจทำให้เกิดการแข่งขันราคาเพื่อให้ได้มูลค่าที่สูงที่สุดจากการประมูล และเป็นการลดช่องว่างระหว่างราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินกับมูลค่าตลาดของทรัพย์สินได้ด้วย ซึ่งการกำหนดให้บริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดโดยวิธีการขายทอดตลาดนั้น ได้สอดคล้องกับการหลักการบริหารจัดการทรัพย์ของราชอาณาจักรสวีเดน ที่บริหารจัดการโดยใช้หลักการเสนอขายให้กับ

⁶ ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด พ.ศ. 2543 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ว่าด้วยการเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ข้อ 7

ข้อ 14 ให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาทรัพย์สินรายงานต่อเลขาธิการโดยเร็ว เพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร เมื่อปรากฏว่า

ฯลฯ

ฯลฯ

(6) ทรัพย์สินนั้นอาจเสื่อมค่าหรือราคาหรือหากปล่อยทิ้งไว้จะทำให้ไร้ประโยชน์

⁷ ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด พ.ศ. 2543

ข้อ 15 ในกรณีที่เลขาธิการเห็นว่าทรัพย์สินที่ต้องเก็บรักษาตามข้อ 14 ไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้หรือเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากเกินไป เลขาธิการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์ หรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบว่าด้วยการให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด และการนำทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ

ประชาชนภายใต้การขายผ่านการขายทอดตลาด โดยการขายทอดตลาดนั้นจัดโดยหน่วยงานกำกับดูแล หรือผู้ได้รับมอบหมาย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าวิธีการดังกล่าวอาจนำมาใช้กับการบริหารจัดการกับทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์ได้ แต่การกำหนดวิธีการบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดโดยการกำหนดให้มีการขายทอดตลาดเพียงอย่างเดียวก็ไม่เหมาะสมกับลักษณะและประเภทของหลักทรัพย์ทุกประเภทที่ถูกยึดหรืออาจถูกยึดในคดีฟอกเงิน เนื่องจาก หลักทรัพย์แต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากทรัพย์สินประเภทอื่น มูลค่าของหลักทรัพย์แต่ละประเภทย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะของเศรษฐกิจและผลประกอบการของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์นั้น ๆ การบริหารจัดการทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์จึงต้องมีการประเมินราคาของหลักทรัพย์ในเป็นปัจจุบันอยู่เสมอก่อนดำเนินการขายทอดตลาด ซึ่งหากคำนวณราคาประเมินไม่ถูกต้องย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้เข้าซื้อทอดตลาดได้ อีกทั้ง หลักทรัพย์บางประเภทมีลักษณะเฉพาะตัวในการซื้อขายเพื่อทำการลงทุน เช่น หลักทรัพย์ประเภทใบสำคัญแสดงสิทธิอนุพันธ์ ที่มีราคาผันผวนตามหลักทรัพย์ที่อ้างอิง นอกจากนี้ ยังมีอายุสั้น ซึ่งมูลค่าของใบสำคัญแสดงสิทธิอนุพันธ์จะลดลงเรื่อย ๆ เมื่อใบสำคัญแสดงสิทธิอนุพันธ์นั้นใกล้หมดอายุลง หากมีการถือครองไว้นานเพื่อรอให้มีการประกาศขายทอดตลาดเพียงอย่างเดียว อาจทำให้หลักทรัพย์มีมูลค่าต่ำกว่าราคาตลาดอย่างมากและอาจไม่มีมูลค่า ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ยึดหลักทรัพย์ดังกล่าวได้ จึงสมควรกำหนดดำเนินการบริหารจัดการโดยวิธีอื่นที่เหมาะสมกับลักษณะของหลักทรัพย์ประเภทนั้น ๆ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดที่เป็นหลักทรัพย์ของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ได้มีการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่เป็นสินทรัพย์ทางการเงิน (Financial Instruments) ที่ถูกยึดหรือถูกริบไว้เป็นโดยเฉพาะ เช่น ในกรณีเป็นทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ (Securities) ที่สามารถเปลี่ยนมือ และมีมูลค่าทางการเงิน โดยทั่วไป United States Marshals Service จะเป็นผู้เก็บรักษาหุ้นและพันธบัตรทั้งหมดที่หน่วยงานผู้ทำการยึดส่งมา และบันทึกข้อมูลที่มีนัยสำคัญไว้ หรือในกรณีหลักทรัพย์ที่ไม่ได้อยู่ในบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ (Securities not held in a brokerage account) หน่วยงานที่ทำการยึดควรติดต่อนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ที่มีใบรับรองของระดับรัฐ และระดับประเทศทันทีหลังจากที่มีการยึดหรืออายัด เพื่อกำหนดมูลค่าตามความเหมาะสมของตลาดและกำหนดวิธีการซื้อขายหลักทรัพย์ดังกล่าว ซึ่งหากทรัพย์สินดังกล่าวไม่ได้มูลค่าหรือมีมูลค่าน้อยก็ไม่ควรทำการยึดหรืออายัด โดยหน่วยงานที่ทำการยึดควรมีบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ ถ้าไม่มีควรหารือกับหน่วยงานที่ถือหลักทรัพย์นั้นอยู่ หรือในการยึดหลักทรัพย์ที่ไม่ได้มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นหุ้นที่ขายในวงจำกัด (Closely-held company) หน่วยงานที่ทำการยึดควรกำหนดมูลค่าของทรัพย์สินที่ยึดไว้ให้ใกล้เคียงกับราคา ก่อนที่จะมีการทำการยึด ในกรณีที่ไม่สามารถทำการกำหนดมูลค่าได้ก่อนที่จะมีการยึด ควรดำเนินการโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ภายหลังจากการยึดทรัพย์สินนั้น ซึ่งหากพิจารณาเห็นว่าขาดสภาพคล่องและไม่มีข้อมูลเพียงพอหรือไม่คุ้มค่าหรือมีมูลค่าน้อยไม่ควรทำการยึดหรืออายัดไว้ หรือในกรณีที่หลักทรัพย์ดังกล่าวเป็นพันธบัตรออมทรัพย์ ภายหลังจากการยึด หน่วยงานที่ทำการยึดควรแจ้งกระทรวงการคลังทราบ โดยแสดงหมายเลขซีเรียล หน่วยของพันธบัตร ผู้จ่าย และเหตุผลที่ถูกยึดด้วย

จากที่กล่าวไปข้างต้น อาจสรุปสภาพปัญหาในการเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินประเภท หลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออายัดตามในคดีฟอกเงิน ได้ดังนี้

1) เนื่องจากมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดวิธีการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้เพียง 3 วิธีการ กล่าวคือ หากเห็นว่าทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้นไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็น ภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น อาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแล และใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อ ประโยชน์ของทางราชการเท่านั้น ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวไม่เปิดช่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเก็บรักษาหรือ บริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดด้วยวิธีอื่นได้

2) วิธีการเก็บรักษาหลักทรัพย์ที่ถูกยึดโดยสำนักงาน ปปง. โดยให้เก็บรักษาใบหุ้นหรือตราสาร ทุนไว้ได้จนกว่าคดีจะถึงที่สุดไม่สามารถบังคับใช้กับหลักทรัพย์ที่ถูกยึดได้ทุกประเภท

3) วิธีการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินในปัจจุบันไม่สามารถนำมาใช้บังคับกับทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ได้ทุกประเภท แม้ว่าวิธีการ ที่เหมาะสมที่อาจบริหารจัดการหลักทรัพย์ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ของสำนักงาน ปปง. นั้น อาจดำเนินการได้โดยการขายทอดตลาดก็ตาม แต่หลักเกณฑ์วิธีการดังกล่าว ไม่ครอบคลุมถึงหลักทรัพย์ทุกประเภทที่ถูกยึดหรืออาจถูกยึดได้ ดังนั้น หากให้มีการถือครองไว้นานเพื่อรอให้มี การประกาศขายทอดตลาดเพียงอย่างเดียวอาจทำให้หลักทรัพย์ดังกล่าวไม่มีมูลค่าได้หรือต่ำกว่าราคาตลาด อย่างมากและเกิดความเสียหายได้

นอกจากนี้ สภาพปัญหาที่สำคัญอีกประการที่ทำให้ไม่สามารถจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรือ อายัดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ พนักงานเจ้าหน้าที่ของ สำนักงาน ปปง. ไม่มีความเชี่ยวชาญ และเข้าใจในลักษณะเฉพาะของหลักทรัพย์แต่ละประเภทที่ถูกยึด เช่น ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการยึดหลักทรัพย์ประเภทใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrants) ซึ่งมีลักษณะที่ แตกต่างจากหลักทรัพย์โดยทั่วไป กล่าวคือ ใบสำคัญแสดงสิทธิเป็นตราสารให้สิทธิแก่ผู้ถือที่จะซื้อหลักทรัพย์ใน ราคา ระยะเวลาและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยไม่คำนึงว่าราคาซื้อขายของหลักทรัพย์นั้นในตลาด ขณะนั้นจะเป็นเท่าไร การใช้สิทธิตามใบแสดงสิทธินั้น ต้องใช้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งหากล่วงพ้น กำหนดเวลาไปแล้วใบสำคัญแสดงสิทธินั้นก็ป็นอันหมดอายุไป และจะไม่สามารถเรียกร้องสิ่งใด ๆ จากผู้ออก ใบสำคัญแสดงสิทธิได้เลย ดังนั้น ในการยึดหลักทรัพย์ประเภทดังกล่าว จึงไม่อาจรอให้ศาลมีคำสั่งให้หลักทรัพย์ ประเภทนี้ตกเป็นของแผ่นดินแล้วจึงนำส่งให้สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลังได้ ตามที่กำหนดได้ ซึ่งหากต้องรอเวลาคดีถึงที่สุดแล้วอาจสิ้นสุดระยะเวลาที่จะสามารถใช้สิทธิในตราสารดังกล่าว ได้ ทำให้ตราสารที่ยึดมาดังกล่าวไร้ประโยชน์ ซึ่งจากการสอบถามพนักงานเจ้าหน้าที่ทราบมาตั้งแต่มีการก่อตั้ง สำนักงาน ปปง. และกฎหมายกำหนดให้สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ในการเก็บรักษาและบริหารทรัพย์สินที่ถูกยึด

หรืออายัดได้ ยังไม่เคยมีการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์แต่อย่างใด แม้จะได้ทำการยึดหลักทรัพย์ดังกล่าวไว้แล้วก็ตาม

โดยจากการศึกษาแนวทางการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออายัดจากต่างประเทศเปรียบเทียบกับ การเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในปัจจุบันแล้ว สามารถแสดงข้อมูลเปรียบเทียบได้ ดังนี้

เรื่อง	สหรัฐอเมริกา	ราชอาณาจักรสวีเดน	ประเทศไทย
หลักการ ริบทรัพย์	o การริบทรัพย์ทางแพ่ง (non-conviction-based confiscation)	o การริบทรัพย์โดยใช้คำพิพากษา (conviction-based confiscation)	o การริบทรัพย์ทางแพ่ง (non-conviction-based confiscation)
วิธีการในการ เก็บรักษาและ บริหารจัดการ หลักทรัพย์ ที่ถูกยึด	o โดยทั่วไป USMS ⁸ จะเป็นผู้เก็บรักษาหุ้นและพันธบัตรทั้งหมดที่หน่วยงานผู้ทำการยึดส่งมา o หน่วยงานผู้ทำการยึดต้องทำการปรึกษากับ USMS ก่อนที่จะทำการยึดหุ้นหรือพันธบัตรที่มีมูลค่าที่ไม่แน่นอนได้ เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติที่ดีที่สุด o ในกรณีหลักทรัพย์ที่ไม่ได้อยู่ในบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ หน่วยงานที่ทำการยึดควรติดต่อนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ที่มีใบรับรองเพื่อกำหนดมูลค่าตาม	o ดำเนินการโดยในการขายให้กับประชาชนทั่วไป ซึ่งทรัพย์ที่เป็นหุ้น อาจขายผ่านการขายทอดตลาด เหมือนเช่นกันกับทรัพย์ประเภทอื่นที่ทำการขายทอดตลาด โดยหน่วยงานกำกับดูแลหรือผู้ได้รับมอบหมาย	o การเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดอยู่ภายใต้สำนักงานปปง. เพียงหน่วยงานเดียว o กำหนดการเก็บรักษาทรัพย์เฉพาะในกรณีที่มีการยึดหรืออายัดหลักทรัพย์ที่มีเอกสารตราสารทางการเงินเท่านั้น o เมื่อดำเนินการยึดเอกสารตราสารทางการเงินนั้นมาเก็บไว้ในการครอบครองของสำนักงาน ปปง. แล้ว ให้อายุเวลาศาลสั่งให้ทรัพย์ดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินให้ส่งไปหุ้นดังกล่าวไปยังคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลัง

⁸ United States Marshals Service.

เรื่อง	สหรัฐอเมริกา	ราชอาณาจักรสวีเดน	ประเทศไทย
	<p>ความเหมาะสมของตลาดและกำหนดวิธีการซื้อขายหลักทรัพย์หากหลักทรัพย์ดังกล่าวไม่ได้มูลค่าหรือมีมูลค่าน้อยก็ไม่ควรทำการยึดหรืออายัด</p> <p>○ ในกรณีหลักทรัพย์ที่ถืออยู่ในบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ เมื่อถูกยึดหรือถูกอายัดบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์นั้น ยังคงมีการลงทุนได้ต่อไป แม้วันที่มีคำสั่งอายัด เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น</p> <p>○ เมื่อได้รับคำสั่งให้ริบทรัพย์ดังกล่าวแล้ว USMS จะสั่งให้นายหน้าทำการชำระบัญชีโดยเงินรายได้สุทธิหลังหักค่าคอมมิชชั่นจะถูกนำไปฝากไว้ในกองทุน</p>		<p>○ ไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์ไว้เป็นการเฉพาะ</p> <p>○ กำหนดเพียงวิธีการจัดการทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์ไม่ว่าประเภทใดก็ตามที่อาจเสื่อมค่าหรือราคาหรือหากปล่อยทิ้งไว้จะทำให้ไร้ประโยชน์ หรือไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษา หรือหากเก็บไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากเกินไปจนสมควรเลขาธิการ ป.ง. สามารถสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินดังกล่าวไปดูแลและใช้ประโยชน์ หรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการได้</p>
ข้อดี/ข้อเสีย	<p>○ มีหน่วยงานในการรับผิดชอบในการเก็บและบริหารทรัพย์สินเพียงหน่วยงานเดียว ทำให้สามารถทำงานและเก็บรักษาได้อย่างเป็นระบบ</p> <p>○ มีการบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออายัดตามแต่ละประเภท</p>	<p>○ การบริหารจัดการทรัพย์สินโดยการขายทอดตลาดสามารถได้ราคาสูงที่สุดเพื่อลดช่องว่างระหว่างราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินกับมูลค่าตลาดของทรัพย์สินได้มากที่สุด</p> <p>○ แต่การขายทอดตลาดอาจไม่เหมาะสมสำหรับทรัพย์สินที่</p>	<p>○ วิธีการบริหารจัดการทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์ไม่เหมาะสมลักษณะประเภทของหลักทรัพย์แต่ละประเภทเนื่องจากทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์เป็นทรัพย์สินที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น มีกำหนดระยะเวลา หรือมี</p>

เรื่อง	สหรัฐอเมริกา	ราชอาณาจักรสวีเดน	ประเทศไทย
	ได้เป็นไปตามลักษณะเฉพาะของหลักทรัพย์ เป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการให้ได้ประโยชน์สูงสุด	เป็นประเภทหุ้นและพันธบัตรที่มีการขายผ่านสถาบันการเงินและเงินที่ได้รับจะถูกโอนไปยังผู้มีอำนาจตามกฎหมาย เนื่องจากสวีเดนใช้ระบบการริบทรัพย์ตามมูลค่า (value confiscation) หากมูลค่าของหุ้นและพันธบัตรที่ทำการยึดดังกล่าวไม่ครอบคลุมต้นทุนการขายก็จะเป็นการกำหนดมาตรการในการยึด	ความผันผวนสูง หากรอเวลาเพื่อให้มีการจัดการขายทอดตลาดเพื่อหาราคาที่เหมาะสม หรือรอให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินดังกล่าวไปดูแลและใช้ประโยชน์นั้น อาจสิ้นสุทธระยะเวลาที่จะบริหารจัดการและทำให้หลักทรัพย์ที่ยึดมาดังกล่าวไร้ประโยชน์หรือ หากมีการถือครองไว้นานโดยไม่มีการบริหารจัดการอาจทำให้หลักทรัพย์ดังกล่าวไม่มีมูลค่าได้หรือต่ำกว่าราคาตลาดอย่างมากได้

5.2 การจัดประเภทหลักทรัพย์เพื่อประโยชน์ในการนำออกบริหารจัดการ

ตามสภาพปัญหาที่ได้กล่าวข้างต้น พบว่า ปัจจุบันสำนักงาน บปง. ไม่มีการแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการหลักทรัพย์แต่ละประเภทที่ถูกยึด ซึ่งแม้ว่าอาจใช้วิธีการบริหารจัดการโดยเทียบเคียงในการจัดการทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์ ในกรณีหลักทรัพย์นั้นอาจเสื่อมค่าหรือราคาหรือหากปล่อยทิ้งไว้จะทำให้ไร้ประโยชน์ หรือไม่เหมาะสมที่จะเก็บไว้โดยอาจนำออกขายทอดตลาดก็ตาม แต่หลักเกณฑ์วิธีการดังกล่าวไม่ครอบคลุมถึงหลักทรัพย์ทุกประเภทที่ถูกยึดหรืออาจถูกยึดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งหากให้มีการถือครองไว้นานเพื่อรอให้มีการประกาศขายทอดตลาดเพียงอย่างเดียวอาจทำให้หลักทรัพย์ดังกล่าวไม่มีมูลค่าได้หรือต่ำกว่าราคาตลาดอย่างมากและเกิดความเสียหายได้

โดยจากการศึกษา ทำให้ทราบได้ว่า หลักทรัพย์ถือเป็นสินทรัพย์ทางการเงินที่จับต้องไม่ได้ (financial asset) โดยแตกต่างจากทรัพย์สินที่อาจจับต้องได้ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็น บ้าน ที่ดิน คอนโดมิเนียม ยานพาหนะต่าง ๆ เครื่องประดับ หรือเงินสด โดยหลักทรัพย์นั้นสามารถแบ่งได้หลายประเภท ทั้งนี้ เป็นไปตามระดับความเสี่ยงและระดับของผลตอบแทนที่เป็นไปได้ โดยระดับความเสี่ยงในที่นี้นั้น หมายถึง โอกาสที่ราคาของหลักทรัพย์ที่จะเปลี่ยนแปลงขึ้นลงในแต่ละช่วงเวลา เช่น ราคาหุ้นที่ขยับขึ้นลงในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ ส่วนระดับของผลตอบแทนที่เป็นไปได้ นั้น หมายความว่า อัตราผลตอบแทนที่ได้รับหรือคาดว่าจะได้รับ เช่น

ดอกเบียเงินฝาก ดอกเบียหุ้นกู้ กำไรจากราคาหุ้น ซึ่งหลักทรัพย์แต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะและความเสี่ยง รวมถึงระดับของผลตอบแทนที่เป็นไปได้ที่แตกต่างกัน โดยเพื่อประโยชน์ในการนำออกบริหารจัดการ ผู้เขียน ได้พิจารณา แบ่งประเภทของหลักทรัพย์ตามระดับความเสี่ยงและระดับของผลตอบแทนที่เป็นไปได้ ดังนี้

1) หลักทรัพย์กลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง โดยหลักทรัพย์กลุ่มนี้将有ความเสี่ยงด้านราคาที่สูง ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงตามปัจจัยต่าง ๆ มากมายที่เข้ามากระทบ เช่น ภาวะเศรษฐกิจต่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การควบรวมธุรกิจ การประกาศกำไรขาดทุน และเมื่อมีปัจจัยต่าง ๆ เกิดขึ้น และถึงแม้ว่าจะมีความเสี่ยงด้านราคาที่สูงมากก็ตาม แต่ก็มีอัตราผลตอบแทนที่ได้รับหรือคาดว่าจะได้รับในระดับที่สูงมากเช่นกัน โดยหลักทรัพย์ที่อยู่ในกลุ่มนี้ จะได้แก่ กลุ่มของหลักทรัพย์ที่เป็นประเภท หุ้น (Shares) ไม่ว่าจะเป็นหุ้นสามัญ (Common Stock or Ordinary Shares) หรือหุ้นบุริมสิทธิ (Preferred Shares) หรือกลุ่มที่เป็นสินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Asset) ซึ่งเป็นหลักทรัพย์ที่ผลตอบแทนสูงแต่ราคามีความผันผวนมาก นอกจากนี้ยังเป็นหลักทรัพย์ที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาในการจ่ายผลตอบแทนที่แน่นอน ผู้ถือครองต้องยอมรับความเสี่ยงจากการสูญเสียมูลค่าหากต้องถือครองเป็นระยะเวลานาน โดยหลักทรัพย์ที่เป็นประเภทหุ้นสามัญ (Common Stock or Ordinary Shares) และหุ้นบุริมสิทธิ (Preferred Shares) ถือเป็นตราสารทุน ซึ่งออกมาเพื่อระดมทุนจากประชาชน เพื่อให้ผู้ถือหุ้นเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของในธุรกิจนั้น ๆ โดยตรง ผู้ถือหุ้นมีสิทธิลงคะแนนเสียงเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือการตัดสินใจสำคัญในที่ประชุมผู้ถือหุ้นตามสัดส่วนจำนวนหุ้นที่ถืออยู่ได้ โดยผลตอบแทนที่ได้รับ คือ ส่วนต่างของกำไรจากการขายเปลี่ยนมือ หรืออาจมีสิทธิได้รับผลตอบแทนเป็นเงินปันผล (Dividend) ซึ่งอยู่กับผลกำไร และข้อตกลงของกิจการนั้น ซึ่งมูลค่าราคาหุ้นสามัญโดยเฉพาะที่สามารถซื้อขายกันได้ในตลาดหลักทรัพย์นั้นก็จะขยับขึ้นลงได้รายวันจึงมีความผันผวนมาก โดยเฉพาะหลักทรัพย์กลุ่มที่เป็นสินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Asset) แม้จะไม่อยู่ในนิยามของคำว่า “หลักทรัพย์” ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ก็ตาม แต่สินทรัพย์ดิจิทัลถือเป็นหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีราคาและสามารถถือเอาได้ และมีมูลค่าทางการเงิน ซึ่งมีความเสี่ยงเรื่องมูลค่าของผลตอบแทนเมื่อทำการซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือถือครองสินทรัพย์ดิจิทัล เนื่องจากราคาของสินทรัพย์ดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความผันผวนมากเช่นเดียวกับหลักทรัพย์ที่เป็นประเภทหุ้นสามัญ

โดยลักษณะของการซื้อขาย แลกเปลี่ยนของหลักทรัพย์ในกลุ่มนี้ สามารถทำการซื้อขายหลักทรัพย์โดยผ่านระบบการซื้อขาย โดยหลักทรัพย์ประเภทหุ้น (Shares) ที่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ จะมีการซื้อขายผ่านระบบ Automatic Order Matching (AOM) ซึ่งเป็นวิธีการซื้อขายที่ผู้ซื้อและผู้ขายส่งการเสนอซื้อและเสนอขายด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเข้ามาในระบบการซื้อขายของตลาดหลักทรัพย์ โดยที่ระบบคอมพิวเตอร์ของตลาดหลักทรัพย์จะทำการเรียงลำดับ และจับคู่คำสั่งซื้อขายให้โดยอัตโนมัติ โดยระบบจะทำการจัดเรียงลำดับคำสั่งซื้อขายเมื่อสามารถส่งคำสั่งซื้อขายเข้ามา ระบบการซื้อขายจะเก็บคำสั่งซื้อขายไว้ตั้งแต่วันที่ส่งคำสั่งซื้อขาย จนถึงสิ้นวันทำการ และจัดเรียงคำสั่งซื้อขายตามลำดับของราคาและเวลาที่ดีที่สุด (Price then Time Priority) โดยคำสั่งซื้อที่มีราคาเสนอซื้อสูงที่สุดจะถูกจัดเรียงไว้ในลำดับที่หนึ่ง และถ้ามี

ราคาเสนอซื้อที่สูงกว่าถูกส่งเข้ามาใหม่ จะจัดเรียงราคาเสนอซื้อที่สูงกว่าเป็นการเสนอซื้อในลำดับแรกก่อนและถ้ามีการเสนอซื้อในแต่ละราคามากกว่าหนึ่งรายการ ให้จัดเรียงตามเวลา โดยการเสนอซื้อที่ปรากฏในระบบการซื้อขายก่อนจะถูกจัดไว้เป็นการเสนอซื้อในลำดับก่อน และคำสั่งขายที่มีราคาเสนอขายต่ำที่สุดจะถูกจัดเรียงไว้ในลำดับที่หนึ่ง และถ้ามีราคาเสนอขายที่ต่ำกว่าถูกส่งเข้ามาใหม่จะจัดเรียงราคาเสนอขายที่ต่ำกว่าเป็นการเสนอขายในลำดับแรกก่อนแล้วถ้ามีการเสนอขายในแต่ละราคามากกว่าหนึ่งรายการให้จัดเรียงตามเวลา โดยการเสนอขายที่ปรากฏในระบบการซื้อขาย ก่อนจะถูกจัดไว้เป็นการเสนอขายในลำดับก่อน นอกจากนี้ ยังมี การจับคู่การซื้อขาย (Matching) โดยเมื่อคำสั่งซื้อขายผ่านเข้ามาในระบบซื้อขายแล้ว ระบบซื้อขายจะตรวจสอบว่าคำสั่งนั้นสามารถจับคู่กับคำสั่ง ด้านตรงข้ามได้ทันทีหรือไม่ ถ้าคำสั่งนั้นสามารถจับคู่ได้ทันที ระบบก็จะทำการจับคู่ให้ แต่ถ้าคำสั่งนั้น ไม่สามารถจับคู่ได้ ระบบจะจัดเรียงคำสั่ง ซื้อขายนั้นตามหลักการ Price then Time Priority ตามที่กล่าวข้างต้นเพื่อรอการจับคู่คำสั่งต่อไปนอกจากนี้ ยังอาจทำการซื้อผ่านด้วยวิธี Trade Report ซึ่งเป็นวิธีการซื้อขายที่ผู้ซื้อและผู้ขายได้ทำการเจรจาต่อรองเพื่อตกลงซื้อขายกัน (Dealing) แล้วจึงบันทึกรายการซื้อขายนั้นเข้ามา ในระบบการซื้อขาย (Trade Report) โดยบริษัทสมาชิกสามารถ ประกาศ โฆษณา (Advertise) การเสนอซื้อหรือ เสนอขายของตนผ่านระบบการซื้อขายได้⁹ ซึ่งคล้ายคลึงกับการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ที่มีการซื้อขายผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Asset Exchange) โดยผ่านระบบการจับคู่หรือหาคู่สัญญาให้เช่นกัน

2) หลักทรัพย์กลุ่มที่มีความเสี่ยงปานกลาง เนื่องจากเป็นหลักทรัพย์ในลักษณะตราสารที่ให้สิทธิแก่ผู้ถือหรือแสดงสิทธิในทรัพย์สินของโครงการจัดการลงทุนของกองทุนรวม (Mutual Fund) ในการซื้อคืนหลักทรัพย์ในราคา ระยะเวลาและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยไม่คำนึงว่าราคาซื้อขายของหลักทรัพย์นั้นในตลาดขณะนั้นจะเป็นเท่าไร โดยการใช้สิทธินั้นต้องใช้ภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงไม่มีความผันผวนทางราคาเท่ากับกลุ่มของหลักทรัพย์ที่เป็นประเภท หุ้น (Shares) หรือกลุ่มที่เป็นสินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Asset) โดยผลตอบแทนที่เป็นไปได้นั้น จะเน้นด้านการจ่ายปันผลหรือเน้นผลกำไรจากส่วนต่างของราคาหลักทรัพย์ ซึ่งหลักทรัพย์ที่อยู่ในกลุ่มนี้ จะได้แก่ กลุ่มของหลักทรัพย์ที่เป็นประเภทหน่วยลงทุน อันได้แก่ ตราสารหรือหลักฐานแสดงสิทธิในทรัพย์สินของกองทุน ซึ่งโดยลักษณะของการซื้อขาย หรือขายคืนของหลักทรัพย์ในกลุ่มนี้นั้น จะเป็นไปตามลักษณะเฉพาะของหลักทรัพย์ประเภทต่าง ๆ เช่น กรณีการขายคืนหน่วยลงทุนนั้น อาจขึ้นอยู่กับประเภทของกองทุนโดยสามารถแบ่งตามลักษณะในการจัดจำหน่ายและการไถ่ถอนได้ 2 ประเภท คือ กองทุนเปิด (Opened – End Fund) และกองทุนปิด (Closed – End Fund) และโดยสำหรับกองทุนเปิดนั้น อาจมีการกำหนดอายุโครงการหรือไม่ก็ได้ แต่บริษัทหลักทรัพย์สามารถที่จะขายหน่วยลงทุนเพิ่มเติมและต่อเนื่องได้ หลังจากที่มีการเสนอขายหน่วยลงทุนในครั้งแรกไปแล้ว รวมถึงสามารถรับซื้อคืนหน่วยลงทุนจากผู้ลงทุนเมื่อใดก็ได้ตลอดเวลา ซึ่งในทางปฏิบัติบริษัทหลักทรัพย์จะมีการกำหนดระยะเวลาในการขายตลอดจนเวลาซื้อคืนไว้ล่วงหน้า ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่กำหนด โดยแตกต่างจากกองทุนปิด ซึ่งจะไม่มีการรับซื้อคืนหน่วย

⁹ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, การซื้อขายตราสารทุน, สืบค้นเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2563, จาก https://www.set.or.th/products/trading/equity/tradingsystem_p3.html

ลงทุน โดยกองทุนปิดจะมีการกำหนดอายุโครงการอย่างชัดเจนแน่นอน ทำให้จำนวนของหน่วยลงทุนของกองทุนคงที่ ไม่มีการเพิ่มเติมหรือลดลง โดยผู้ถือหน่วยลงทุนไม่สามารถขายคืนหน่วยลงทุนให้แก่บริษัทหลักทรัพย์ได้ก่อนครบกำหนดอายุโครงการได้ ต้องถือเอาไว้เพื่อรอขายคืนเมื่อครบกำหนดอายุโครงการเท่านั้น¹⁰

3) หลักทรัพย์กลุ่มที่มีความเสี่ยงต่ำ เนื่องจากเป็นหลักทรัพย์ประเภทตราสารหนี้ ซึ่งมีกำหนดระยะเวลาในการตอบแทนที่ชัดเจน โดยหากเป็นหลักทรัพย์ประเภทตั๋วเงินคลัง (Treasury Bills) มีอายุไม่เกิน 1 ปี หรือหลักทรัพย์ประเภทพันธบัตร (Bonds) อาจมีอายุมากกว่า 1 ปีขึ้นไป ซึ่งทั้งตั๋วเงินคลังและพันธบัตรถือเป็นตราสารหนี้ ซึ่งหากออกโดยภาครัฐเพื่อเป็นหลักฐานว่าได้มีการกู้ยืมเงิน โดยถือเป็นตราสารหนี้ที่อยู่ในระดับต่ำ เพราะภาครัฐเป็นผู้ออกพันธบัตร ซึ่งการลงทุนในพันธบัตรจึงเป็นการลงทุนที่มั่นคง ไม่มีความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับเงินต้นคืน ได้รับดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทนในอัตราแบบคงที่ตามระยะเวลากำหนดที่แน่นอน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรในขณะที่ยกจ่ายโดยส่วนใหญ่จะกำหนดให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในขณะนั้น ซึ่งด้านของความผันผวนของราคาหลักทรัพย์ประเภทนี้ก็ยังคงอยู่ในระดับต่ำเช่นกัน นอกจากนี้ ตราสารหนี้ดังกล่าวข้างต้นมิได้ออกได้โดยภาครัฐเท่านั้น ภาคเอกชนก็สามารถออกได้โดยตราสารหนี้ที่ออกโดยภาคเอกชน จะถือเอกสารที่บริษัทเอกชนออกให้เป็นหลักฐานว่าได้กู้ยืมเงินจากนักลงทุน ซึ่งระดับความเสี่ยงว่าจะได้รับคืนเงินที่ให้กู้ยืมไปหรือไม่นั้น ก็ขึ้นอยู่กับสถานะทางการเงินของบริษัทผู้กู้ยืมเป็นสำคัญ และยังมีตราสารหนี้อีกหลายประเภทที่มีสภาพคล่องสูง และมีกำหนดระยะเวลาในการตอบแทนที่ชัดเจน เช่น ตราสารหนี้ประเภทตั๋วเงิน (Bills) ซึ่งเป็นตราสารหนี้ระยะสั้นที่ออกเพื่อจัดหาเงินทุนจากประชาชนเป็นการทั่วไป ไม่ใช่ตั๋วเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ โดยจ่ายผลตอบแทนที่ในรูปของส่วนลด (Discount) แทนการจ่ายเป็นดอกเบี้ยจ่าย (Coupon) รวมทั้งหุ้นกู้ (Debentures) ที่เป็นตราสารหนี้ระยะยาวเกินกว่า 1 ปี ที่บริษัทออกให้แก่ผู้ให้ยืมเงินหรือผู้ซื้อเพื่อแสดงสิทธิที่จะได้รับเงินหรือผลประโยชน์อื่นของผู้ถือตราสาร โดยกำหนดประโยชน์ตอบแทนไว้เป็นการล่วงหน้าในอัตราเท่ากันทุกหน่วย ซึ่งเงินที่ชำระเป็นค่าหุ้นก็ถือเป็นเงินที่ให้บริษัทกู้ยืมและหุ้นกู้ถือเป็นตราสารทางการเงินที่สามารถเปลี่ยนมือได้ โดยจ่ายผลตอบแทนในรูปแบบของดอกเบี้ยให้กับผู้ถือหุ้นกู้ ตามระยะเวลาและอัตราที่กำหนด ซึ่งดอกเบี้ยจะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับฐานะและชื่อเสียงของบริษัทผู้ออกหุ้นกู้ สภาพของตลาดเงินและตลาดทุน และระยะเวลาของการชำระคืนเงินต้น ซึ่งโดยลักษณะของการซื้อขาย แลกเปลี่ยนของหลักทรัพย์ในกลุ่มนี้นั้น ผู้ครอบครองสามารถขายตราสารหนี้ ก่อนครบกำหนดได้ ซึ่งสภาพคล่องในการซื้อขายอาจแตกต่างกันไปตามปริมาณ และประเภทของตราสารหนี้ นั้น ๆ โดยเมื่อตราสารหนี้ผ่านการซื้อขายไปสู่ผู้ลงทุนในตลาดแรกแล้วอาจมีการซื้อขายเปลี่ยนมือ ในตลาดรองได้

อย่างไรก็ตาม ยังมีหลักทรัพย์อีกประเภทที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากหลักทรัพย์ที่กล่าวมาข้างต้น คือ หลักทรัพย์ประเภทใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrants) เนื่องจากระดับความเสี่ยงของมูลค่าของ

¹⁰ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ประเภทของกองทุนรวม, สืบค้นเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2563, จาก https://www.set.or.th/education/th/begin/mutualfund_content02.pdf

ใบสำคัญแสดงสิทธิแต่ละชนิดนั้นจะเปลี่ยนแปลงตามหลักทรัพย์ที่อ้างอิง เช่น ใบสำคัญแสดงสิทธิอนุพันธ์ (Derivative Warrants) อาศัยสินทรัพย์อ้างอิงเป็นหุ้นสามัญใน SET100 มูลค่าของราคาจึงมีความผันผวนโดยอ้างอิงจากหุ้นแม่ซึ่งเป็นหุ้นสามัญที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ โดยระดับการเปลี่ยนแปลงของราคาอนุพันธ์นั้น มักจะเป็นทวีคูณของราคาสินทรัพย์อ้างอิง เช่น ถ้าสินทรัพย์ราคาเพิ่มขึ้น 10% ราคาของอนุพันธ์จะเพิ่มขึ้น 50% จึงถือเป็นหลักทรัพย์ที่มีความผันผวนสูง นอกจากนี้ ยังมีอายุในการใช้สิทธิที่ค่อนข้างสั้น (ระหว่าง 2 เดือน – 2 ปี) ซึ่งเมื่อใบสำคัญแสดงสิทธิอนุพันธ์นั้นใกล้หมดอายุลง มูลค่าของใบสำคัญแสดงสิทธิอนุพันธ์จะลดลงเรื่อย ๆ จึงทำให้การถือครองสิทธิใบสำคัญแสดงสิทธิอนุพันธ์ (Derivative Warrants) มีความเสี่ยงสูงมาก หรือในกรณีใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อขายหน่วยลงทุน มูลค่าของหลักทรัพย์ที่อ้างอิงของใบสำคัญแสดงสิทธิก็จะไปตามมูลค่าของหน่วยลงทุน ซึ่งจะไม่มี ความผันผวนเท่ากับหลักทรัพย์อ้างอิงประเภทหุ้น ดังนั้น การจัดประเภทหลักทรัพย์ประเภทใบสำคัญแสดงสิทธินั้น จึงต้องพิจารณาจากลักษณะของหลักทรัพย์ที่ทำการอ้างอิงด้วยว่า หลักทรัพย์อ้างอิงดังกล่าวจัดอยู่ในระดับความเสี่ยงและระดับของผลตอบแทนที่เป็นไปได้ประเภทใด หากหลักทรัพย์อ้างอิงจัดอยู่ในกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง ใบสำคัญแสดงสิทธิอนุพันธ์ดังกล่าวควรจัดอยู่ในกลุ่มของหลักทรัพย์ที่มีระดับความเสี่ยงสูงด้วย

5.3 แนวทางที่เป็นไปได้ในการเก็บรักษาและบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ผูกยึดในคดีฟอกเงิน

5.3.1 การเก็บรักษา

จากการศึกษากฎหมายและแนวปฏิบัติในการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ที่ผูกยึดหรืออายัดของต่างประเทศ ผู้เขียนขอเสนอแนะโดยเห็นว่าสำนักงาน ป.ปง. ในฐานะหน่วยงานผู้มีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และมีอำนาจในการเก็บรักษาและบริหารทรัพย์สินที่ผูกยึดหรืออายัดควรกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการเก็บรักษาและบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ผูกยึดหรืออายัด โดยแบ่งลักษณะการเก็บรักษาหลักทรัพย์ประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1) หากเป็นหลักทรัพย์ดังกล่าวเป็นหลักทรัพย์ที่มีตราสารทางการเงินที่พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถทำการยึดได้ เช่น ตั๋วเงินคลัง พันธบัตร และตั๋วเงิน ที่มีการออกเอกสารแสดงสิทธิในหลักทรัพย์ดังกล่าว ภายหลังการยึดแล้วควรจัดทำบัญชีรายละเอียดเอกสารให้ครบถ้วน โดยแสดงรายการ หมายเลขของตั๋วเงินคลัง พันธบัตร และตั๋วเงิน หน่วยของตั๋วเงินคลัง พันธบัตร และตั๋วเงิน ผู้จ่าย และเหตุผลที่ผูกยึดและจัดเก็บไว้ในห้องมั่นคงของสำนักงาน ป.ปง.

2) หากหลักทรัพย์ที่ผูกยึดหรืออายัดเป็นหลักทรัพย์ที่ไม่มีเอกสารตราสารทางการเงิน เช่น หุ้นสามัญที่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่มีใบหุ้น (Scripless) หรือหุ้นกู้ประเภทต่าง ๆ หากเป็นหุ้นที่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ พนักงานเจ้าหน้าที่ควรติดต่อบริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) หรือนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ทันทีหลังจากที่มีการออกคำสั่งยึดหรืออายัดหลักทรัพย์ดังกล่าว เพื่อ

กำหนดมูลค่าของหลักทรัพย์ที่ยึดตามความเหมาะสมของตลาดและกำหนดวิธีการบริหารจัดการหลักทรัพย์ดังกล่าว ซึ่งหากหลักทรัพย์ที่ยึดดังกล่าวไม่ได้มูลค่าหรือมีมูลค่าน้อยซึ่งเมื่อทำการประเมินมูลค่าแล้ว อาจไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการก็ไม่ควรทำการเก็บรักษาหลักทรัพย์ดังกล่าวไว้ โดยลักษณะของหุ้นถืออยู่ในบัญชีของบริษัทหลักทรัพย์ หากมีเหตุควรเชื่อได้ว่าอาจมีการยกย้ายถ่ายเทหุ้นดังกล่าว ภายหลังจากมีคำสั่งยึดหรืออายัดแล้ว ควรให้บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) แจ้งให้นายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์นั้นดำเนินการโอนหลักทรัพย์ดังกล่าวเข้าบัญชีหลักทรัพย์ของสำนักงาน ปปง. โดยให้ดำเนินการส่งเอกสารประกอบการโอนหลักทรัพย์ให้ บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) เพื่อดำเนินการยืนยันการโอนหลักทรัพย์ดังกล่าวมายังสำนักงาน ปปง. เพื่อรอการขายด้วย ซึ่งข้อดีของการโอนหลักทรัพย์ที่ยึดดังกล่าวมาอยู่ในการครอบครองของสำนักงาน ปปง. นอกจากจะเป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันการถูกยกย้ายหลักทรัพย์หรือมีการโอนขายหลักทรัพย์ที่ถูกยึดโดยมิชอบแล้ว ยังเป็นการป้องกันมิให้เกิดการกระทบบสิทธิของบุคคลภายนอกผู้สุจริตด้วย

3) หากทรัพย์สินที่ถูกยึดดังกล่าวเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทคริปโทเคอร์เรนซี ซึ่งโดยลักษณะของคริปโทเคอร์เรนซีนั้น เป็นข้อมูลดิจิทัลบนอินเทอร์เน็ต สามารถเก็บไว้ในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือในเซิร์ฟเวอร์บนคลาวด์ ซึ่งลักษณะทางกายภาพของคริปโทเคอร์เรนซีนั้นจะถูกเก็บไว้ในบัญชีเสมือน (virtual account) ที่เรียกว่ากระเป๋าเงิน (wallets) โดยกระเป๋าดังกล่าวนั้น คือ โปรแกรมซอฟต์แวร์ที่เชื่อมต่อกับบล็อกเชน และผลิตหรือเก็บกุญแจสาธารณะและส่วนตัวที่ใช้ในการส่งและรับคริปโทเคอร์เรนซี ซึ่งกุญแจสาธารณะหรือที่อยู่นั้น มีลักษณะคล้ายกับหมายเลขบัญชีธนาคาร และรหัสส่วนตัวคล้ายกับหมายเลขประจำตัว (personal identification number : PIN) หรือรหัสผ่านที่อนุญาตให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงและโอนค่าที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่สาธารณะหรือกุญแจ ดังนั้น หากมีการดำเนินการยึดสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทคริปโทเคอร์เรนซี สำนักงาน ปปง. ควรสร้างกระเป๋าเงินหรือที่อยู่สำหรับเก็บคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกยึดนั้น สำหรับการยึดในแต่ละครั้งด้วย

5.3.2 การบริหารจัดการหลักทรัพย์

ตามที่ทราบกันดีว่า ทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์เป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างแต่มีมูลค่าที่ผันผวนขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจ ผลกำไรในการดำเนินการของกิจการ ผลตอบแทนสินทรัพย์ของกิจการ หรือโครงสร้างเงินทุนของบริษัทของออกหลักทรัพย์ และสามารถถูกเปลี่ยนมือได้ ซึ่งเมื่อทำการยึดหลักทรัพย์ประเภทใดก็ตามแล้ว หากต้องทำการถือครองเป็นระยะเวลาอันยาวนานเพื่อรอให้คดีถึงที่สุดแล้ว อาจทำให้หลักทรัพย์ที่ถูกยึดนั้นสูญเสียมูลค่าได้

การบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วยวิธีการต่าง ๆ จึงถือเป็นการดำเนินการอย่างหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงหลักทรัพย์เป็นเงินมาเก็บรักษาไว้แทนเพื่อป้องกันความเสี่ยงในการสูญเสียมูลค่าของหลักทรัพย์ได้ แต่เนื่องจากหลักทรัพย์

ที่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์รวมทั้งที่มีการแลกเปลี่ยนกันนอกตลาดหลักทรัพย์มีหลายประเภท ผู้เขียนขอเสนอแนะให้มีการบริหารจัดการหลักทรัพย์ โดยแบ่งหลักเกณฑ์วิธีการตามกลุ่มความเสี่ยงของหลักทรัพย์ที่พิจารณาจากการสูญเสียมูลค่าในการถือครองหลักทรัพย์แต่ละประเภท ซึ่งในรายงานฉบับนี้ จะขอกล่าวถึงแต่เฉพาะหลักทรัพย์ที่ได้รับความนิยมในการซื้อขาย ดังนี้

1) ในกรณีหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูง อันได้แก่ กลุ่มของหลักทรัพย์ที่เป็นประเภทหุ้น (Shares) ไม่ว่าจะเป็นหุ้นสามัญ (Common Stock or Ordinary Shares) หรือหุ้นบุริมสิทธิ (Preferred Shares) หรือกลุ่มที่เป็นสินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Asset) ซึ่งเป็นหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูงเมื่อเทียบกับหลักทรัพย์ประเภทอื่น ๆ เนื่องจากราคามีความผันผวนมาก ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ง. ต้องยอมรับความเสี่ยงจากการสูญเสียมูลค่าหากต้องถือครองเป็นระยะเวลานานในระหว่างการดำเนินคดีฟ้องเงิน

ซึ่งวิธีการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับหลักทรัพย์ในกลุ่มนี้ เนื่องจากโดยลักษณะของการซื้อขายแลกเปลี่ยนของหลักทรัพย์ในกลุ่มนี้ สามารถทำการซื้อขายหลักทรัพย์ผ่านระบบการซื้อขายซึ่งเป็นวิธีการซื้อขายที่ผู้ซื้อและผู้ขายส่งการเสนอซื้อและเสนอขายด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเข้ามายังระบบการซื้อขายของตลาดหลักทรัพย์ หรือศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ประกอบกับหลักทรัพย์ในกลุ่มนี้เป็นหลักทรัพย์ที่มีราคาผันผวนสูง ผู้เขียนเห็นว่า ภายหลังจากมีการยึดทรัพย์ประเภทดังกล่าวควรจัดให้มีการบริหารจัดการโดยการชำระบัญชีโดยการขายในตลาดหลักทรัพย์หรือศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลทันทีที่ได้รับอนุญาต โดยไม่จำรอให้ศาลมีคำสั่งให้รับหลักทรัพย์ดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งในการขายนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือผ่านตัวกลางที่ให้บริการในการซื้อขายหลักทรัพย์ โดยเมื่อมีการประเมินมูลค่าหลักทรัพย์ดังกล่าวแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งไปราคาหลักทรัพย์ที่ประเมินแล้วดังกล่าวไปยังผู้ถูกคำสั่งยึดหรืออายัดและขอความยินยอมในการบริหารจัดการโดยการขาย ซึ่งหากผู้ถูกคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์นั้นไม่ยินยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่บริหารจัดการโดยการขายในระหว่างที่คดียังไม่ถึงที่สุด พนักงานเจ้าหน้าที่อาจไม่ขายทรัพย์ดังกล่าวก็ได้ หากผู้ถูกคำสั่งยึดหรืออายัดนั้นได้วางเงินประกันตามมูลค่าหลักทรัพย์ที่ทำการประเมินแล้ว

หากผู้ถูกคำสั่งยึดได้ให้ความยินยอมในการบริหารจัดการหลักทรัพย์โดยการชำระบัญชีโดยการขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอความเห็นต่อเลขาธิการ ป.ป.ง. เพื่อพิจารณาขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ทันที ซึ่งข้อดีของวิธีการบริหารหลักทรัพย์ด้วยวิธีการนี้ คือ จะได้ราคาซื้อขายจะเป็นราคา ณ เวลาที่ทำการขาย (Time of sale) ที่สะท้อนมูลค่าที่แท้จริงของหลักทรัพย์ และป้องกันการสูญเสียมูลค่าหากต้องถือครองเป็นระยะเวลานาน โดยเงินรายได้สุทธิหลังหักค่าคอมมิชชั่นจะถูกส่งมายังสำนักงาน ป.ป.ง. เพื่อนำไปฝากไว้ในกองทุนต่อไป อย่างไรก็ตาม วิธีการบริหารจัดการหลักทรัพย์โดยวิธีการขายนี้ อาจจะได้ราคาที่ไม่สูงเมื่อเทียบกับวิธีการบริหารจัดการโดยการขายทอดตลาด เนื่องจากไม่มีการประมูลเพื่อแข่งขันราคา

อย่างไรก็ตาม ก่อนจะดำเนินการให้มีการชำระบัญชีหลักทรัพย์นั้น ควรกำหนดให้มีการประเมินมูลค่าของหลักทรัพย์แต่ละประเภท โดยการประเมินมูลค่าหุ้นสามัญนั้นจำเป็นต้องใช้ปัจจัยต่าง ๆ เพื่อประเมินมูลค่าหุ้นสามัญของบริษัท ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลภาวะเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในขณะนั้น โดยเฉพาะข้อมูลของบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์ซึ่งเสมือนเป็นวัตถุดิบหรือปัจจัยนำเข้า (Input) ในกระบวนการประเมินมูลค่าหุ้นสามัญ (Process) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ สุดท้ายคือ “มูลค่าที่เหมาะสมหรือมูลค่าที่แท้จริง (intrinsic value)¹¹” ซึ่งวัตถุประสงค์สำคัญในการประเมินมูลค่า (valuation) คือ ความต้องการทราบมูลค่าที่แท้จริง (intrinsic value) ของสินทรัพย์ว่ามีมูลค่าเท่าใด¹² เพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการหลักทรัพย์ในกลุ่มนี้ด้วย

2) ในกรณีหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงปานกลาง ซึ่งเป็นหลักทรัพย์ซึ่งเป็นตราสารให้สิทธิแก่ผู้ถือที่จะซื้อหลักทรัพย์ในราคา ระยะเวลาและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยไม่คำนึงว่าราคาซื้อขายของหลักทรัพย์นั้นในตลาดขณะนั้นจะเป็นเท่าไร โดยการใช้สิทธิตามใบแสดงสิทธินั้น โดยต้องใช้ภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงไม่มีความผันผวนทางราคาเท่ากับกลุ่มของหลักทรัพย์ที่เป็นประเภท หุ้น (Shares) หรือกลุ่มที่เป็นสินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Asset) ซึ่งเป็นหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูง

ซึ่งวิธีการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับหลักทรัพย์ในกลุ่มนี้ เนื่องจากลักษณะของการซื้อขายหรือขายคืนของหลักทรัพย์ในกลุ่มนี้นั้น จะเป็นไปตามลักษณะเฉพาะของหลักทรัพย์ประเภทต่าง ๆ เช่น กรณีการขายคืนหน่วยลงทุนนั้น อาจขึ้นอยู่กับประเภทของกองทุนโดยสามารถแบ่งตามลักษณะในการจัดจำหน่ายและการไถ่ถอน และกำหนดระยะเวลาในการใช้สิทธิ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า ควรจัดให้มีการบริหารจัดการโดยการแต่งตั้งให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีความรู้ความชำนาญรับทรัพย์สินดังกล่าวไปดูแล เพื่อรอเวลาให้มีการจัดการขายทอดตลาดสิทธิในหน่วยลงทุนดังกล่าวระหว่างที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ ป.ป.ง. มีคำสั่งยึดหลักทรัพย์นั้น ซึ่งข้อดีของการบริหารจัดการโดยการจัดให้มีการขายทอดตลาด จะทำให้มีการแข่งขันเพื่อให้ได้ราคาที่สูงที่สุดจากการประมูล ซึ่งเป็นการลดช่องว่างระหว่างราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินกับมูลค่าตลาดของทรัพย์สิน แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการทรัพย์สินโดยวิธีการขายทอดตลาดจะมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ซึ่งหากมูลค่าของหลักทรัพย์ในกลุ่มนี้ไม่ได้มูลค่าหรือมีมูลค่าน้อยไม่คุ้มค่าหากต้องจัดให้มีการขายทอดตลาด สำนักงาน ป.ป.ง. โดยเลขาธิการ ป.ป.ง. อาจพิจารณาให้ดำเนินการบริหารจัดการโดยทางอื่นที่เหมาะสมก็ได้

¹¹ intrinsic value คือ มูลค่าของหุ้นสามัญของกิจการที่ควรจะเป็นตามปัจจัยพื้นฐานของกิจการ โดยทั่วไปมักจะคำนวณจากการคาดการณ์แนวโน้มของฐานะทางการเงิน และผลการดำเนินงานในอนาคตของบริษัท ภายใต้สมมติฐานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ การคำนวณมูลค่าตามปัจจัยพื้นฐานของแต่ละคนอาจจะได้ผลลัพธ์แตกต่างกันไป ขึ้นกับวิธีหรือแบบจำลองที่ใช้และสมมติฐานที่เกิดขึ้น ซึ่งตัวแปรที่สำคัญที่สุดในการกำหนด intrinsic value คือ กำไรของธุรกิจที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต จากนั้นจึงนำผลลัพธ์ที่คำนวณมาประกอบการตัดสินใจ

¹² สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน (TSI) ตลาดหลักทรัพย์, ภาพรวมของการประเมินมูลค่าหุ้นสามัญ, หน้า 2.

3) ในกรณีหลักทรัพย์กลุ่มที่มีความเสี่ยงระดับต่ำ ซึ่งหลักทรัพย์เหล่านี้เป็นหลักทรัพย์ที่มีความมั่นคงสูง และมีกำหนดระยะเวลาในการตอบแทนที่ชัดเจน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า โดยสภาพและลักษณะของหลักทรัพย์ประเภทนี้ เป็นหลักทรัพย์ที่มีเอกสารตราสารทางการเงิน และมีระยะเวลาที่ครบกำหนดชำระที่ค่อนข้างยาว จึงเหมาะสมกับการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงมูลค่าที่อาจต้องสูญเสียจากการถือครอง การกำหนดให้เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ให้ส่งใบหุ้นดังกล่าวไปยังคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจกระทรวงการคลัง โดยไม่จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการโดยวิธีการอื่นนั้น จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากทำให้มูลค่าของหลักทรัพย์ที่ทำการยึดและถูกสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินจะไม่สูญเสียมูลค่าไป ซึ่งแตกต่างจากการบริหารจัดการโดยวิธีชำระบัญชีโดยการขายในตลาดหลักทรัพย์ที่ต้องอ้างอิงกับราคาหลักทรัพย์ในวันที่ทำการขาย ซึ่งไม่สามารถคาดเดาได้ และวิธีการบริหารจัดการทรัพย์สินโดยการขายทอดตลาดซึ่งต้องมีการกำหนดราคาประเมินหลักทรัพย์ ซึ่งโดยทั่วไปย่อมกำหนดไว้ต่ำกว่าราคาที่มีการซื้อขายอยู่แล้ว

นอกจากนี้ ในกรณีกลุ่มของหลักทรัพย์ประเภทใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrants) ซึ่งมีหลายประเภทไม่ว่าจะเป็น ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นสามัญ ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นกู้ หรือใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหน่วยลงทุน โดยความเสี่ยงของหลักทรัพย์แต่ละประเภทขึ้นอยู่กับหลักทรัพย์ที่อ้างอิง เช่น ใบสำคัญแสดงสิทธิอนุพันธ์ (Derivative Warrants) อาศัยสินทรัพย์อ้างอิงเป็นหุ้นสามัญที่มีความผันผวนโดยอ้างอิงจากหุ้นแม่ซึ่งเป็นหุ้นสามัญที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ หรือในกรณีใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อขายหน่วยลงทุน มูลค่าของหลักทรัพย์ที่อ้างอิงของใบสำคัญแสดงสิทธิก็จะเป็นไปตามมูลค่าของหน่วยลงทุน ซึ่งจะไม่มี ความผันผวนเท่ากับหลักทรัพย์อ้างอิงประเภทหุ้น ดังนั้น วิธีการในการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับหลักทรัพย์ประเภทใบสำคัญแสดงสิทธินี้ ต้องพิจารณาดำเนินการตามกลุ่มความเสี่ยงของหลักทรัพย์ที่เป็นหลักทรัพย์อ้างอิง โดยหากหลักทรัพย์อ้างอิงจัดอยู่ในกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง ต้องพิจารณาบริหารจัดการด้วยวิธีการเดียวกันกับหลักทรัพย์ที่เป็นประเภท หุ้น (Shares) ไม่ว่าจะเป็นหุ้นสามัญ (Common Stock or Ordinary Shares) หรือหุ้นบุริมสิทธิ (Preferred Shares) หรือกลุ่มที่เป็นสินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Asset) เป็นต้น

จากข้อเสนอแนะข้างต้น ผู้เขียนได้จัดทำตารางเสนอแนวทางในการเก็บรักษาและบริหารจัดการหลักทรัพย์แต่ละประเภทที่ถูกล็อกหรืออายัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มความเสี่ยง	ประเภทหลักทรัพย์	การเก็บรักษา	การบริหารจัดการ
ความเสี่ยงต่ำ	ตัวเงินคลัง (Treasury Bills) พันธบัตร (Bonds) ตัวเงิน (Bills) หุ้นกู้ (Debentures)	ควรจัดทำบัญชีรายละเอียดเอกสารให้ครบถ้วน โดยแสดงรายการ หมายเลขของตัวเงินคลัง พันธบัตร และตัวเงินหน่วยของตัวเงินคลัง พันธบัตร	เนื่องจากหลักทรัพย์เหล่านี้เป็นหลักทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูง และมีกำหนดระยะเวลาในการตอบแทนที่ชัดเจน จึง

กลุ่มความเสี่ยง	ประเภทหลักทรัพย์	การเก็บรักษา	การบริหารจัดการ
	ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นกู้	และตัวเงิน ผู้จ่าย และเหตุผลที่ ถูกยึด และจัดเก็บไว้ในห้อง มั่นคงของสำนักงาน ปปง.	เหมาะสมกับการบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ไม่ จำต้องคำนึงถึงมูลค่าที่ อาจต้องสูญเสียจากการ ถือครอง ซึ่งเมื่อคดีถึง ที่สุดแล้ว ให้ส่งใบหุ้น ดังกล่าวไปยัง คณะกรรมการนโยบาย รัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลัง เพื่อ พิจารณา โดยไม่จำเป็นต้องมี การบริหารจัดการโดย วิธีอื่น
ความเสี่ยง กลาง	หน่วยลงทุนอันได้แก่ตรา สารหรือหลักฐานแสดง สิทธิในทรัพย์สินของ กองทุน ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะ ซื้อหน่วยลงทุน ตราสารอื่นที่ คณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนด (any other instruments as specified by the SEC)	หากเป็นหลักทรัพย์ที่มีเอกสาร ตราสารทางการเงิน ให้พนักงาน เจ้าหน้าที่ดำเนินการเก็บรักษา เช่นเดียวกับกับหลักทรัพย์ ประเภท ตัวเงินคลัง พันธบัตร ตัวเงิน และหุ้นกู้ แต่หากไม่พบ เอกสารตราสารทางการเงิน ให้ พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งคำสั่งยึดไปยัง นายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ หรือ กองทุนเพื่อทำการสำเนา เอกสารมาเก็บไว้ที่สำนักงาน	ควรจัดให้มีการบริหารจัดการ โดยการแต่งตั้งให้ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีความรู้ ความชำนาญรับทรัพย์สิน ดังกล่าวไปดูแล เพื่อรอ เวลาให้มีการจัดการขาย ทอดตลาด
ความเสี่ยงสูง	หุ้น (Shares) <ul style="list-style-type: none"> ● หุ้นสามัญ (Common Stock or Ordinary Shares) ● หุ้นบุริมสิทธิ (Preferred Shares) 	เนื่องจากปัจจุบันหลักทรัพย์ ประเภทนี้ไม่มีเอกสารตราสาร ทางการเงิน ในการเก็บรักษา หลักทรัพย์ ภายหลังจากได้มี คำสั่งยึดหรืออายัดแล้ว ควรให้ นายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ ดังกล่าวดำเนินการโอน	ควรให้มีการประเมิน มูลค่าของหลักทรัพย์แต่ละ ประเภท และบริหารจัดการ โดยการชำระบัญชี โดยการขายในตลาด หลักทรัพย์ทันทีที่ได้รับ อนุญาต โดยไม่จํารอให้

กลุ่มความเสี่ยง	ประเภทหลักทรัพย์	การเก็บรักษา	การบริหารจัดการ
	<ul style="list-style-type: none"> ● สินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Asset) ● ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นสามัญ 	<p>หลักทรัพย์ดังกล่าวเข้าบัญชีหลักทรัพย์ของสำนักงาน ป.ง. โดยให้ดำเนินการส่งเอกสารประกอบการโอนหุ้นให้ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (TSD) เพื่อดำเนินการยืนยันการโอนหุ้นดังกล่าวมายังสำนักงาน ป.ง. เพื่อรอการขาย</p>	<p>ศาลมีคำสั่งให้ริบหลักทรัพย์ดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน</p>

บทที่ 6

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

เป็นที่ทราบกันดีว่า การยึดหรืออายัด และริบทรัพย์สินตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น ถือเป็นมาตรการทางแพ่ง (Civil Forfeiture) ซึ่งเป็นการยึดทรัพย์สินโดยไม่จำเป็นต้องรอให้ศาลมีคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด หรือไม่จำเป็นต้องได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ การยึดทรัพย์สินดังกล่าวนี้จะไม่ผูกพันตัวบุคคล โดยถือเป็นมาตรการมุ่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินมากกว่าการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยความเฉพาะของกฎหมายดังกล่าวนี้ คือ เมื่อมีการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม และมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ ปง. จะมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวได้โดยไม่ต้องรอคำพิพากษาของศาล เพื่อให้เจ้าของทรัพย์สินมีภาระการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดดังกล่าวไม่เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ซึ่งเมื่อสำนักงาน ปง. ได้มีคำสั่งยึดทรัพย์สินดังกล่าวไว้แล้ว หากเห็นว่าทรัพย์สินนั้นไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น สำนักงาน ปง. โดยเลขาธิการ ปง. อาจสั่งให้นำทรัพย์สินนั้นออกบริหารจัดการได้ โดยอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์ หรือนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดได้ทันที ซึ่งแตกต่างจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่มีอำนาจยึด อายัด หรือริบทรัพย์สินอื่นของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีอำนาจในการยึดสิ่งของที่เป็น “ของกลาง” ในการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 ไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด หรือในกรณีสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่มีอำนาจยึดทรัพย์สินนั้นจนกว่าศาลจะมีพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นและจะส่งคืนทรัพย์สินไปก่อนที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นไม่ได้

จากการศึกษาพบว่า แม้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะให้อำนาจสำนักงาน ปง. ในการเก็บรักษาและบริหารทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดก็ตาม แต่เนื่องจากทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดยึดตามกฎหมายดังกล่าวนี้มีหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็น เงินสด เงินฝากในบัญชีธนาคาร ยานพาหนะ อัญมณี เครื่องประดับ อสังหาริมทรัพย์ รวมไปถึงสินทรัพย์ทางการเงินจำพวกพันธบัตร และตราสารการเงินต่าง ๆ การกำหนดวิธีการเก็บรักษาและบริหารจัดการทรัพย์สินที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน อาจไม่สามารถใช้ได้กับทรัพย์สินทุกประเภท โดยเฉพาะทรัพย์สินที่เป็นประเภทหลักทรัพย์ ที่มีราคาผันผวนขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจ ผลกำไรในการดำเนินการของกิจการ ผลตอบแทน สินทรัพย์ของกิจการ หรือโครงสร้างเงินทุนของบริษัทของออกหลักทรัพย์ ซึ่งหลักทรัพย์แต่ละประเภทย่อมมี

ลักษณะเฉพาะและมีความเสี่ยงในการถือครองที่แตกต่างกัน ดังนั้น หากมีการยึดหรืออายัดในคดีฟ้องเงินแล้ว ต้องมีการเก็บรักษาและนำออกบริหารจัดการที่แตกต่างจากทรัพย์สินอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะเปรียบเทียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการดำเนินการกับทรัพย์สินที่ศาลมีคำสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2556 นั้น จะได้กำหนดวิธีการในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์นั้นตกเป็นของแผ่นดิน โดยให้สำนักงาน ปปง. ดำเนินการนำเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับใบหุ้นหรือตราสารทุนนั้น ส่งให้คณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลังก็ตาม แต่ตามนัยของระเบียบดังกล่าวนั้น เห็นได้ว่า การที่สำนักงาน ปปง. จะดำเนินการส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับใบหุ้นหรือตราสารทุนนั้นได้ก็ต่อเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึดหลักทรัพย์ที่มีใบหุ้นหรือตราสารทุนเท่านั้น ซึ่งหากรายคดีใดพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่พบเอกสารตราสารทางการเงิน ก็จะไม่สามารถนำยึดหลักทรัพย์ดังกล่าวเพื่อมาเก็บรักษาในความครอบครองของสำนักงาน ปปง. ได้

นอกจากนี้ ในส่วนของการบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์ที่ถูกยึดนั้น สำนักงาน ปปง. ก็ได้มีการกำหนดวิธีการบริหารจัดการไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงลักษณะของทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์แล้ว ถือได้ว่าเป็นสิ่งหาปริมาณทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง แต่มีราคามูลค่า โดยมูลค่าของหลักทรัพย์แต่ละประเภทนั้นอาจมีความผันผวนตามความต้องการของตลาด ซึ่งหากภายหลังการยึดทรัพย์สินดังกล่าวมาแล้วและเก็บรักษาไว้นานโดยไม่มีการบริหารจัดการมูลค่าของหลักทรัพย์ดังกล่าวอาจเสื่อมค่าหรือราคาหรือไร้ประโยชน์ได้ ซึ่งวิธีการที่เหมาะสมในการบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทหลักทรัพย์นี้เพื่อให้สามารถคงมูลค่าทรัพย์สินไว้ได้หรือให้มูลค่าของทรัพย์สินนั้นเสียหายน้อยที่สุด ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องของสำนักงาน ปปง. นั้น อาจจัดการทรัพย์สินดังกล่าวได้โดยการขายทอดตลาด แต่อย่างไรก็ตาม การกำหนดวิธีการบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดโดยการกำหนดให้มีการขายทอดตลาดเพียงอย่างเดียวก็ไม่เหมาะสมกับลักษณะและประเภทของหลักทรัพย์ทุกประเภทที่ถูกยึดหรืออาจถูกยึดในคดีฟ้องเงินได้ เนื่องจาก หลักทรัพย์แต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากทรัพย์สินประเภทอื่น ทั้งต้องมีการประเมินราคาของหลักทรัพย์ในปัจจุบันอยู่เสมอก่อนดำเนินการขายทอดตลาด ซึ่งหากคำนวณราคาประเมินไม่ถูกต้องย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้เข้าซื้อทอดตลาดได้

ดังนั้น ในการเก็บรักษาและบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออาจถูกยึด ต้องกำหนดให้แตกต่างจากการบริหารจัดการทรัพย์สินทั่ว ๆ ไป สำนักงาน ปปง. จึงควรสร้างกลไกให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออายัด หรือถูกริบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในกรณีที่จำเป็นหรือเพื่อประโยชน์ในการจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออายัด ดังกล่าว ซึ่งหากปล่อยไว้เนิ่นช้า ตราสารทางการเงินตราสารการลงทุนดังกล่าวอาจเสื่อมค่าหรือราคาหรือไร้ประโยชน์ ระเบียบดังกล่าวได้กำหนดให้อำนาจที่จะสามารถแลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินอื่นหรือเงินของรัฐบาลไทยได้ โดยที่ไม่จำเป็นต้องนำทรัพย์สินดังกล่าวออกบริหารโดยการขายทอดตลาด ดังเช่นวิธีการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดตามความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดการไว้

โดยเฉพาะ นอกจากนี้ ควรกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการเก็บรักษาหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รวมทั้งกำหนดแนวทางในการบริหารหลักทรัพย์แต่ละประเภทที่ถูกยึดหรืออายัด ให้แยกต่างหากจากทรัพย์สินประเภทอื่นด้วย

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาในการเก็บรักษาและบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออาจถูกยึดในคดีฟอกเงินที่ได้กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดวิธีการบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้เพียง 3 วิธีการกล่าวคือ หากเห็นว่าทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้นไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น อาจส่งผลให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการเท่านั้น ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวไม่เปิดช่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเก็บรักษาหรือบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดด้วยวิธีอื่นได้ เช่น การบริหารจัดการโดยการแลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินอื่นหรือเงินของรัฐบาลไทย ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออายัดในคดีฟอกเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของหลักทรัพย์แต่ละประเภท ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางการแก้ไข ดังนี้

6.2.1 เสนอให้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้มีการเพิ่มกลไกให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดได้ โดยเมื่อจำเป็นก็ให้สามารถจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าวออกไป และเปิดช่องให้สามารถจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดโดยวิธีอื่นได้นอกจากการกำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ นำออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ โดยเห็นควรให้แก้ไขมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ดังนี้

“มาตรา 57 การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรม เลขาธิการหรือศาล แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ตามหมวดนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขาธิการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ หรือจัดการโดยวิธีอื่นที่เหมาะสมกับลักษณะของทรัพย์สินก็ได้แล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดหรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการหรือจัดการโดยวิธีอื่นตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือที่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการหรือที่ถูกจัดการโดยวิธีอื่นตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งค่าใช้จ่ายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ ให้ชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือชดใช้ราคา แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

6.2.2 เสนอให้มีการแก้ไขระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ว่าด้วยการเก็บรักษาและจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด พ.ศ. 2543 ซึ่งถือเป็นระเบียบหลักในการเก็บรักษาและจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดในคดีฟอกเงินทุกประเภท โดยเห็นควรให้มีการเพิ่มหลักการในการเก็บรักษาหลักทรัพย์และการบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึด ดังนี้

6.2.2.1 การเก็บรักษาหลักทรัพย์ประเภทต่าง ๆ ให้ดำเนินการ ดังนี้

1) ในกรณีหลักทรัพย์ที่ถูกยึดมีเอกสารตราสารทางการเงินที่สามารถทำการยึดได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำบัญชีรายละเอียดเอกสารให้ครบถ้วน โดยแสดงรายการ หมายเลขของตัวเงินคลัง พันธบัตร และตัวเงิน หน่วยของตัวเงินคลัง พันธบัตร และตัวเงิน ผู้จ่าย และเหตุผลที่ถูกยึด และจัดเก็บไว้ในห้องมั่นคงของสำนักงาน ปปง.

2) ในกรณีหลักทรัพย์ที่ถูกยึดไม่มีเอกสารตราสารทางการเงิน ภายหลังจากมีคำสั่งยึดหรืออายัดแล้ว ควรให้นายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ดังกล่าวดำเนินการโอนหลักทรัพย์ดังกล่าวเข้าบัญชีหลักทรัพย์ของสำนักงาน ปปง. โดยให้ดำเนินการส่งเอกสารประกอบการโอนหุ้นให้ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (TSD) เพื่อดำเนินการยืนยันการโอนหุ้นดังกล่าวมายังสำนักงาน ปปง. เพื่อรอการขาย

3) ในกรณีทรัพย์สินที่ถูกยึดเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทคริปโทเคอร์เรนซี ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการสร้างกระเป๋าเงินหรือที่อยู่สำหรับเก็บคริปโทเคอร์เรนซีที่เป็นของทางราชการ และให้ดำเนินการโอนสินทรัพย์ดิจิทัลดังกล่าวเข้าสู่กระเป๋าเงินหรือที่อยู่สำหรับเก็บคริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกยึดนั้น

6.2.2.2 ในการบริหารจัดการหลักทรัพย์ที่ถูกยึดนั้น ให้ดำเนินการดังนี้

1) ในกรณีหลักทรัพย์ที่ถูกยึดเป็นหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูง ซึ่งหากปล่อยไว้เนิ่นช้าหลักทรัพย์ดังกล่าวอาจเสื่อมค่าหรือราคาหรือไร้ประโยชน์ และหลักทรัพย์ที่ถูกยึดนั้นสามารถแลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินอื่นหรือเงินของรัฐบาลไทยได้ ให้จัดการชำระบัญชีโดยการขายในตลาดหลักทรัพย์หรือศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลทันทีที่ได้รับอนุญาต โดยไม่จำรอให้ศาลมีคำสั่งให้รับหลักทรัพย์ดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งในการขายนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือผ่านตัวกลางที่ให้บริการในการซื้อขายหลักทรัพย์ โดยเมื่อมีการประเมินมูลค่าหลักทรัพย์ดังกล่าวแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งไปราคาหลักทรัพย์ที่ประเมินแล้วดังกล่าวไปยังผู้ถูก

คำสั่งยึดหรืออายัดและขอความยินยอมในการบริหารจัดการโดยการขาย ซึ่งหากผู้ถูกคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไม่ยินยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่บริหารจัดการโดยการขายในระหว่างที่คดียังไม่ถึงที่สุด พนักงานเจ้าหน้าที่อาจไม่ขายทรัพย์สินดังกล่าวก็ได้ หากผู้ถูกคำสั่งยึดหรืออายัดนั้นได้วางเงินประกันตามมูลค่าหลักทรัพย์ที่ทำการประเมินแล้ว

2) ในกรณีหลักทรัพย์ที่ถูกยึดมีความเสี่ยงปานกลาง ให้มีการบริหารจัดการโดยการแต่งตั้งให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีความรู้ความชำนาญรับทรัพย์สินดังกล่าวไปดูแล เพื่อรอเวลาให้มีการจัดการขายทอดตลาดในระหว่างที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ ป.ป.ง. มีคำสั่งยึดหลักทรัพย์ดังกล่าว หากไม่สามารถจำหน่ายโดยวิธีการขายทอดตลาดได้ ให้พนักงานผู้รับผิดชอบสรุปความเห็น เหตุผล และความจำเป็น พร้อมทั้งระบุการจำหน่ายวิธีอื่นได้ตามที่เห็นสมควร

3) ในกรณีหลักทรัพย์ที่ถูกยึดมีความเสี่ยงต่ำ เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งใบหุ้นหรือเอกสารทางการเงินที่ยึดได้ไปยังคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลังเพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

รายการอ้างอิง

หนังสือ

เดชอุดม ไกรฤทธิ์, คำอธิบายกฎหมายเกี่ยวกับการเงินในการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศ (น. 439), กรุงเทพฯ, โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.

พิพัฒน์ จักรางกูร, คำอธิบายเรียงมาตรา ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2540.

สุรเชษฐ ชีรวินิจ, กฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, กรุงเทพฯ : รอยแผล บางกอก คอนซัลแตนท์ จำกัด, สิงหาคม 2547.

วิทยานิพนธ์

นรารวรรณ พรมจรรย์, การริบทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด, วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.

พิชญลักษณ์ คำทองสุก, การขายทอดตลาดทางอินเทอร์เน็ต, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2554.

สุรศักดิ์ เหลืองอร่ามกุล, การบังคับคดีหุ้นสามัญ, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

สุธี กิติทัศนาศรัย, มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษาเฉพาะกรณีผลกระทบต่อฐานะความเป็นประธานแห่งคดี, สารนิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

อนุชิต องค์กรบิลย์, อำนาจยึดและอายัดของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายอาญา, วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2560.

บทความ

กรมบังคับคดี, โครงการศึกษาเรื่องการบังคับสินทรัพย์ดิจิทัล, 2561

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธ์และนิถมน รัตนะรัต, การริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดในคดีอาญาเสพติดกับความ
เป็นธรรมและมนุษยธรรม, วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มกราคม – มิถุนายน 2561.

พรทิพย์ ล. วีระพรรค, ข้อพิจารณาเรื่องการคืนของกลางระหว่างการดำเนินการคดีในคดีบางประเภท,
กรมสอบสวนพิเศษ.

สนั่น ยามาเจริญ, โทษริบทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา, เอกสารประกอบการประชุมหาดีใหญ่วิชาการ
ระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 8, (22 มิถุนายน 2560).

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรุงเทพธุรกิจ, ปง. ยึดทรัพย์ 'กำพล' และเครือข่ายวิคตอเรีย มูลค่ากว่า 400 ล้านบาท, จาก
<https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/801207>, วันที่ 22 เมษายน 2563

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, การซื้อขายตราสารทุน, จาก [https://www.set.or.th/th/products/trading/
equity/tradingsystem_p3.html](https://www.set.or.th/th/products/trading/equity/tradingsystem_p3.html), วันที่ 13 เมษายน 2563.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ประเภทของกองทุนรวม, จาก [https://www.set.or.th/education/th/begin/
mutualfund_content02.pdf](https://www.set.or.th/education/th/begin/mutualfund_content02.pdf) วันที่ 13 เมษายน 2563.

ประชาชาติธุรกิจ, ธนารักษ์ จับมือ ปง. ส่งมอบทรัพย์สินกลุ่มอสังหาฯ หลังศาลพิพากษาตกเป็นของแผ่นดิน
เร่งพิจารณาทรัพย์สิน 3,600รายการ, จาก [https://www.prachachat.net/finance/news-
254862](https://www.prachachat.net/finance/news-254862), วันที่ 15 มีนาคม 2563.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, คำสั่งคณะกรรมการธุรกรรม 102/2562, จาก [http://www.amlo.go.th/
amlo-intranet/images/CommandHo_2562/102-2562.pdf](http://www.amlo.go.th/amlo-intranet/images/CommandHo_2562/102-2562.pdf), วันที่ 16 มกราคม 2563

The United States Department of Justice, 9-115.000 – USE AND DISPOSITION OF SEIZED AND
FORFEITED PROPERTY, จาก [https://www.justice.gov/jm/jm-9-115000-use-and-
disposition-seized-and-forfeited-property#9-115.100](https://www.justice.gov/jm/jm-9-115000-use-and-disposition-seized-and-forfeited-property#9-115.100), วันที่ 15 มีนาคม 2563.

รายการอื่น ๆ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ก้าวสู่การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์.

ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน, การลงทุนในตราสารทุน, กรุงเทพฯ : ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2556.

ส่วนเก็บรักษาและจัดส่งทรัพย์สิน กองบริหารจัดการทรัพย์สิน สำนักงาน ปปง., คู่มือปฏิบัติงานการส่งทรัพย์สินให้กระทรวงการคลัง, 2 กรกฎาคม 2560.

ส่วนขายทอดตลาดทรัพย์สิน กองบริหารจัดการทรัพย์สิน สำนักงาน ปปง., คู่มือปฏิบัติงานการรับมอบทรัพย์สิน, 2 กรกฎาคม 2560.

ส่วนบริหารทรัพย์สิน กองบริหารจัดการทรัพย์สิน สำนักงาน ปปง., คู่มือปฏิบัติงานการรับมอบทรัพย์สิน, 2 กรกฎาคม 2560.

สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน (TSI) ตลาดหลักทรัพย์, ภาพรวมของการประเมินมูลค่าหุ้นสามัญ.

OTHER MATERIALS

18 U.S. Code § 1963. Criminal penalties

Asset Forfeiture Policy Manual 2019

Disposal of Confiscated Assets in the EU Member States Law and Practices.

International Standard On Combating Money Laundering And The Financing Of Terrorism & Proliferation, FEBRUARY 2012.

The Code of Judicial Procedure

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวโชติวรรณ นฤเทพ
วันเดือนปีเกิด	11 ตุลาคม พ.ศ. 2531
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2554 : นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ปีการศึกษา 2558: เนติบัณฑิต สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน	นิติกรปฏิบัติการ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน